

ΓΕΝΙΚΟ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΒΕΛΛΑΣ
ΤΑΞΗ: Β' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ: Β'

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: «ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ:
Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ»

ΥΠΟ ΤΗΝ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ ΤΩΝ:
ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΑΝΤΩΝΙΑ (ΠΕ02)
ΜΗΤΡΑΚΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ (ΠΕ 19)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	3
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	4
1.1. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες	4
1.2. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση στο Βυζάντιο	5
1.3. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση στην τουρκοκρατία	6
1.4. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση μετά την επανάσταση του 1821 και την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους	7
1.5. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση τον 20 ^ο αιώνα	8
1.6. Εκκλησία, Εθελοντισμός και Κοινωνία Πολιτών	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Η συμβολή συγκεκριμένων εκπροσώπων της ιεραρχίας στην διάδοση του κοινωνικού έργου της Εκκλησίας	15
1. Αναστάσιος Αλβανίας Αρχιεπίσκοπος Τιράνων & πάσης Αλβανίας	15
2. Αρχιεπισκοπή Αθηνών	19
i) Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ	19
ii) Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος	23
iii) Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
Το κοινωνικό έργο της εκκλησίας στα Ιωάννινα	33
1. Ι. Μ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ	33
i) Σπυρίδων Βλάχος	33
ii) Ο Ιωαννίνων Θεόκλητος	35
iii) Αγαθοεργά Καταστήματα Ι. Μητρόπολης Ιωαννίνων	37
2. Ενορίες	38
i) Ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Αγοράς στην πόλη των Ιωαννίνων	38
ii) Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Κοπάνων	38
3. Ι.Μ. Ντουραχάνης – ο Παπά-Θανάσης	40
4. Η Κιβωτός του Κόσμου Παράρτημα Πωγωνιανής – ο Πατήρ Αντώνιος	43
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	52
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	54
i) Η συνέντευξη που παραχώρησε ο εφημέριος του Ι.Ν. Περιβλέπτου στους μαθητές	54
ii) Η συνέντευξη που παραχώρησε ο εφημέριος του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου στους μαθητές	55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57

ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

Εισαγωγικό Σημείωμα

Η εργασία αυτή με τίτλο «ΕΘΕΛΟΝΤΙΣΜΟΣ: Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ» εκπονήθηκε στο πλαίσιο του μαθήματος Ερευνητικής Εργασίας της Β' Λυκείου.

Οι βασικοί μας στόχοι είναι:

α) να αναδείξουμε σημαντικές παραμέτρους του εθελοντισμού και ειδικότερα του εθελοντισμού στο στενό πλαίσιο της εκκλησιαστικής κοινότητας και κυρίως τους συγκεκριμένους τομείς δράσης της (συσσίτια, γηροκομεία, στήριξη ευπαθών κοινωνικών ομάδων).

β) να καταγράψουμε τα οφέλη της κοινωνίας από την ύπαρξη και τη δράση της.

γ) να καταγράψουμε τις αντιδράσεις των πολιτών και να αξιολογήσουμε την απήχηση του έργου της εκκλησίας στην τοπική κοινωνία.

δ) να προωθήσουμε δράσεις εθελοντισμού των μαθητών σε συνεργασία με τους εκκλησιαστικούς φορείς.

Οι μαθητές χωρίστηκαν σε 3 ομάδες και η καθεμία από αυτές ανέλαβε να συγκεντρώσει και να αποδελτιώσει τη βιβλιογραφία που αφορά τις διάφορες πτυχές του θέματος, που στην εργασία αυτή οργανώνονται σε τέσσερα μέρη. Όλες οι ομάδες συμμετείχαν στις συνεντεύξεις και στις εθελοντικές δράσεις που οργανώθηκαν με τοπικές ομάδες (ομαδο-συνεργατική προσέγγιση).

Με τη συγκεκριμένη ερευνητική εργασία θα εξετάσουμε αρχικά την εξέλιξη του προνοιακού έργου της Εκκλησίας από τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες ως σήμερα, προκειμένου να καταστεί σαφής η εξέλιξη του έργου της μέσα στους αιώνες, ενώ στη συνέχεια θα επικεντρωθούμε σε εξέχουσες μορφές του κλήρου και στο έργο τους. Σ' αυτό το ευρύτερο πλαίσιο εντάσσεται και η παρουσίαση του πλούσιου προνοιακού έργου της Μητρόπολης Ιωαννίνων, των τοπικών ενοριών και άλλων φορέων που δρουν μέσα στις δομές της εκκλησίας. Ευχαριστούμε θερμά τον εφημέριο του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Αγοράς, π. Κων/νο Σιόντη, καθώς και τον εφημέριο του Ι.Ν. Περιβλέπτου, π. Φίλιππο Τζούμα, για τη συνέντευξη που μας παραχώρησαν.

Αντωνία Θεοδοσίου (ΠΕ 02)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο Χριστιανισμός ως θρησκεία, παίρνοντας αρκετά στοιχεία από το ελληνικό πνεύμα και τα εβραϊκά ήθη, ανέπτυξε τη δική του κατ' εξοχήν θεοκεντρική ηθική. Η φιλανθρωπία στο χριστιανισμό δεν είναι απλώς έκφραση ανθρωπιστικών αισθημάτων ή συμπόνιας προς τους ενδεείς, αλλά μία αρετή που κατά κύριο λόγο επιδιώκεται ως μίμηση Θεού. Το κήρυγμα της παγκοσμίας αγάπης έγινε το σύνθημα των μαθητών του Χριστού και ο θεμέλιος λίθος της πρώτης Εκκλησίας, που είχε ονομαστεί κοινωνία αγάπης. Για τους χριστιανούς η άσκηση της φιλανθρωπίας δεν είναι απόρροια εξαναγκασμού, σκοπιμότητας ή εγωιστικών κινήτρων, αλλά καρπός ελεύθερης θέλησης. Αυτή η πρωτοπόρος έννοια περί φιλανθρωπίας ενέπνευσε και εμπνέει μέσα στους αιώνες το ζήλο για αγαθοεργίες, καρπός του οποίου είναι μια σειρά προνοιακών οργανισμών και δραστηριοτήτων.

1.1. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες

Οι αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης και κοινωνικής δικαιοσύνης προϋπήρχαν στη φιλοσοφική σκέψη της ελληνικής αρχαιότητας, ως αντίβαρο στην κοινωνική αδικία που αντιμετώπιζαν κάποιες ομάδες ανθρώπων. Με την εμφάνιση όμως του Χριστιανισμού, οι έννοιες αυτές βγήκαν από τη σφαίρα της φιλοσοφίας και πραγματώθηκαν με μια σειρά από πράξεις αγάπης και φιλαλληλίας.

Η αρχαία Εκκλησία είχε ονομαστεί Κοινωνία Αγάπης. Μαζί με την πίστη στο Χριστό ως Υιό του Θεού και Σωτήρα, οι χριστιανοί ασκούσαν τη φιλανθρωπία, την οποία θεωρούσαν ως την σπονδυλική στήλη της σωστής και έμπρακτης χριστιανικής διαβίωσης.

Μετά την Ανάληψη του Χριστού, οι Απόστολοι θεώρησαν ως απαραίτητο καθήκον τους τη φιλανθρωπία. Για το λόγο αυτό συνέστησαν επιτροπές αγάπης με επικεφαλής τους επτά διακόνους. Η αποστολική Εκκλησία οργάνωνε φιλανθρωπίες και φρόντιζε για τους έχοντες ανάγκη. Η φροντίδα δινόταν βάσει της εξής σειράς: χήρες, ορφανά, ασθενείς, ανάκανοι, φυλακισμένοι, ταφή νεκρών, φροντίδα για τους δούλους, φιλοξενία και παροχή εργασίας. Οι πιστοί προτρέπονταν να ασκούν ελεημοσύνη προς το συνάνθρωπο και να αναπτύσσουν το αίσθημα της κοινωνικής και φυλετικής ισότητας και δικαιοσύνης.

Οι πρώτες χριστιανικές κοινωνίες λειτουργούσαν βάσει συστήματος κοινοκτημοσύνης. Οι χριστιανοί οργάνωναν κοινά δείπνα, τις «αγάπες», όπου όλοι, πλούσιοι και πτωχοί κάθονταν στο ίδιο τραπέζι και μοιράζονταν το φαγητό. Εισήχθησαν τα δέκατα, ώστε η Εκκλησία να έχει αρκετά αποθέματα για την φιλανθρωπική αποστολή της. Επιπλέον οι γεωργοί προτρέπονταν να προσφέρουν τούς πρώτους καρπούς των προϊόντων τους στους πτωχούς. Υπήρχε ακόμα η συνήθεια των αυθόρμητων μηνιαίων εισφορών στα «ταμεία ευσεβείας».

Ως γενικό συμπέρασμα, μπορούμε να επισημάνουμε ότι η κοινωνική προστασία κατά τους τρεις πρώτους αιώνες ήταν το πρώτο και βασικό καθήκον των χριστιανών.

1.2. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση στο Βυζάντιο

Όπως μαρτυρούν πολλά ιστορικά κείμενα, η Εκκλησία στο Βυζάντιο, με την ανοχή αλλά και παρότρυνση του Κράτους καθώς και τη σημαντική οικονομική του ενίσχυση, θεμελίωσε μια ισχυρή παράδοση φιλανθρωπικών έργων.

Οι χριστιανοί και η Εκκλησία ανέλαβαν μεγάλο αγώνα για την ανακούφιση των αναξιοπαθούντων. Τα υποκείμενα της κοινωνικής προστασίας της βυζαντινής εκκλησίας δεν ήταν μονάχα οι γέροντες, οι χήρες, τα ορφανά, οι ασθενείς και γενικά όσοι δεν μπορούσαν να εργαστούν. Ήταν και οι άνεργοι, για την προστασία των οποίων η Εκκλησία συνέστησε τα εργαστήρια, που τον 6ο αιώνα υπολογίζονται στην Κωνσταντινούπολη στα 1100. Ήταν και οι εξόριστοι, για τους οποίους μεριμνούσε η Εκκλησία. Επίσης, στο Βυζάντιο, η θέση των γεωργών και των δούλων αναβαθμίστηκε.

Εκτός από βοήθεια σε χρήμα και είδος, η Εκκλησία παρείχε περίθαλψη και φιλοξενία σε φιλανθρωπικά ιδρύματα. Την εποχή εκείνη, στην Κωνσταντινούπολη και σε άλλες μεγάλες πόλεις, ιδρύθηκαν από την Εκκλησία ποικίλα ευαγή ιδρύματα, όπως μαιευτήρια, βρεφοκομεία, πτωχοκομεία, χηροτροφεία, ξενοδοχεία, ορφανοτροφεία μέχρι και ψυχιατρεία, λεπροκομεία και ξενοτάφια, για τον ενταφιασμό των ξένων, τα οποία οργανώθηκαν συστηματικά. Ακόμη, προσπαθώντας να περιορίσει την πορνεία, η Εκκλησία ίδρυσε «τά Μετανοίας», όπου προσπαθούσε να «επαναφέρει στη σώφρονα ζωή γυναίκες που ζούσαν στην αμαρτία και από την αμαρτία».

Οι Πατέρες και Ιεράρχες της Εκκλησίας με τα κηρύγματά τους συνιστούσαν και προέτρεπαν τους πιστούς στην ελεημοσύνη. Το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας βρισκόταν υπό την εποπτεία και καθοδήγηση των Επισκόπων. Ως βοηθοί των επισκόπων ορίστηκαν οι «οικονόμοι», που συντόνιζαν το φιλανθρωπικό έργο της τοπικής Εκκλησίας.

Πλήθος μορφές ανέπτυξαν αξιόλογη φιλανθρωπική δράση τους βυζαντινούς χρόνους, ένα μικρό μόνο ποσοστό των οποίων η Εκκλησία μας γνωρίζει, και κάποιους μάλιστα από αυτούς τιμά ως αγίους. Από αυτούς μπορούμε να αναφέρουμε ενδεικτικά τον Αγ. Νικόλαο, επίσκοπο Μύρων, τον Αγ. Σπυρίδωνα, επίσκοπο Σριμθούντος Κύπρου, τον Μέγα Αθανάσιο, τον Κύριλλο Ιεροσολύμων, τον Αγ. Γρηγόριο το Θεολόγο, τον Αγ. Γρηγόριο επίσκοπο Νύσσης και αδελφό του Μ. Βασιλείου, τον Αγ. Ιωάννη το Χρυσόστομο, τον Αγ. Ιωάννη το Νηστευτή, τον όσιο Εφραίμ τον Σύρο, τον Αγ. Σάββα τον ηγιασμένο, τον Θεόδωρο το Στουδίτη, τον όσιο Νίκωνα τον «Μετανοείτε», τον άγιο Ιωάννη τον Ελεήμονα.

Ένα από τα σημαντικότερα παραδείγματα πολύπλευρου προνοιακού έργου αποτελεί η «Βασιλειάδα», το συγκρότημα που ίδρυσε ο Μέγας Βασίλειος τον 4ο αιώνα στην Καππαδοκία. Ο Μ. Βασίλειος, που ήταν ο ίδιος

γιατρός, χρησιμοποίησε την κληρονομιά από την περιουσία της μητέρας του και τις δωρεές πλούσιων ιδιωτών, για να δημιουργήσει ένα συγκρότημα ιδρυμάτων, που περιελάμβανε νοσοκομείο, ορφανοτροφείο, γηροκομείο, ξενώνα για τους πτωχούς ταξιδιώτες και επισκέπτες, νοσοκομείο για μεταδοτικές ασθένειες κ.α.

Σημαντική ήταν ακόμη η δράση των μοναστηριών στο Βυζάντιο, τα οποία ενισχύθηκαν σημαντικά από τους αυτοκράτορες. Η φιλανθρωπία των μοναχών, μέσα και έξω από τα μοναστήρια, δεν περιοριζόνταν σε πνευματική καθοδήγηση των πιστών αλλά και σε υλικές ενέργειες. Έτσι πολλά μοναστήρια συντηρούσαν μια σειρά από νοσοκομεία για μοναχούς και λαϊκούς καθώς και ιδρύματα, μεταξύ των οποίων και πολλά ορφανοτροφεία, παρέχοντας στους ασθενείς, φτωχούς και οδοιπόρους καταφυγή και προστασία. Αξίζει να αναφέρουμε ενδεικτικά τη Μονή Σινά, τα μοναστήρια της Συρίας, τη Μονή Καλλιβάδων στη Μ. Ασία, τη Μονή Πεντέλης, τη Μονή Ζωοδόχου Πηγής στον Κιθαιρώνα, τα Μοναστήρια των Μετεώρων και ιδιαίτερα την Μονή της Μεταμόρφωσης Σωτήρος και του Βαρλαάμ, του Αγ. Νικολάου Ορφανού στη Θεσσαλονίκη, της Παναγίας της Κοσμοσωτήρας στη Θράκη κ.α., στις οποίες λειτουργούσαν ιδρύματα και νοσοκομεία. Γενικά η φιλανθρωπία των μοναχών επιδρούσε και στην ευρύτερη κοινωνία των πιστών, εμπνέοντας την αγάπη και τη φιλανθρωπία και στην κοσμική κοινωνία.

Σημαντική τέλος ήταν η συμβολή των διακονισσών στο φιλανθρωπικό έργο της βυζαντινής Εκκλησίας. Ο θεσμός αυτός άκμασε από τον τέταρτο ως τον έκτο αιώνα. Οι διακόνισσες βοηθούσαν στη βάπτισμα των γυναικών και εξυπηρετούσαν το φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας. Με την καθιέρωση όμως του νηπιοβαπτισμού τον 4ο αιώνα, επικεντρώθηκαν στο φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας¹⁴.

Γενικά η φιλανθρωπία στο Βυζάντιο ήταν αρκετά οργανωμένη, ώστε όπως ομολογεί ο Λατίνος μοναχός Pargoire, «ανταποκρινόταν σε κάθε ανάγκη».

1.3. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση στην τουρκοκρατία

Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας, ο κύριος φορέας παροχής κοινωνικής προστασίας ήταν η οικογένεια, που προστάτευε τα ορφανά, τις χήρες, τους γέροντες, τους ανάπηρους. Πυλώνες κοινωνικής προστασίας αποτελούσε ακόμα η κοινότητα, λόγω των πόρων που διέθετε, οι συνεταιρισμοί και οι συντεχνίες, καθώς και οι μεγάλοι Ευεργέτες του απόδημου ελληνισμού.

Η Εκκλησία έχοντας μακρά παράδοση στην κοινωνική προστασία από τους Βυζαντινούς χρόνους, και διατηρώντας διοικητικές και δικαιοπρακτικές εξουσίες που είχαν παραχωρηθεί από τους Οθωμανούς κατακτητές, άσκησε, έστω και περιορισμένα, κοινωνικό και εκπαιδευτικό έργο. Η φροντίδα της καλύπτει τους φτωχούς, τις χήρες, τα ορφανά, τους φυλακισμένους στα τουρκικά μπουντρούμια, τους εξόριστους, τους κλέφτες, όλο το σκλαβωμένο λαό. Πολλές ενορίες στην Κωνσταντινούπολη και τις επαρχίες

εξακολουθούσαν να συντηρούν νοσοκομεία και φιλανθρωπικά ιδρύματα. Επίσης σε πολλούς ναούς περιφέρονταν δίσκοι ή «κιτία» για την ενίσχυση των φυλακισμένων, των εκθέτων παιδιών, των ανιάτων, των ενδεών και γενικά όλων των εμπερίστατων.

Η παρέμβαση των ιεραρχών προς τους ηγεμόνες των κατακτητών υπήρξε ενίοτε καθοριστική για την ευνοϊκότερη για τους Ρωμιούς ρύθμιση θεμάτων διοικητικής φύσης, όπως λ.χ. προικοδοτήσεις, ελευθερίες κ.λπ. Δυο ακόμα σημαντικές μορφές που έδρασαν στα πλαίσια της Εκκλησίας είναι ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός και η οσία Φιλοθέη η Αθηναία.

Ο άγιος Κοσμάς ο Αιτωλός (1714-1779), πέρα από το θρησκευτικό και εθνικό του έργο, συνέβαλε αποφασιστικά στην ίδρυση σχολείων, την ανάπτυξη της ελεημοσύνης και την προστασία των πτωχών, ορφανών και αδυνάτων.

Η οσία Φιλοθέη η Αθηναία (1522-1589), κόρη του Αθηναίου προύχοντα Άγγελου Μπενιζέλου, ίδρυσε στην Αθήνα, στο σημερινό ομώνυμο δήμο, γυναικείο μοναστήρι, ξενώνες, νοσοκομείο, γυναικείες σχολές και γηροκομείο και πρόσφερε καταφύγιο σε γυναίκες, Ελληνίδες και Τουρκάλες, που καταδιώκονταν από τους Τούρκους.

Τέλος στην περίοδο της Επανάστασης, ο κλήρος όλων των βαθμίδων συμμετείχε στις πολεμικές επιχειρήσεις και συνέδραμε τα έργα φιλανθρωπίας.

1.4. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση μετά την επανάσταση του 1821 και την ίδρυση του νέου ελληνικού κράτους

Η απελευθέρωση της Ελλάδας στοίχισε όχι μόνο σε χρήμα, καταστροφές στη γεωργική παραγωγή, την κτηνοτροφία και το δασικό πλούτο, αλλά κυρίως σε ανθρώπινες ζωές. Αυτοί που έπεσαν «για του Χριστού την πίστη την αγία και της Πατρίδας την Ελευθερία» άφησαν πίσω χήρες, ορφανά, γέροντες ανίκανους γονείς. Πολλοί από τους αγωνιστές της Επανάστασης, που έδωσαν στον αγώνα όλη τους την περιουσία, ζούσαν μετά την απελευθέρωση σε κατάσταση εξαθλίωσης.

Στην προσπάθεια ανασυγκρότησης του κράτους, σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι μεγάλοι ευεργέτες, που συγκλονισμένοι από τον ένδοξο αγώνα αλλά και τη μετέπειτα δυστυχία ελληνικού λαού, προσέφεραν γενναιόδωρη βοήθεια για την ίδρυση ευαγών ιδρυμάτων, κυρίως ορφανοτροφείων.

Την Περίοδο της Ανεξαρτησίας, ο Ι. Καποδίστριας μερίμνησε για την εσωτερική οργάνωση και περαιτέρω ανάπτυξη του πνευματικού και κοινωνικού έργου της Εκκλησίας, η οποία μονοπωλούσε στο χώρο της κοινωνικής πρόνοιας. Ο Όθωνας όμως επεδίωξε την οργάνωση της Εκκλησίας με βάση τα δυτικά πρότυπα. Έτσι διέλυσε την πλειοψηφία των μοναστηριών και κατέστησε τα εναπομείναντα σε κοινωνικές υπηρεσίες, που περιέθαλλαν αρρώστους και ψυχικά ασθενείς.

Η Εκκλησία συνέχισε, με τα περιορισμένα μέσα που διέθετε, λόγω της διάλυσης των μοναστηριών, το φιλανθρωπικό της έργο σε επίπεδο ενορίας,

ενώ παράλληλα μεγάλες εκτάσεις από την εκκλησιαστική περιουσία απαλλοτριώθηκαν για την ανέγερση νοσοκομείων και σχολείων. συγκεκριμένα, τα νοσοκομεία ΓΝΑ «Αιγινίτειο», Γ.Ν.Α. «Ευαγγελισμός», Γ.Ν.Α. Αρεταίειο, Γ.Ν.Π.Α. «Αγία Σοφία», Νοσοκομείο Αφροδισίων κ' Δερματικών Νόσων Α. Συγγρός, Γ.Ν.Α. Λαϊκό, Γ.Ν.Α. Γ. Γεννηματάς, Γ.Ν.Α. Ασκληπιείο Βούλας καθώς και το Ορφανοτροφείο Βουλιαγμένης και το Π.Ι.Κ.Π.Α. Βούλας κτίστηκαν σε οικόπεδα που παραχώρησε η Εκκλησία.

Παρά τις προσπάθειες αναδιοργάνωσης της κρατικής κοινωνικής πρόνοιας, μέχρι το 1922, το κύριο βάρος της πρόνοιας επωμίζεται η Εκκλησία και η ιδιωτική φιλανθρωπική πρωτοβουλία.

1.5. Η εκκλησιαστική προνοιακή δράση τον 20^ο αιώνα

Η αρχή του 20^{ου} αιώνα σημαδεύτηκε από τρεις αλληπάλληλους πολέμους, τους Βαλκανικούς Πολέμους, τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και τη μικρασιατική εκστρατεία, που στοίχισαν στην Ελλάδα τόσο σε οικονομική ανάπτυξη όσο και, σπουδαιότερα, σε ανθρώπινες ζωές.

Τα τεράστια προβλήματα που συνάθροισε η δεκαετία 1912-1922, με τους συνεχείς πολέμους και το προσφυγικό κύμα που ακολούθησε τη Μικρασιατική Καταστροφή, υποχρέωσαν σε εντονότερη δραστηριοποίηση την κρατική κοινωνική πρόνοια. Ο αριθμός των προσφύγων που έφθασαν στην Ελλάδα εκτιμάται σε 1.500.000, περίπου 350.000 οικογένειες. Στην πλειοψηφία τους ήταν «άστεγοι, γυμνοί, ασθενείς, ζητούντες άσυλον και προστασίαν παρά τε του κράτους και της ελληνικής κοινωνίας». Παρά την τεράστια δημοσιονομική επιβάρυνση, το προσφυγικό πρόβλημα έστρεψε την κρατική πολιτική προς την αντιμετώπιση αναγκών όπως η στέγαση, η περίθαλψη αλλά και η εξεύρεση εργασίας.

Την περίοδο αυτή, μαζί με την κινητοποίηση της Πολιτείας στη λύση του προσφυγικού προβλήματος, και η Εκκλησία έδωσε το παρόν στην ανακούφιση των προσφύγων με διανομή εκκλησιαστικής περιουσίας και άλλες μορφές φιλανθρωπικής δράσης, παρά την οικονομική της αποδυνάμωση, που επακολούθησε τη διάλυση των μοναστηριών.

Με την έναρξη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, όλες οι δομές της δημόσιας διοίκησης, μεταξύ αυτών και οι νεοσύστατοι, από την εποχή της μικρασιατικής καταστροφής, προνοιακοί φορείς, παρέλυσαν. Η περίοδος της γερμανικής κατοχής (1941-1944) και εν συνεχεία η περίοδος του εμφυλίου πολέμου (1944-1949) συσσωρεύσαν σοβαρότατα κοινωνικά προβλήματα, με κυριότερα την πείνα και την εξαθλίωση.

Εκτός από τους διεθνείς οργανισμούς που απέστειλαν βοήθεια, σημαντική ήταν, στα χρόνια της Πολέμου και της Κατοχής, η προσφορά της Εκκλησίας. Την περίοδο του ελληνοϊταλικού πολέμου, με την Πρόνοια στρατευομένων, η Εκκλησία, δραστηριοποιήθηκε σημαντικά στην ανακούφιση των στρατευομένων, των τραυματιών και τη συμπαράσταση των οικογενειών τους. Στην Κατοχή, με τον Εθνικό Οργανισμό Χριστιανικής Αλληλεγγύης (Ε.Ο.Χ.Α.), που ίδρυσε ο Αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, και κατά τόπους, σε

επίπεδο ενορίας και Μητρόπολης, με την ενεργοποίηση των εθελοντών, κυρίως νέων φοιτητών, η Εκκλησία διοργάνωσε συσσίτια για τον πληθυσμό που λιμοκτονούσε, διένειμε φάρμακα και ρούχα στους πληγέντες και ανακούφισε σημαντικά τα ορφανά παιδιά, που άφησε πίσω ο πόλεμος.

Για την εκπαίδευση κοινωνικών λειτουργών που θα υπηρετούσαν στις Μητροπόλεις και Ενορίες, το 1957, η Εκκλησία της Ελλάδας ίδρυσε, παράλληλα με τις υπάρχουσες σχολές Κοινωνικής Πρόνοιας του Αμερικανικού Κολεγίου, και της Χριστιανικής Ένωσης Νεανίδων (Χ.Ε.Ν.), τη Σχολή Διακονισσών που μετονομάστηκε σε «Ανωτέρα Σχολή Κοινωνικής Εργασίας-Διακονισσών». Η Σχολή σταμάτησε να λειτουργεί το 1984, όταν ιδρύθηκε η αντίστοιχη σχολή Κοινωνικής Εργασίας στα ΤΕΙ Αθήνας, οπότε το προσωπικό και οι σπουδαστές της εντάχθηκαν σε αυτή.

Από τις αρχές του 20^{ου} αιώνα, και ιδιαίτερα την μεσοπολεμική εποχή, ιδρύθηκαν μια σειρά από χριστιανικές οργανώσεις, που ανέπτυξαν ιεραποστολικό και φιλανθρωπικό έργο. Ειδικότερα οι οργανώσεις αυτές προσπάθησαν να καλύψουν τις ανάγκες της θρησκευτικής διαφώτισης και καθοδήγησης του λαού, ενώ παράλληλα ανέπτυξαν πολύπλευρες προνοιακές δραστηριότητες.

Σήμερα, μέσα στους κόλπους της Ελληνικής Εκκλησίας σημειώνεται έντονη φιλανθρωπική κίνηση και κοινωνική δραστηριότητα, παρά τις δυσμενείς εξωτερικές συνθήκες. Με τη φροντίδα και ενίσχυση, οικονομική και ηθική, της Εκκλησίας λειτουργούν μια σειρά από ιδρύματα ανοικτού και κλειστού τύπου, που απευθύνονται σε κάθε άνθρωπο που έχει ανάγκη ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, εθνικότητας και (συχνά) θρησκεύματος. Η δραστηριότητα αυτή παρουσιάζει ομοιότητες με την προνοιακή δράση που παραδοσιακά ανέπτυξε η Εκκλησία τους είκοσι αιώνες της ύπαρξής της, παρέχοντας κοινωνική προστασία στα ορφανά, τους γέροντες, τους αρρώστους, τους φυλακισμένους. Οι προνοιακές δραστηριότητές της όμως επεκτείνονται σήμερα και σε άλλες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως κακοποιημένες γυναίκες, οι χρόνια πάσχοντες, τα άτομα με ειδικές δυνατότητες κ.α., σε μια προσπάθεια αναβάθμισης, ποιοτικής και ποσοτικής των υπηρεσιών της και κάλυψης των σύγχρονων προνοιακών και υγειονομικών αναγκών τόσο του ποιμνίου της όσο και όλων των ανθρώπων που ζουν στη χώρα μας. Η δραστηριοποίηση στους τομείς αυτούς απαιτεί όχι μόνο φιλάνθρωπη διάθεση και εθελοντισμό, αλλά σημαντικές επενδύσεις σε εγκαταστάσεις, εξειδικευμένο προσωπικό και επιστημονική κατάρτιση.

Το 70% των μονάδων προνοιακού χαρακτήρα της Εκκλησίας έχει ηλικία μικρότερη από 35 χρόνια. Από τη δεκαετία του 1960, παρατηρείται μια σταθερή αύξηση του αριθμού των ιδρυόμενων μονάδων, χαρακτηριστική της πρωτοβουλίας που ανέλαβε η Εκκλησία στον ανεπαρκή από πλευράς κάλυψης του τομέα της κοινωνικής προστασίας. Οι μονάδες πάντως στην πλειοψηφία τους παρέχουν ιδρυματική περίθαλψη.

Οι προνοιακές μονάδες της Εκκλησίας στελεχώνονται από έμμισθο επιστημονικό και βοηθητικό προσωπικό όσο και από εθελοντές. Είναι

κατανοητό ότι η παροχή εξειδικευμένης ιατρικής και κοινωνικής φροντίδας απαιτεί την απασχόληση έμπειρου και ειδικευμένου προσωπικού σε μόνιμη βάση. Για το λόγο αυτό, στις μονάδες της Εκκλησίας απασχολούνται σε μόνιμη έμμισθη βάση μια σειρά από επιστήμονες, όπως γιατρούς, νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς, ψυχολόγους, εκπαιδευτικούς επιστήμονες παραϊατρικών επαγγελμάτων και άλλων ειδικοτήτων. Επίσης απασχολείται μεγάλος αριθμός βοηθητικού προσωπικού, όπως μάγειροι, για την κάλυψη των αυξημένων καθημερινών λειτουργικών αναγκών. Σύμφωνα με στοιχεία του 2001, στις μονάδες της Εκκλησίας της Ελλάδας απασχολούνταν 1.026 άτομα ως μόνιμο προσωπικό, κατά μέσο όρο 9 σε κάθε μονάδα, από τους οποίους το 32% είναι πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, το 26% δευτεροβάθμιας και το 42% υποχρεωτικής.

Ο μεγαλύτερος όμως αριθμός των απασχολούμενων στο προνοιακό έργο της Εκκλησίας είναι εθελοντές, που ανέρχονται σε χιλιάδες. Αυτοί συμμετέχουν σε όλα σχεδόν τα έργα της Εκκλησίας και είναι ο καθοριστικός παράγοντας επιτυχίας και βιωσιμότητάς τους.

Η συνολική δυναμικότητα των μονάδων κοινωνικής φροντίδας που διαθέτει η Εκκλησία της Ελλάδας ανέρχεται, σύμφωνα με στοιχεία του 2001, σε 7.400 θέσεις. Στον αριθμό αυτό δεν συμπεριλαμβάνονται η δυναμικότητα των μονάδων της Κρήτης, των Δωδεκανήσων καθώς και των μονάδων που τελούν υπό την αιγίδα των χριστιανικών οργανώσεων, για τις οποίες δεν διαθέτουμε πλήρη συγκεντρωτικά στοιχεία. Επίσης δεν περιλαμβάνονται και οι θέσεις στις κατασκηνώσεις και στα συσσίτια.

Αξίζει να σημειωθεί ότι οι εκκλησιαστικές μονάδες είναι μικρής δυναμικότητας, συνήθως 10–40 ατόμων, με μέση δυναμικότητα τις 35 θέσεις. Το γεγονός αυτό διευκολύνει τη διοίκηση και διαχείρισή τους και επιτρέπει αφενός τη βιωσιμότητα και την αυτοχρηματοδότηση σε τοπικό επίπεδο από την ενορία και άλλους τοπικούς πόρους, όπως τις ιδιωτικές δωρεές και τα κληροδοτήματα, αφετέρου την εξυπηρέτηση των αναγκών του τοπικού πληθυσμού, χωρίς να αποκόπτει τους επωφελούμενους από το κοινωνικό και οικογενειακό τους περιβάλλον.

Τα συνήθη κριτήρια για εισαγωγή στις μονάδες είναι η απορία, η μη ύπαρξη οικογενειακής συμπαράστασης, η έλλειψη καλής υγείας. Στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, όχι όμως και στο σύνολό του, η θρησκευτική πεποίθηση δεν αποτελεί κριτήριο εισαγωγής στη μονάδα.

Χαρακτηριστικά αναφέρουμε ότι η Ιερά Αρχιεπισκοπή Αθηνών την πενταετία 2010 – 2015 έχει θέσει ως προτεραιότητες τα ακόλουθα:

- Ενίσχυση και αναβάθμιση του προγράμματος σίτισης της Ι.Α.Α. και των ενοριών της (ήδη διανέμονται ημερησίως 10.000 μερίδες φαγητού σε συνανθρώπους μας).
- Ενίσχυση του προγράμματος Ταβιθά που αφορά στην ένδυση προσφύγων, μεταναστών και απόρων.

- Ανοικτή γραμμή καταπολέμησης της φτώχειας μέσω τηλεματικού κέντρου.
- Ίδρυση δικτύου Κοινωνικών Παντοπωλείων.
- Επαγγελματική ένταξη ευάλωτων ομάδων πληθυσμού (ΑμΕΑ, μεταναστών, μακροχρόνια ανέργων, ατόμων σε κατάσταση φτώχειας κ.λπ.).
- Λειτουργία Πολυδύναμου Κέντρου για την ανάπτυξη επαγγελματικών δεξιοτήτων.
- Ψηφιακό Κέντρο συμβουλευτικής υποστήριξης της κοινωνικής επανένταξης και της απασχόλησης ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων.
- Παροχή υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού με τη δημιουργία Κινητών Μονάδων παροχής υπηρεσιών πρωτοβάθμιας υγείας και περίθαλψης προς αστέγους, μετανάστες, χρήστες ουσιών κ.λπ.
- Παροχή υπηρεσιών πρόνοιας και κοινωνικής υποστήριξης σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού με τη δημιουργία Κέντρου Άμεσης Κοινωνικής Βοήθειας για την υποστήριξη ατόμων σε κρίση (θύματα trafficking, κακοποιημένες γυναίκες, ουσιοεξαρτημένα άτομα).
- Ίδρυση και Λειτουργία Κέντρου Κοινωνικής Επανένταξης Απεξαρτημένων Ατόμων σε κτήριο της οδού Ιουλιανού.
- Ίδρυση και λειτουργία Κέντρου Πόνου Ασθενών με ανίατες νόσους ή σε τελικό στάδιο.
- Εκσυγχρονισμός, αναβάθμιση και επέκταση λειτουργίας ειδικής μονάδας προστασίας και περίθαλψης μη αυτοεξυπηρετούμενων ηλικιωμένων.
- Αμφίδρομη διαδικτυακή πλατφόρμα ψυχολογικής υποστήριξης και συμβουλευτικής καθοδήγησης για εφήβους.
- Ενίσχυση του δικτύου υποστήριξης νοητικά και ψυχικά ασθενών με τη δημιουργία Μονάδας Αντιμετώπισης της νόσου Alzheimer και συγγενών διαταραχών στο Καρέλλειο Ίδρυμα.
- Δημιουργία Κέντρου Ημέρας και Κέντρου Εκπαίδευσης αυτιστικών παιδιών στα Πατήσια.
- Ανάπτυξη και λειτουργία δύο Στεγών Υποστηριζόμενης Διαβίωσης για Άτομα με νοητική υστέρηση και σύνδρομο Down του ιδρύματος Μ. Κόκκορη.
- Πρόγραμμα δικτύωσης εκκλησιαστικών δομών Ψυχικής Υγείας και κατάρτισης στελεχών, προσωπικού, εκπαιδευτών και φροντιστών.
- Δημιουργία ολοκληρωμένου Κέντρου Γεροντολογίας στο Πολυδένδρι (Καπανδρίτι).
- Ενίσχυση του εθελοντισμού και αύξηση της αποτελεσματικότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών κοινωνικής φροντίδας.

- Ανάπτυξη προγραμμάτων κατάρτισης εκκλησιαστικών στελεχών για την ορθή και αποτελεσματική αντιμετώπιση των αναγκών ευπαθών ομάδων του πληθυσμού.

1.6. Εκκλησία, Εθελοντισμός και Κοινωνία Πολιτών

Η κρίση του κοινωνικού κράτους αποτελεί χωρίς αμφιβολία μια από τις αιτίες ανάπτυξης του σύγχρονου εθελοντισμού. Στην Ελλάδα, το 25% των εθελοντικών οργανώσεων που λειτουργούν τα τελευταία χρόνια, ανήκει στην Ορθόδοξη Εκκλησία, ενώ το 31% σε εν γένει εκκλησιαστικούς οργανισμούς και φορείς. Σημαντικό είναι επίσης και το γεγονός, ότι οι εκκλησιαστικές πρωτοβουλίες, παρουσιάζουν διάρκεια σε βάθος χρόνου, σε αντίθεση με πολλές άλλες εθελοντικές οργανώσεις. Είναι χαρακτηριστικό, ότι μεταξύ των μη εκκλησιαστικών εθελοντικών οργανώσεων που ιδρύθηκαν από το 1990 ως το 1996, μόνο το 36,3% λειτουργούσαν κανονικά το 1996 με αποτέλεσμα να μπορεί να ισχυρισθεί κανείς, πως πρόκειται για μια περιστασιακή αφύπνιση χωρίς συνέχεια και βάθος χρόνου.

Πέρα από το εξειδικευμένο προσωπικό που απασχολείται στις προνοιακές δράσεις της Εκκλησίας, ο μεγαλύτερος όμως αριθμός των απασχολούμενων σε αυτές είναι οι εθελοντές, που ανέρχονται σε εκατοντάδες χιλιάδες. Αυτοί απασχολούνται σε όλα σχεδόν τα έργα της Εκκλησίας και είναι ο καθοριστικός παράγοντας επιτυχίας και βιωσιμότητάς τους. Πρόκειται για λαϊκούς και κληρικούς που εργάζονται στο τοπικό επίπεδο της Ενορίας και της Μητρόπολης, στα ιδρύματα, στα συσσίτια, τους εράνους, τα κατηχητικά σχολεία και τα κέντρα νεότητας, στις εθελοντικές αιμοδοσίες. Οι εθελοντές συνήθως παρακινούνται από κάποια αξιολογη ενοριακή προσπάθεια, εμπνέονται από το παράδειγμα κάποιων χαρισματικών προσωπικοτήτων, που συχνά ηγούνται των προσπαθειών αυτών και παρακινούνται να δραστηριοποιηθούν σε έργα φιλανθρωπίας. Η δραστηριοποίηση των εθελοντών δεν είναι μόνο απαραίτητη για την ευόδωση των φιλανθρωπικών έργων της Εκκλησίας, αλλά είναι επίσης ευεργετική και για τους ίδιους τους συμμετέχοντες, μιας και, μέσω της προσφοράς του χρόνου, του κόπου και των χρημάτων τους, οι εθελοντές αξιοποιούν το χρόνο τους, νιώθουν χρήσιμοι στο διπλανό τους και το κοινωνικό σύνολο, κοινωνικοποιούνται και αναπτύσσουν ικανότητες και δεξιότητες που σε άλλη περίπτωση θα έμεναν ανεκμετάλλευτες.

Ένα όμως από τα επίκαιρα ερωτήματα, που όμως δεν έχουν μελετηθεί αρκετά είναι, αν και κατά πόσο η δραστηριοποίηση της Εκκλησίας στην κοινωνική προστασία μπορεί να χαρακτηριστεί ως κομμάτι της Κοινωνίας Πολιτών.

Αν θέλαμε να προσεγγίσουμε εννοιολογικά την Κοινωνία των Πολιτών, θα μπορούσαμε να πούμε πως είναι ένας ανεξάρτητος από το Κράτος και αυτοκυβερνώμενος κοινωνικός χώρος, που αποτελείται από θεσμούς, ομάδες, οργανώσεις. Η Κοινωνία των πολιτών αποτελεί ένα οικονομικό και πολιτικό σώμα, που βρίσκεται ανάμεσα στο δημόσιο χώρο και σ' αυτόν της

οικογένειας, που λειτουργεί στο χώρο του ιδιωτικού και όχι του δημοσίου δικαίου. Δεδομένου ότι η Κοινωνία των Πολιτών στηρίζεται στον εθελοντισμό, ανακύπτει το ζήτημα αν η Εκκλησία ανήκει ή όχι στη Κοινωνία των Πολιτών.

Στο παραπάνω ερώτημα θεωρούμε ότι δεν μπορεί να δοθεί σαφής θετική ή αρνητική απάντηση. Η Εκκλησία, κατά την άσκηση της δραστηριότητάς της ή καλύτερα της διακονίας της, καλύπτει ένα ευρύτατο πεδίο ρόλων, από την άποψη της νομικής προσωπικότητας των φορέων της. Από τη μια, η δράση των τυπικών ή και άτυπων πρωτοβουλιών που δραστηριοποιούνται στο πλαίσιο της Εκκλησίας, εντάσσεται στο πλαίσιο του εννοιολογικού προσδιορισμού της Κοινωνίας των Πολιτών. Από την άλλη, ο χαρακτηρισμός τόσο της Εκκλησίας της Ελλάδας, όσο και των επί μέρους νομικών προσώπων της, ως ειδικά Ν.Π.Δ.Δ., καθώς και το γεγονός ότι ο Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας, είναι νόμος του κράτους αποτελούν τροχοπέδη στο σαφή προσδιορισμό της Εκκλησίας ως κομμάτι της Εκκλησίας Πολιτών. Άλλωστε το ερώτημα αυτό μπορεί να είναι ρητορικό, δεδομένου ότι η Εκκλησία από την ίδρυσή της, θεωρεί τον εαυτό της ως «Κοινωνία Πιστών».¹

Ιερά Σύνοδος: Τεράστιο το έργο που επιτελεί η Εκκλησία

Κανένας οργανισμός και καμία άλλη οργάνωση δεν επιτελεί τόσο μεγάλο έργο, όπως η Εκκλησία, υπογραμμίζει σε ανακοίνωσή της η Ιερά Σύνοδος της Ιεραρχίας της Εκκλησίας της Ελλάδος. Θα ήταν μεγαλύτερο, αν δεν είχε ήδη προσφέρει το σύνολο σχεδόν της παρουσίας της στο κράτος και αν μπορούσε να αξιοποιήσει τα δεσμευμένα απ αυτό ακίνητά της.

Ιερά Σύνοδος: Τεράστιο το έργο που επιτελεί η Εκκλησία

Η Ιερά Σύνοδος σημειώνει, επίσης, πως το κοινωνικό και φιλανθρωπικό της έργο δεν αφορά μόνο την προσφορά υλικών αγαθών αλλά και την ποιμαντική διακονία «προς τον όλο άνθρωπο».

Το πλήρες κείμενο της ανακοίνωσης έχει ως εξής:

Η Εκκλησία βλέπει στο πρόσωπο του κάθε ανθρώπου το τιμιώτατο πλάσμα του Θεού, για τη σωτηρία του οποίου ο Χριστός προσέφερε το αίμα Του. Διαφυλάττουσα στο πνευματικό Της Αρτοφόριο, σαν πολύτιμο θησαυρό, την Εντολή του Χριστού για έμπρακτη αγάπη του ανθρώπου προς τον συνάνθρωπο, δραστηριοποιείται με ποιμαντική ευθύνη σε έργα ευποιίας, που θεραπεύουν και τις υλικές ανάγκες του ανθρώπου, όχι σαν αφορμές επίδειξης, αλλά ως ευκαιρίες έκφρασης της αγάπης Της προς την εικόνα του Θεού.

Έτσι, εκτός του ότι, μόνο για το 2011 οι Ιερές Μητροπόλεις, οι Ιεροί Ναοί, οι Ιερές Μονές και τα Εκκλησιαστικά Ιδρύματα κατέβαλαν όλες τις νόμιμες φορολογικές εισφορές, που ανέρχονται στο ποσόν των 12.584.139,92 €, γεγονός το οποίο ενίοτε αποσιωπάται, τα 700 περίπου Εκκλησιαστικά Ιδρύματα ανά την Επικράτεια αποδεικνύουν ότι η Ποιμαίνουσα Εκκλησία αφουγκράζεται τον πόνο και τις δυσκολίες των ανθρώπων και προσπαθεί με κάθε τρόπο να τους ανακουφίσει.

¹ . Δεσπούλα Χαντζή, http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/16/12/901.pdf

Κανένας οργανισμός και καμμία άλλη οργάνωση δεν επιτελεί τέτοιο και τόσο μεγάλο έργο, όπως η Εκκλησία, που θα ήταν μεγαλύτερο, αν δεν είχε ήδη προσφέρει το σύνολο σχεδόν της περιουσίας Της στο Κράτος και αν μπορούσε να αξιοποιήσει τα δεσμευμένα απ' αυτό ακίνητά Της.

Το κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο της Εκκλησίας γίνεται μέσα στα πλαίσια της ορθόδοξης ανθρωπολογίας. Δεν πρόκειται για προσφορά μόνον υλικών αγαθών για τη συντήρηση του σώματος, αλλά για ποιμαντική διακονία προς τον όλο άνθρωπο.

Η Εκκλησία αποδοκιμάζουσα τις νοοτροπίες και τις πρακτικές, που οδήγησαν στη σημερινή πολύπλευρη κρίση, για την οποία είμαστε όλοι συνυπεύθυνοι, στην επιλογή των Κυβερνώντων, αλλά και εκείνες τις φωνές, οποθενδήποτε προερχόμενες, που καταφέρονται κατά του Ελληνικού Λαού, δεν θα σταματήσει να προσεύχεται, να λειτουργεί και να βοηθεί πνευματικά και υλικά τον άνθρωπο, και να επιδιώκει τη συνεργασία με την Πολιτεία στην ανακούφιση των προβλημάτων του.

Η Εκκλησία, διδάσκουσα μετά του ιερού Χρυσοστόμου ότι «το χρήμα είναι που δεν αφήνει τους ανθρώπους να είναι άνθρωποι, αλλά τους κάνει να συμπεριφέρονται ως θηρία και δαίμονες», καλεί όλους σε αυτοκριτική και μετάνοια, σε απάρνηση της «θρησκείας της φιλαργυρίας» και επιστροφή στην ευαγγελική ζωή και την αγάπη προς τον πλησίον.

Πιστεύει, τέλος, και διακηρύσσει ότι το θάρρος και η αισιοδοξία, η ελπίδα και η πίστη, ο ψυχικός και πνευματικός πλούτος, είναι τα βασικά μας εφόδια για την υπέρβαση των σημερινών αδιεξόδων.

Με αυτά ως Ορθόδοξοι Έλληνες, αλλά και με το φιλότιμο, αντιμετωπίσαμε όλες τις δυσκολίες της ζωής μας και κατά το παρελθόν και εξήλθαμε νικητές από τις διάφορες κρίσεις που περάσαμε.

Με αυτά θα νικήσουμε και πάλι!²

² . <http://www.ethnos.gr/article.asp?catid=22768&subid=2&pubid=63627680>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η συμβολή συγκεκριμένων εκπροσώπων της ιεραρχίας στην διάδοση του κοινωνικού έργου της Εκκλησίας

Υπάρχουν άνθρωποι, και στον καιρό μας, που κατορθώνουν να ξεπεράσουν την κακομοιριά μας και να ποδηγετήσουν με το παράδειγμα τους το πλήρωμα της Εκκλησίας. Απλοϊκοί ιερείς, ποιμένες απλών ανθρώπων, που κάνουν αυτό που τάχθηκαν να κάνουν, «ο παπούλης του χωριού». Η έκφραση αυτή συγκινεί γιατί είναι μεστή νοήματος. Αμέσως καταλαβαίνουμε ότι πρόκειται για τον κληρικό εκείνον που έχει καλλιεργήσει την σχέση του με τους ενορίτες του. Που νοιώθει τα ξεχωριστά ατομικά προβλήματα των ενοριτών του, που δείχνει ιδιαίτερο ενδιαφέρον στις στιγμές της θλίψεώς τους, που σέβεται τις ιδιαιτερότητες τους και νουθετεί με ευγένεια, διακριτικότητα αλλά και αμεσότητα. Που διδάσκει την αγάπη και την υπομονή με καλοσύνη και απάθεια. Που παραμερίζει όλα τα εμπόδια και καλλιεργεί την ειρήνη στις σχέσεις των ενοριτών του. Που επιτελούν πνευματικό και κοινωνικό έργο. Τέτοιοι Κληρικοί όσο κι αν δεν ακούγεται προς τα έξω υπάρχουν. Υπήρχαν στο παρελθόν, ας μην ξεχνάμε ότι η εθνική παλιγγενεσία οφείλεται και σε αυτούς. Και θα υπάρχουν και στο μέλλον. Η Εκκλησία και το έργο της στηρίζεται σε αυτούς.

1. Αναστάσιος Αλβανίας Αρχιεπίσκοπος Τυράνων & πάσης Αλβανίας Αναστάσιος 15 χρόνια ευδόκιμης Ορθόδοξης Ιεραποστολικής δράσης στην Αλβανία (1992 – 2007)

Ο σεμνός, δραστήριος και ακάματος εργάτης του Ευαγγελίου, επίσκοπος Ανδρούσης Αναστάσιος Γιαννουλάτος (καθηγητής της Ιστορίας των Θρησκευμάτων της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και πολυγραφότατος συγγραφέας), για πολλά χρόνια έσπειρε ως απλός ιεραπόστολος, το Λόγο του Θεού, στη Μαύρη Ήπειρο. Τον Ιανουάριο του 1991 και ευρισκόμενος στο Νάϊροβί της Κένυας, ενημερώθηκε από το Οικουμενικό Πατριαρχείο, ότι διορίσθηκε Πατριαρχικός Έξαρχος στην Αλβανία. Η αποστολή του ήταν ιδιαίτερα δύσκολη και λεπτή: να μεταβεί στη γειτονική άθρη χώρα και να μεριμνήσει για την ανασύσταση και αναδιοργάνωση της Ορθόδοξης Αυτοκέφαλης Εκκλησίας της Αλβανίας.

Η πολυσχιδής προσωπικότητα του Αναστάσιου

Ο Αναστάσιος, υπάκουσε στο κέλευσμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου και στα μέσα Ιουλίου του ίδιου έτους εισήλθε στη χώρα. Στις αρχές Αυγούστου συγκάλεσε την 1η Γενική Κληρικολαϊκή Συνέλευση, της από δεκαετιών διαλυθείσης Ορθοδόξου Εκκλησίας της Αλβανίας και εξέλεξε το Γενικό Εκκλησιαστικό Συμβούλιο και τους 4 Αρχιερατικούς Επιτρόπους. Η

πολυσχιδής προσωπικότητα του εκκλησιαστικού αυτού ανδρός, η πλούσια θεολογική – και όχι μόνον – μόρφωσή του, οι διεθνείς εμπειρίες και επαφές του από τις θεολογικές επιτροπές του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών στις οποίες συμμετείχε και η εκκλησιαστική διοικητική του ικανότητα, τον κατέστησαν άξιο να αναλάβει το δύσκολο αυτό έργο. Η Αφρική πρώτα και η Αλβανία μετέπειτα έγιναν για αυτόν η χώρα του, ο γενέθλιος τόπος του. Δεν είναι βέβαια καθόλου τυχαίο το γεγονός ότι ο σεμνός αυτός Ιεράρχης, για το πλούσιο ποιμαντικό, επιστημονικό και κοινωνικό του έργο έτυχε πολλών, υψηλών και διεθνών αναγνωρίσεων και τιμητικών διακρίσεων.

Η προσπάθεια για την ανασυγκρότηση της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας χρειαζόταν υπομονή, επιμονή, όρεξη για δουλειά και πολλά χρήματα, για την ανακαίνιση των ερειπωμένων ναών, για την ίδρυση νέων και για την ανάπτυξη του πολλαπλού ποιμαντικού και φιλανθρωπικού της έργου. Οι παλαιοί συνεργάτες του Αναστάσιου από την εποχή της ιεραποστολής στην Αφρική, ενεργοποιήθηκαν για το νέο ιεραποστολικό έργο που πραγματοποιούνταν στη γειτονική χώρα, ενώ πολλοί επώνυμοι και ανώνυμοι δωρητές υποστήριξαν ένθερμα την προσπάθειά του.

Ίδρυσε εκκλησιαστικό τυπογραφείο, εξέδωσε στην αλβανική γλώσσα τη μηνιαία εφημερίδα «Ngjallja», το φοιτητικό δελτίο «Fjala», το παιδικό περιοδικό «Gezoju», το νεανικό περιοδικό «Kambanat», 64 λειτουργικά, θεολογικά βιβλία ενώ από το 1998 λειτουργεί ο ορθόδοξος ραδιοφωνικός σταθμός της Αρχιεπισκοπής με εποικοδομητικές θεολογικές και ενημερωτικές εκπομπές.

Τα 15 χρόνια που ανέλαβε το πηδάλιο της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Αλβανίας ο Αναστάσιος, έχει ανασυστήσει τις ορθόδοξες ενορίες στις περισσότερες πόλεις και κωμοπόλεις με ορθόδοξο πληθυσμό και σε εκατοντάδες χωριά. Ανέπτυξε πλούσιο ορθόδοξο λειτουργικό και κατηχητικό έργο με τη συμμετοχή κληρικών και λαϊκών. Οργάνωσε Συνδέσμους: Ορθοδόξων Γυναικών, Ορθοδόξου Νεολαίας και Ορθοδόξων Διανοουμένων που βοηθούν σημαντικά στην επίτευξη του εκκλησιαστικού έργου. Ανέγειρε εκ θεμελίων περισσότερους από 80 νέους Ιερούς Ναούς, αναστήλωσε 5 Ιερές Μονές και 70 Ναούς και επισκεύασε άλλους 130..!! Ανέγειρε 20 μεγάλα κτηριακά συγκροτήματα για να στεγάσει τη Θεολογική Ακαδημία, το Εκκλησιαστικό Λύκειο, την Αρχιεπισκοπή, τα μητροπολιτικά οικήματα, κλινικές, ξενώνες, κηροπλαστεία, σχολεία, ξυλουργικά εργαστήρια, αγιογραφία, εργαστήρια συντήρησης εικόνων τυπογραφεία, κ.α...

Ίδρυσε Ορθόδοξα νηπιαγωγεία: στα Τίρανα, στο Δυρράχιο, στην Καβάγια, στη Λούσνια, στο Αργυρόκαστρο, στους Αγίους Σαράντα, στο Ελμπασάν, στο Πόγραδετς, στη Σκόδρα, στην Πρεμετή και στην Κορυτσά. Ίδρυσε κατασκηνώσεις για τους νέους στην Ιερά Μονή Κοιμήσεως Θεοτόκου, Σβερνέτς, Γλυκομήλι και στην Ιερά Μονή Αγίου Βλαδιμήρου και στο Ελμπασάν.

Ίδρυσε το Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης «Πνοή Αγάπης» με τμήματα εκμάθησης: πληροφορικής, στελεχών επιχειρήσεων, βοηθών

μικροβιολογικών εργαστηρίων, λογιστών μηχανογράφησης, αγιογραφίας και συντηρητών έργων τέχνης. Το Ίδρυμα «Ορθόδοξοι Κλινικοί Ευαγγελισμοί», στεγάζεται σε επταόροφο κτήριο, εντός του οποίου λειτουργούν ιατρικά διαγνωστικά εργαστήρια και θάλαμοι ανάρρωσης ασθενών. Το ιατρικό προσωπικό καλύπτει περισσότερες από 43 ειδικότητες ενώ ιατρεία – παραρτήματα του Κέντρου, λειτουργούν στην Καβάγια, στη Λούσνια, στο Γεωργουτσάτι, στο Αργυρόκαστρο, στο Ελμπασάν, στην Κορυτσά, ενώ κινητή μονάδα οδοντιατρικής περιθάλψεως περιοδεύει σχεδόν σε όλη τη χώρα.

Παράλληλα με την εσωτερική ανασυγκρότηση της Ορθόδοξης Εκκλησίας, ο Αναστάσιος ανέπτυξε ευρύτατο κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο, ιδιαίτερα σε περιόδους πολιτικο – κοινωνικών κρίσεων της χώρας (1992, 1994, 1997), όπου μέσω του ιδρύματος «Διακονία Αγάπης» συγκέντρωσε και διένειμε χιλιάδες τόνους τροφίμων, ρουχισμού, φαρμάκων και προσέφερε ιατρικό υλικό σε πολλά κοινωφελή ιδρύματα της Αλβανίας. Ανέπτυξε προγράμματα αγροτικά, υδρεύσεως, υγιεινής και οικιακής οικονομίας, κατασκευής και επιδιορθώσεως δρόμων. Προσέφερε βοήθεια σε κρατικά σχολεία, ορφανοτροφεία, νοσοκομεία, συνέβαλε στην επισκευή των καταστραφέντων κτηρίων του Γεωπονικού Πανεπιστημίου Τιράνων, προμήθευσε με έπιπλα το νέο κτήριο του Πανεπιστημίου Αργυροκάστρου και με ηλεκτρονικούς υπολογιστές την Ακαδημία Επιστημών των Τιράνων.

Το 1999 όταν η Αλβανία δέχθηκε τα μεγάλα κύματα προσφύγων από το Κοσσυφοπέδιο ο Αναστάσιος σε συνεργασία με το Παγκόσμιο Συμβούλιο Εκκλησιών, οργάνωσε ευρύτατο ανθρωπιστικό πρόγραμμα ύψους 12 εκατομμυρίων δολαρίων, που συγκεντρώθηκε σε 3 μήνες και συμπαραστάθηκε σε 33 χιλιάδες ανθρώπους που είχαν καταφύγει σε διάφορες πόλεις της χώρας.³

Η τεράστια αξία της ανθρώπινης ζωής

Χριστουγεννιάτικο μήνυμα του Αρχιεπισκόπου Αλβανίας κ. Αναστασίου

«Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὸν ἔχωσιν» (Ἰω. 10:10)

Ο τονισμός της αξιοπρέπειας του ανθρώπου κυριαρχεί στην εποχή μας στις ποικίλες δημόσιες διακηρύξεις.

Το γεγονός όμως που αναδεικνύει με μοναδική ένταση την αξία της ανθρώπινης ζωής είναι αυτό που δεσπόζει στη σημερινή μεγάλη εορτή: Ότι ο Υιός του Θεού του ζώντος, του απροσίτου και παντοδυνάμου, προσέλαβε την ανθρώπινη φύση, έγινε άνθρωπος.

Αυτό παραμένει το εκπληκτικό κεντρικό μήνυμα των Χριστουγέννων. Για τη σωτηρία του κόσμου, ο Θεός δεν έστειλε αγγέλους, δεν έλαβε τη μορφή κάποιου άλλου δημιουργήματος, αλλά έγινε άνθρωπος.

Έτσι τόνισε με σαφή τρόπο την αξία αυτής καθεαυτής της ανθρώπινης ζωής και φανέρωσε την ιερότητα της κάθε ανθρώπινης υπάρξεως.

³ . Για τον Αναστάσιο Αλβανίας βλ.

http://www.orthodoxia.gr/printer_friendly.cfm?id=1081&obcatid=3 καθώς και http://www.theodromion.com/arthra/TO_ERGO_TOY_ARCH_ANASTASIOY/index.htm

Αλλά συγχρόνως το Ευαγγέλιο αποκαλύπτει ότι ο Χριστός ήλθε για να ανυψώσει την ανθρώπινη φύση, να μεταγγίσει σ' αυτήν πλησμονή ζωής.

Η σημερινή λοιπόν εορτή είναι η κατεξοχήν εορτή της ζωής, σε όλες τις διαστάσεις και την προοπτική της.

Μέσα στην εορταστική χριστουγεννιάτικη ατμόσφαιρα μάς δίνεται η ευκαιρία να αναλογισθούμε βαθύτερα την ουσιαστική αξία του θεόδοτου αυτού δώρου, που ήδη απολαμβάνουμε, και γενικότερα να αυξήσουμε τον σεβασμό μας προς την όπου γης ανθρώπινη ύπαρξη.

1. Αρχίζοντας πρώτα από τη δική μας ζωή, καιρός να προσέξουμε τα λεγόμενα αυτονόητα· όπως π.χ. είναι το χρέος μας να διατηρούμε άρτια τη βιολογική μας ζωή, αποφεύγοντας καταχρήσεις, πάθη και λάθη που την υποβιβάζουν και την υποσκάπτουν, φροντίζοντας να αναπτύξουμε όλες τις πνευματικές μας δυνατότητες.

Ως ζωντανά κύτταρα του ανθρωπίνου γένους έχουμε ευθύνη και υποχρέωση να καλλιεργήσουμε όλα μας τα χαρίσματα, όλο το φάσμα της δημιουργικότητας μας και να προσφέρουμε στην ανθρωπότητα ό,τι καλύτερο διαθέτουμε.

Ακόμα και στις πιο σκοτεινές συνθήκες απογνώσεως ας αναλογιζόμαστε την ανυπέρβλητη αξία της ζωής και ότι δεν δικαιούμεθα, σε καμιά περίπτωση, να την καταστρέψουμε με τα ίδια μας τα χέρια.

Οι πολυειδείς δοκιμασίες του ανθρωπίνου βίου, κάμψη υγείας, ανέχεια, κατατρεγμοί, συκοφαντίες, συχνά ανοίγουν νέους πνευματικούς, υπαρξιακούς ορίζοντες.

Απορροφημένοι από τη φροντίδα για την καθημερινή βιοτή, αμελούμε συνήθως την άλλη διάσταση που άνοιξε με την έλευση Του ο Χριστός· ότι ήλθε για να μας οδηγήσει σε πνευματική άνθηση και καρποφορία, να μας προσφέρει «τό περρισόν αὐτῆς τῆς ζωῆς, τουτέστι τό πλέον ἦτοι τό τιμιώτερον, τήν τελειοτάτην τοῦ Πνεύματος μέθεξιν» (Αγ. Κύριλλος Αλεξανδρείας).

Το «περισσόν» σημαίνει την ποιοτική πληρότητα που χαρίζει η παρουσία του ζωοποιούντος Πνεύματος σε εκείνους οι οποίοι «μένουν ἐν Χριστῷ».

2. Η δεύτερη κατεύθυνση του Χριστουγεννιάτικου στοχασμού μας οφείλει να αποβλέπει στην τόνωση του σεβασμού της ζωής των συνανθρώπων μας. Ποικίλες απειλές κατά της ζωής, δολοφονικές ενέργειες, αιματηρές συγκρούσεις διαστίζουν την καθημερινότητα.

Παρ' όλα τα προσχήματα, οποιαδήποτε αφαίρεση ζωής αποτελεί έγκλημα όχι μόνο κατά του συγκεκριμένου θύματος αλλά γενικότερα κατά της ανθρωπότητας.

Αλλά η περιφρόνηση της ζωής δεν συντελείται μόνο με εγκληματικές πράξεις και την πολύμορφη βία. Αναρίθμητοι άνθρωποι απειλούνται από διάφορες μορφές αδικίας στην κοινωνική και ιδιωτική σφαίρα.

Η αδικία οδηγεί πολλούς ανθρώπους σε στερήσεις, φτώχεια, εξαθλίωση. Κάτι ακόμα που δρα, χωρίς να διακρίνεται σαφώς, κατά της ανθρώπινης ζωής είναι η αδιαφορία για την ποιότητα ζωής των συνανθρώπων μας.

Δεν φαίνεται πάντοτε καθαρά, δεν διώκεται από τον νόμο, όμως δεν παύει να υπονομεύει αμέτρητες χιλιάδες ανθρώπινες ζωές.

Σε εποχή μάλιστα κρίσεων, όπως η δική μας, η αδιαφορία γίνεται συχνά θανατηφόρα. Άμεσο χρέος όλων μας είναι να προστατεύουμε κάθε ανθρώπινη ζωή με έμπρακτη συμπαράσταση και άγρυπνη αλληλεγγύη, στηρίζοντας με λόγο και έργο, με άδολη αγάπη, όσους δοκιμάζονται, όσους πληγώνει η ανέχεια, η αρρώστια και η απελπισία.

Συγχρόνως, χρέος των συνειδητών χριστιανών είναι η μαρτυρία ότι εκτός από την βιολογική ζωή υπάρχει μια άλλη ακόμα ανώτερη ποιότητα ζωής.

Η πνευματική, την οποία χαρίζει και προάγει η πίστη, το άνοιγμα της καρδιάς μας στην περιοχή του Πνεύματος.

Μια ζωή που κινείται διαρκώς σε μεταμορφωτική εσωτερική πορεία με την βεβαιότητα ότι ο Χριστός ήλθε «...ἵνα πᾶς ὁ θεωρῶν τὸν υἱὸν καὶ πιστευὼν εἰς αὐτὸν ἔχῃ ζωὴν αἰώνιον ...»(Ιω. 6:40).

* *

«Ἐγὼ ἦλθον ἵνα ζωὴν ἔχωσι καὶ περισσὴν ἔχωσιν» (Ιω. 10:10).

Το εκπληκτικό μήνυμα των Χριστουγέννων είναι ότι ο Υιός του Απροσίτου Θεού έγινε άνθρωπος.

Η ενανθρώπιση του θείου Λόγου διατρανώνει, αδελφοί μου, την τεράστια αξία της ανθρώπινης ζωής. Αλλά συγχρόνως αποκαλύπτει ότι ο Χριστός ήλθε να μας μεταγγίσει μια ζωή ανώτερη «την τελειοτάτην του Πνεύματος μέθεξιν,» που προεκτείνεται στην αιωνιότητα.

Ας φροντίσουμε τις εορταστικές αυτές ημέρες να βιώσουμε βαθύτερα την ιερότητα και το μεγαλείο του θεόδοτου δώρου της ζωής.

Και ακόμη να εκφράσουμε την ευγνωμοσύνη μας με άοκνη προσπάθεια για την ανάπτυξη της πνευματικής ζωής.

Ταυτόχρονα ας ενισχύσουμε τον σεβασμό μας για την ζωή των συνανθρώπων μας, καταπολεμώντας τη βία, την αδικία και την αδιαφορία που την υπονομεύουν.

Ας την στηρίζουμε με την αγαπητική αλληλεγγύη μας. Ευλογημένα Χριστούγεννα με συνειδητό αγώνα για μια πιο ανθρώπινη κοινωνία. Και με την έμπνευση του Χριστού, η νέα χρονιά περισσότερο ανθρώπινη.⁴

2. Αρχιεπισκοπή Αθηνών

ι) Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και Πάσης Ελλάδος Κυρός Σεραφείμ ο Α' (1974-1998), κατά κόσμον Βησσαρίων Τίκας, γεννήθηκε στο Αρτεσιανό Καρδίτσης το έτος 1913 και ήταν γιος του Χρήσου και της Ευαγγελίας Τίκα. Σε ηλικία οκτώ ετών έμεινε ορφανός από μητέρα, γεγονός που τον οδήγησε πιο κοντά στην Ορθόδοξη Εκκλησία.

Μετά το τέλος της φοίτησής του στο Δημοτικό σχολείο της γενέτειράς του και εν συνεχεία του Γυμνασίου, εισήχθη στην ιερατική σχολή της Κορίνθου και είχε την ευκαιρία να γνωρίσει τον τότε Μητροπολίτη Κορίνθου και μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Αθηνών Δαμασκηνό Παπανδρέου (1938, 1941-1949). Κατά το έτος 1936, κατόπιν εισαγωγικών εξετάσεων, εισήχθη στην Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών από την οποία αποφοίτησε το 1940.

Ήδη από το 1938 χειροτονήθηκε μοναχός από τον Ηγούμενο της Ιεράς Μονής Πεντέλης, Αρχιμανδρίτη Χρυσόστομο Δασκαλάκη (μετέπειτα

4. http://e-theologia.blogspot.gr/2013/12/blog-post_22.html

Μητροπολίτης Μεσσηνίας) και διάκονος από τον τότε Μητροπολίτη Κορίνθου Δαμασκηνό Παπανδρέου (μετέπειτα Αρχιεπίσκοπο Αθηνών), οπότε υπηρέτησε στους ναούς του Αγίου Λουκά Πατησίων και Αγίου Παντελεήμονος Αχαρνών. Από το 1941 υπηρετούσε στα γραφεία της Ιεράς Συνόδου της Εκκλησίας της Ελλάδος.

Ο Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ με καμάρι και υπερηφάνια έλεγε παντού και πάντοτε ότι πολέμησε ως αντιστασιακός εναντίον των Γερμανών κατακτητών και αργότερα υπό τον Στρατηγό Ναπολέοντα Ζέρβα ενάντια στους αντάρτες. Ο τότε Αρχιμανδρίτης Σεραφείμ ήταν ο μόνος κληρικός που εκπροσωπούσε επισήμως την Εκκλησία της Ελλάδος στους κόλπους της Εθνικής Αντιστάσεως, αφού μόνος εκείνος πολεμούσε στα βουνά τους Γερμανούς, λειτουργούσε και κοινωνούσε τους Έλληνες πατριώτες. Πύρινα ήταν τα κηρύγματά του και συγκλονιστικές οι προτροπές του προς τους Έλληνες αντιστασιακούς. Ενταγμένοι τις αντιστασιακές τάξεις του ΕΑΜ εναντίον των Γερμανών ήταν ο Ηλείας Αντώνιος και ο Σερβίων και Κοζάνης Ιωακείμ.

Ο Σεραφείμ ήταν μπαρουτοκαπνισμένος εκκλησιαστικός άνδρας και όχι παπάς του γραφείου, πατριώτης ακλόνητος και ρασοφόρος ακατάβλητος που είχε δύο αγάπες, Χριστό και Ελλάδα. Κινδύνεψε πολλές φορές κατά την εκτέλεση επικίνδυνων αποστολών και τιμήθηκε με πλειάδα μεταλλίων, παρασήμων ανδρείας και πολλών άλλων διακρίσεων. Όλη αυτή η εθνική, εκκλησιαστική και κοινωνική δράση του τιμήθηκε και αναγνωρίστηκε από την Ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος και τον Σεπτέμβριο του 1949 όταν εξελέγη Μητροπολίτης Άρτης, σε ηλικία μάλιστα μόλις 36 ετών.

Το έργο του ως Μητροπολίτη Άρτας και Ιωαννίνων

Ως Μητροπολίτης Άρτας (1941-1949) ο Σεραφείμ επέδειξε μοναδική και πρωτοφανή ποιμαντική, κοινωνική και εν γένει φιλανθρωπική δραστηριότητα κοινωνικής αλληλεγγύης ιδρύοντας ορφανοτροφείο, οικοτροφείο απόρων μαθητών και γηροκομείο. Η Ιερά Σύνοδος εκτίμησε το συνολικό πλούσιο εκκλησιαστικό έργο του και τον Μάρτιο του 1949 τον κατέστησε Μητροπολίτη της Ιστορικής Μητροπόλεως Ιωαννίνων, την οποία εποίμανε για 16 χρόνια, μέχρι και το έτος 1974. Ο τότε Ιωαννίνων Σεραφείμ αγωνίστηκε σε ποιμαντικό, φιλανθρωπικό και κοινωνικό επίπεδο, αλλά κυρίως το όνομά του συνδέθηκε με την ίδρυση του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και της εκεί Πανεπιστημιούπολης, καθώς επίσης και με την αναδιοργάνωση και αρίστη λειτουργία της Ζωσιμαίας Σχολής και της Ζωσιμαίας βιβλιοθήκης.

Το έργο του ως Αρχιεπισκόπου Αθηνών

Ύστερα από την παραίτηση του αντικανονικού αρχιεπισκόπου της χούντας Ιερωνύμου Α' (Κοτσώνης), η πρεσβυτέρα και κανονική ιεραρχία της Εκκλησίας της Ελλάδος εξέλεξε νέο Αρχιεπίσκοπο τον από Ιωαννίνων Σεραφείμ (Ιανουάριος 1974).

Ως Αρχιεπίσκοπος Αθηνών ο Σεραφείμ έπραξε πρωτίστως όσα δήλωσε στον ενθρονιστήριο λόγο του, και συγκεκριμένα: «α) Η ανασύνταξις του

Καταστατικού Χάρτου της Εκκλησίας της Ελλάδος, ούτως ώστε η Εκκλησία ημών να κινείται και να δρα ελευθέρως εν τη επιτελέσει της υψηλής αυτής, κατά το θεοϊδρυτον αυτής αποστολής, καθεστώσ, β) Η αποκατάστασις, άπαξ δια παντός της κανονικής σχέσεως της Εκκλησίας της Ελλάδος μετά της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας, του Οικουμενικού Πατριαρχείου.

Και πράγματι ο αποφασιστικός εκείνος εκκλησιαστικός άνδρας και ηγέτης αποχουντοποίησε την ιεραρχία της Ελλαδικής Εκκλησίας που λόγω της δικτατορίας είχε οδηγηθεί σε πλήρη αντικανονικότητα. Επιπλέον το 1977 ψηφίστηκε ο νέος Καταστατικός Χάρτης της Εκκλησίας της Ελλάδος (ν.570/1977) και κυρίως αποκαταστάθηκαν οι διαταραγμένες σχέσεις της Εκκλησίας της Ελλάδος με το Οικουμενικό Πατριαρχείο.

Επί των ημερών του ως Αρχιεπισκόπου ιδρύθηκαν πολλές νέες Μητροπόλεις, αναδιοργανώθηκαν οι εκκλησιαστικοί οργανισμοί και ιδρύθηκαν πολλά φιλανθρωπικά ιδρύματα.

Ο Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ για πολλά χρόνια ήταν πρόεδρος της Επιτροπής για τον Βορειοηπειρωτικό αγώνα.

Στην διάρκεια της πολυετούς εθνικής και εκκλησιαστικής προσφοράς του τιμήθηκε με μετάλλια, παράσημα και πανεπιστημιακές διακρίσεις.⁵

Ο Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ μιλάει για την συμμετοχή του στην Εθνική Αντίσταση

- Πως βγήκατε στο βουνό Μακαριώτατε ;

- Το 1942, με χειροτόνησε ο Δαμασκηνός..., μου έδωσε το οφίκκιο του Αρχιμανδρίτου και με τοποθέτησε και πάλι ως Εφημέριο, ως Εφημερεύοντα Ιεροκήρυκα ακριβέστερα, στον γιο Λουκά Πατησίων. Εκεί, κατά το διάστημα που ήμουν διάκονος ακόμη, είχα αναπτύξει μια δράση, ας την πω εθνική.

Αναλογιζόμενος την πείνα και τη δυστυχία που είχε τότε η πατρίδα μας, ίδρυσα εκεί κάτι συσσίτια, στο προαύλιο του Ναού, σ' έναν κήπο. Όταν εμείς δεν είχαμε να φάμε, εγώ τάιζα 600 παιδιά.

Στα κηρύγματά μου (...) ήμουν λιγάκι λαύρος κατά των κατακτητών και πολλές φορές κατά των εκτρεπομένων Ελλήνων ή Ελληνίδων, συμπραττόντων με τους κατακτητάς . Κινδύνευσε τότε και η ζωή μου ακόμη. Είχε έλθει στα αυτιά μου ότι « αυτός θα το φάει το κεφάλι του!»

Όπως φαίνεται με παρακολουθούσε κι η οργάνωση του Ε.Δ.Ε.Σ. και μια μέρα με πλησίασαν και με βολιδοσκόπησαν, αν θέλω να βγω στο βουνό, στις αντάρτικες ομάδες του Ε.Δ.Ε.Σ. του Ζέρβα. Με προθυμία δέχθηκα και μνήθηκα μάλιστα από τον βιομήχανο που είχε εργοστάσια, Ευθύμιο Μπάρδη και τον δικηγόρο Ματσούκα στο κατάστημα του Μπάρδη .

- Θυμάστε την αναχώρησή σας;

- Πήγα στο βουνό, σαράντα τρία η υπόθεση αυτή (...), δια μέσου Πατρών πέρασα στο Κρουνέρι με μια πνίχτρα , δεν θυμούμαι και τα' όνομά της, ένα караβάκι τέλος πάντων, του οποίου η ασφάλεια δεν ήταν και τόσο μεγάλη. Από εκεί με το τρενάκι

⁵ . Ιωάννης Ελ. Σιδηράς, Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ 100 έτη από την γέννησή του (1913-2013) – Ο αντιστασιακός της Ελληνικής Εκκλησίας, <http://www.enromiosini.gr/arthrografia>

έφθασα στο Αγρίνιο, βέβαια συστημένος πού θα πήγαινα, πού θα κατέλυα. Κατόπιν οδηγήθηκα έξω από το Αγρίνιο με τα πόδια, για να εξηγούμεθα, όδευα προς Ήπειρο παρακαλώ. Με τα πόδια. Στο δρόμο συνάντησα κι άλλους που πήγαιναν για αντάρτικο. Αξιωματικοί και λοιποί. Δεν θυμάμαι αν ήταν κι ο Λιλαίος τότε, ο νομικός σύμβουλος της Εκκλησίας σήμερα. Δεν θυμάμαι αν ήταν στην πορεία εκείνη κι αυτός. Περάσαμε τα χωριά του Αγρινίου και φθάσαμε στα Τζουμέρκα εν τέλει, στο στρατηγείο του Ζέρβα. Ο ίδιος μάλιστα ήταν σε περιοδεία εκείνες τις μέρες.

- Κληρικοί, Μακαριώτατε, είχαν πάει με το ΕΑΜ;

- Από την άλλη πλευρά ήταν δύο Μητροπολίτες. Ο Ηλείας Αντώνιος και Κοζάνης Ιωακείμ. Αυτοί ήταν με το ΕΑΜ. Ο ρης Βελουχιώτης είχε και άλλους κληρικούς. Τον Ηγούμενο...

- Της Μονής Αγάθωνος, τον Γερμανό;

- Ναι! Αυτός ο Γερμανός ήταν γνωστός ως καπετάν Ανυπόμονος.

Επίσημα όμως εγώ ήμουν εκείνος πού αντιπροσώπευα την Εκκλησία της Ελλάδος στην Εθνική Αντίσταση. Αντιλαμβάνεσαι, μάχες από εδώ, μάχες από εκεί. Εναντίον των Γερμανών, εναντίον των Ιταλών και δυστυχώς, αυτό ήταν το άσχημο, και εναντίον των κομμουνιστών. Ενώ εμείς πολεμούσαμε τούς Γερμανούς,... μια ωραία πρωία μας επιτέθησαν κι οι κομμουνιστές στα υψώματα της Καλεντίνης και είμεθα μεταξύ δύο πυρών.

Ο πόλεμος εμείνετο... Ο στρατηγός Ζέρβας ενόμιζε ότι ήμουν ό κατάλληλος για να μεταφέρω κάτι έγγραφα. Και τα μεν έγγραφα έφθασαν στην Αθήνα, όπου τα έστειλα, εγώ όμως έμεινα αμανάτι στην Άρτα, διότι προδόθηκα. Στην Καλεντίνη, θυμάμαι, ξημερωθήκαμε. Μ' ένα σύνδεσμο που μου έδωσε ο Ζέρβας (...). Τότε δόθηκε σήμα ότι ανέβαιναν Γερμανοί.

• Κάποτε, φθάσατε στην Άρτα...

• Οι άνθρωποι τρυπώσανε στους λόφους. Εγώ, λοιπόν, πήρα τον δρόμο για τον προορισμό μου. Ολομόναχος. Τόσο μυαλό είχα φαίνεται! Είχα κουράγιο όμως. Έφθασα στην Άρτα, αφού διανυκτέρευσα σ' ένα χωριό άλλο, όπου είχε ο ΕΔΕΣ "σύνδεσμο". Καλή του ώρα, ήταν διερμηνεύς στην Κομαντατούρ, πρέπει να ζει, τον λέγανε Λάμπρο Λάμπρου. Ήταν τότε υπάλληλος της Αγροτικής Τράπεζας στην Άρτα. Έμεινα το βράδυ στο σπίτι ενός δικηγόρου Παπαβησσαρίωνος, για να οδηγηθώ το πρωί στην Άρτα.

Ήμουν χωρίς ταυτότητα. Δεν είχα ταυτότητα θεωρημένη. Ο "σύνδεσμος" με βοήθησε και πέρασα από το φυλάκιο των Γερμανών στη γέφυρα. Κατευθύνθηκα αμέσως στη Μητρόπολη, στο Δεσπότη, στον αείμνηστο Άρτας και προκάτοχο μου στη Μητρόπολη αυτή Σπυρίδωνα, ο οποίος μάλιστα είχε εκφράσει στον Αρχιεπίσκοπο την επιθυμία να τον διαδεχθώ όταν πεθάνει. Αμέσως ενήργησε ή Μητρόπολις να βγει η άδεια μεταβάσεως μου στην Αθήνα. Αλλά φαίνεται ότι προδόθηκα. Τον πρώτο πού είδα μέσα στην πόλη από χιλιάδες κατοίκους ήταν ένας χασάπης, γνωστός στην Άρτα. Χαιρετηθήκαμε. "Καλημέρα! Καλημέρα!" Αχ, λέω μέσα μου, κάρκα. Κακός οιωνός. Φαίνεται ότι με πρόδωσαν στους Γερμανούς κι οι Γερμανοί, ενώ τούς πήγα όλα τα χαρτιά, δεν μου έδιναν άδεια. Μου απαγόρευσαν την έξοδο...

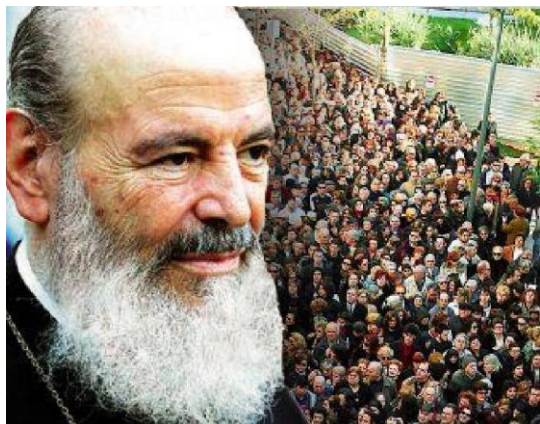
- Τελικά, τα καταφέρατε...

- Εν πάση περιπτώσει κι η οργάνωση ενήργησε και μου έστειλε χαρτιά από την Αθήνα ότι "μεταβαίνω εις Άρταν μετ' επιστροφής". Έτσι, ένα πρωί τα βάζω στην τσέπη... κι ανεβαίνω σ' ένα φορτηγό αυτοκίνητο, ένα γκαζοζέν, που μετέφερε πορτοκάλια. Μπήκα μέσα και είπα "Ο θεός βοηθός!" Το έσκασα από εκεί κι ήρθα στην Αθήνα. Μόλις έφθασα εδώ, οι Γερμανοί άρχισαν να ενοχλούν τον Δεσπότη στην

Άρτα, άλλοι πήγαιναν στον Αρχιερατικό Επίτροπο και με ζήτηγαν. Έρχεται κάτω ο Δεσπότης και μου λέγει: "Φυλάξου! Θα σε πιάσουν οι Γερμανοί και θα σε σκοτώσουν". Τότε έβαλα κάτι τζάμια γυαλιά και πήγαινα στην Σύνοδο.

Τα βράδια όμως άλλαζα σπίτια, άλλοτε κοιμόμουν εδώ κι άλλοτε εκεί, ώσπου ξεκουμπίστηκαν...".⁶

ii) Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος

Ο Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος Χριστόδουλος Παρασκευαΐδης, γεννήθηκε στην Εάνθη το 1939. Το 1962 έλαβε το πτυχίο της Νομικής και το 1967 το πτυχίο της Θεολογικής. Ήταν διδάκτωρ της Θεολογίας, πτυχιούχος της γαλλικής και αγγλικής γλώσσας και γνώστης της ιταλικής και γερμανικής. Εξελέγη Μητροπολίτης Δημητριάδος το 1974. Το 1998 εξελέγη

Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος. Η σημαντική παρακαταθήκη του Μακαριστού επεκτείνεται σε όλους τους τομείς κι όπως υπογραμμίζει ο Αρχιμ. Επιφάνιος Οικονόμου, πνευματικό τέκνο και στενός συνεργάτης του, «ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος υπήρξε μια σπάνια προσωπικότητα, κατά γενική ομολογία χαρισματική, που όταν έφυγε από τη ζωή έκανε ακόμα κι όσους τον αμφισβήτησαν και τον πολέμησαν να ομολογήσουν ότι ήταν απαραίτητος στην Ελληνική κοινωνία». Η ενθρόνισή του πραγματοποιήθηκε την Κυριακή 4 Αυγούστου του 2014 και επί 24 συναπτά έτη, έως την εκλογή του ως Αρχιεπισκόπου, άφησε έντονα το στίγμα του στην πόλη και στις καρδιές χιλιάδων ανθρώπων.

Μεταξύ των προτεραιοτήτων του ήταν η επιμόρφωση και ανανέωση του Ιερού Κλήρου. Βασικό του μέλημα ήταν η επιμόρφωση των υπαρχόντων κληρικών και η είσοδος στην χορεία του Ιερού Κλήρου νέων προσοδούχων προσώπων.

«Για το λόγο αυτό, εκμεταλλεύτηκε αφενός την ύπαρξη στο Βόλο του Εκκλησιαστικού Φροντιστηρίου αρχικά και του Εκκλησιαστικού Λυκείου, μετέπειτα, έστειλε τους κληρικούς της βασικής και γυμνασιακής εκπαίδευσης στις δύο Θεολογικές Σχολές Αθηνών και Θεσσαλονίκης, ανεξαρτήτως ηλικίας και, σε λίγα χρόνια, στη Μητρόπολη Δημητριάδος οι Κληρικοί 1ης κατηγορίας, δηλ. Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, υπερτερούσαν από τους υπολοίπους των τριών άλλων κατηγοριών συνολικά» υπογραμμίζει ο Αρχιμ. Επιφάνιος Οικονόμου.

Ο ίδιος κατέγραψε το πολύπλευρο έργο του Μακαριστού, επισημαίνοντας μεταξύ άλλων ότι «από τις πρωταρχικές, επίσης, επιλογές του ήταν η διαρκής

⁶ . Συνέντευξη στην Εφημερίδα ΕΘΝΟΣ, 30 Σεπτεμβρίου 1991 Μνήμες και Μαρτυρίες από το '40 και την Κατοχή, σελ. 100-102

πνευματική καλλιέργεια και αναγέννηση του λαϊκού στοιχείου της Εκκλησίας. Η λεγόμενη εσωτερική κατήχηση και ιεραποστολή, στηρίχθηκε τόσο στον ίδιο και στους κληρικούς του, όσο και στην ενεργοποίηση ικανών λαϊκών στελεχών της Ιεράς Μητροπόλεως».

Ένας βασικός επίσης τομέας στον οποίο δραστηριοποιήθηκε από τον πρώτο χρόνο της ποιμαντορίας του στο Βόλο ήταν η νεότητα και η οικογένεια. Γι' αυτό τον λόγο πραγματοποίησε σειρά επισκέψεων σε όλα τα σχολεία της περιοχής μας, διοργάνωσε σειρά εκδηλώσεων και ομιλιών για φλέγοντα κοινωνικά θέματα και παλλαϊκές γιορτές νεολαίας, κάθε Μάιο, στο Εθνικό Στάδιο Βόλου. Αποτέλεσμα των προσπαθειών του ήταν επίσης η δημιουργία της Χριστιανικής Νεολαίας Δημητριάδος στην οποία εγγράφηκαν χιλιάδες παιδιά των σχολείων της περιοχής, ενώ κατά τους θερινούς μήνες έδινε μια ονειρεμένη διέξοδο στα εκατοντάδες παιδιά που συμμετείχαν στις κατασκηνώσεις του Αγίου Λαυρεντίου.

Κοινωνικό έργο

Οι πρωτοβουλίες του στο χώρο της φιλανθρωπίας και της κοινωνικής προσφοράς, υπήρξαν πρωτότυπες και άκρως αποδοτικές. Όπως αναφέρει στο σημείο αυτό ο Αρχιμ. Επιφάνιος Οικονόμου: «Ίδρυσε τα πρώτα τέσσερα Σπίτια Γαλήνης σε αντίστοιχες μεγάλες ενορίες του Βόλου και της Νέας Ιωνίας (Αναλήψεως, Αγίου Κωνσταντίνου, Μεταμορφώσεως και Ευαγγελιστρίας), με σκοπό την καθημερινή σίτιση των αδυνάμων κοινωνικών τάξεων της πόλης και των κάθε λογής αναξιοπαθόντων».

Έργο του, επίσης, είναι ο Σύλλογος Συμπαραστάσεως Κρατουμένων «Ο Εσταυρωμένος», η προσφορά του οποίου, όλα τα μετέπειτα χρόνια, στον νευραλγικό χώρο των φυλακών, είναι, κατά γενική ομολογία, εντυπωσιακή. Υπό την μέριμνα και καθοδήγησή του, επίσης, λειτούργησαν η Σχολή Κωφαλάων, το Ορφανοτροφείο και το Γηροκομείο του Βόλου, το ίδρυμα για Α.Μ.Ε.Α. και πολλά ακόμη, που συνιστούν το κοινωνικό πρόσωπο της περιοχής.

Ο μακαριστός Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος, αγωνίστηκε να συνθέσει τη λειτουργική με την κοινωνική διακονία της Εκκλησίας, ώστε να μην είναι «το θεωρητικόν ακοινώνητον και το πρακτικόν αφιλοσόφητον», όπως αναφέρει ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Έδωσε ώθηση στην αξιοποίηση του διαδικτύου και των νέων τεχνολογιών από την Εκκλησία της Ελλάδος.

Οι πρωτότυπες τοποθετήσεις του σε θέματα βιοηθικής ιατρικής προλάμβαναν την εποχή του και έδειχναν προς τα έξω το καινούργιο πρόσωπο της Εκκλησίας. Πρότεινε στην Ιερά Σύνοδο τη θεσμοθέτηση ειδικών συνοδικών επιτροπών, οι οποίες άρχισαν την μελέτη κρίσιμων ζητημάτων της εποχής μας. Παράλληλα, επέδειξε μεγάλο ενδιαφέρον για το κοινωνικό και φιλανθρωπικό έργο, παίρνοντας μια σειρά πρωτοβουλιών, όπως την παροχή επιδόματος της Εκκλησίας για το τρίτο παιδί των οικογενειών που ζουν στη Θράκη, στη στήριξη των κακοποιημένων γυναικών, στην ενίσχυση των παλιννοστούντων, στις οικολογικές πρωτοβουλίες, στην υποστήριξη του

θεσμού των εθελοντών και γενικά στην ενίσχυση των ευπαθών κοινωνικών ομάδων.

Ο αείμνηστος Χριστόδουλος είχε μια ξεχωριστή αγάπη στην Ελλάδα ως διαχρονική πολιτιστική οντότητα, ως κοιτίδα υψηλών αξιών και ως συνέχεια μιας ανυπέβλητης πνευματικής παρακαταθήκης. Με παρρησία και τόλμη τοποθετήθηκε συχνά στα εθνικά ζητήματα της χώρας, τονώνοντας την αυτοπεποίθηση και την αισιοδοξία του ελληνικού λαού.⁷

iii) Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος Ο αρχαιολόγος με την «κλίση του Θεού»

Ο Ιωάννης Λιάπης γεννήθηκε στις 10 Μαρτίου 1938 στα Οινόφυτα Βοιωτίας, το πρώτο από τα δύο αγόρια του Τάσου και της Δήμητρας. Οι πρώτες του εικόνες, Κατοχής: «Οι κατακτητές να γκρεμίζουν τον μεσαιωνικό πύργο στο χωριό, για να κάνουν φρούρια με τις πέτρες...». Από την εύπορη,

σκληροτράχηλη αγροκτηνοτροφική οικογένεια με τις αρβανίτικες ρίζες θα κληρονομήσει την «παθολογική» αγάπη για τη γη και τα ζώα (ακόμη και σήμερα ως Αρχιεπίσκοπος θα πάει να χαϊδέψει τα «ζωντανά» στη μονή του όπου αναπαύεται όταν βρίσκει ευκαιρία). Από μικρός θα δείξει μια ιδιαίτερη

7. Για τον Αρχιεπίσκοπο Χριστόδουλο βλ. <http://www.archxristodoulos.gr/>, <http://www.taxydromos.gr/article.php?id=108191&cat=88> καθώς και Μιχαήλ Τρίτος, Ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος και η εθνική μας ιδιοπροσωπία..., <http://aftonomi.gr/apopseis/item/3393-o-arxiepiskopos-xristodoulos-kai-i-ethniki-mas-idioprosopia.html>

κλίση στα γράμματα. Αλλά και οι σπόροι της «κλίσης του Θεού», λέει σήμερα ο ίδιος στο, έπεσαν στα παιδικά του χρόνια: *«Από τη μητέρα μου είχα πάρει αυτή την κλίση, τη στροφή, την επιστροφή στον εσώτερο άνθρωπο. Θυμάμαι που εγώ και ο αδελφός μου ο Αλέκος βρήκαμε την Κυριακή το πρωί, στην καρέκλα, τα ρούχα μας τα καθαρά για την εκκλησία. Πολλές φορές η μητέρα μου μου έδινε να πάω το πρόσφορο. Μια συγγένισσά μας, η Ευσταθία, ζει ακόμη, που με έβλεπε να περνάω, μαθητής του δημοτικού ακόμη, ενώ εκείνη σκούπιζε την αυλή της, μου 'λεγε: "Πού πας, βρε, πρωί πρωί στην εκκλησιά; Ακόμη δεν έχει πάει ο παπάς. Γούμενος θα γίνεις;"».*

Παρά τις διάχυτες θρησκευτικές επιρροές (ανάμεσά τους και εκείνη του πνευματικού του πατέρα Βασιλείου Οικονόμου στο Ενιαίο Γυμνάσιο Χαλκίδος), οι δικοί του άνθρωποι διατείνονται ότι η ιεροσύνη ήταν «λιγότερο προϊόν μιας θρησκευτικής παιδείας και περισσότερο μιας αναζήτησης». Μετά την αποφοίτησή του από το Αρχαιολογικό Τμήμα της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, θα εισαχθεί στη Θεολογική Σχολή και ως πρώτος υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών στις βυζαντινές σπουδές θα μεταβεί για μεταπτυχιακές σπουδές στην Αυστρία (Γκρατς) και στη Γερμανία (Ρέγκενσμπουργκ και Μόναχο).

Η απόφασή του, όμως, το 1967, σε ηλικία 29 ετών, να γίνει κληρικός θα αιφνιδιάσει το περιβάλλον του. Κάποιοι θα πουν ότι μέχρι τότε τίποτε πάνω του δεν είχε προδώσει σημάδια κάποιας μύχιας πάλης. Μόνο κάποιοι φίλοι του στο πανεπιστήμιο τον θυμούνται να τους λέει με νόημα: *«Εγώ θα πάω στο Μόναχο»* (ένας παραβολικός τρόπος για να διατυπώσει την επιθυμία του να καρεί μοναχός). Η απόφαση θα αιφνιδιάσει πρωτίστως τον πατέρα του που αρνείται να χωνέψει ότι ο «γραμματιζούμενος» γιος του με τα τόσα πτυχία (ονειρευόταν να τον δει αξιωματικό ή δικηγόρο) απαρνείται ένα σίγουρο μέλλον για να κάνει τον παπά (λέγεται ότι το ρήγμα μεταξύ τους θα αργήσει να κλείσει). Θα σοκάρει και τον επιστημονικό του περίγυρο που χάνει έναν πεφωτισμένο βοηθό στην Αρχαιολογική Εταιρεία. Αλλά και τους μαθητές του στη Δεόντσιο.

Όλοι αδυνατούν να πιστέψουν ότι ο αγαπημένος τους Γιάννης Λιάπης, αυτός ο ωραίος, μοντέρνος άνδρας με τα παπούτσια Clarks και το Volkswagen, αυτός ο νεότερος καθηγητής της Ιστορίας και των Νέων Ελληνικών που δεν είχε πάνω του τίποτε «από την γκριζάδα του κατηχητικού» και που ουδέποτε προπαγάνδισε μέσα ή έξω από την τάξη τη γύψινη χρηστοήθεια της χούντας, θα φορούσε τα ράσα. Όπως λέει χαρακτηριστικά σήμερα εις εκ των μαθητών αυτών της Β' Γυμνασίου (οι οποίοι, σημειωτέον, θα μεταφερθούν με πούλμαν στη Θήβα για να παραστούν στη χειροτονία του), ο πολιτικός επιστήμονας Γιώργος Σεφερτζής: *«Μπορεί τότε να μας είχε αφήσει άναυδους η απόφασή του να αποσυρθεί από τα εγκόσμια και να αφιερωθεί στα θεία. Αλλά δεν μας είχαν αφήσει καμιά αμφιβολία τα κίνητρά της. Σίγουρα δεν ήταν αυτά που θα μπορούσε να έχει ένας ζηλωτής της εμφυλιοπολεμικής εκδοχής του ελληνοχριστιανικού ιδεώδους».*

Η απόφασή του να πάρει οριστικώς και αμετακλήτως το μονοπάτι της «θεικιάς παραφροσύνης», όπως το 'λεγε ο Καζαντζάκης (το «ν' απαρνηθείς τις χαρές της ζωής, να θυσιάσεις τα μικρά μαργαριτάρια για ν' αποκτήσεις το Μέγα Μαργαριτάρι») δεν πάρθηκε μια μοιραία στιγμή. Όπως καταθέτει ο ίδιος: *«Αυτό είναι ένα βίωμα που ξεκινάει κάποτε, αναστέλλεται, αλλάζει, ωριμάζει. Είναι μια διαδρομή. Ο Θεός έρχεται με διάφορους τρόπους να σου μιλήσει. Στον έναν έρχεται την ώρα της θλίψης. Στον άλλον την ώρα της*

χαράς ή της επιτυχίας. Πρέπει να Του έχεις εμπιστοσύνη, να μπορείς να διαλέγεσαι μαζί Του, να μπορείς να Του πεις "Σ' αρνήθηκα" ή "Τώρα ξαναγυρίζω". Είναι και τα διάφορα περιστατικά της ζωής, επιτρέψτε να μην πω συγκεκριμένα, που μας κλείνουν ή μας ανοίγουν δρόμους... Ο δρόμος ο καθαρός ο δικός μου ήταν να γίνω αρχαιολόγος, ήμουν ένα άνθρωπος ζωντανός, ήμουν αθλητής, στην ομάδα του μπάσκετ και της κωπηλασίας, όλα αυτά τα ζούσα μέχρι την τελευταία στιγμή. Αλλά με απασχολούσε κυριολεκτικά ο άνθρωπος».

Ήταν, όμως, η ιεροσύνη ο μοναδικός δρόμος να υπηρετήσει τον άνθρωπο; «Ναι. Κάποιοι θα το έλεγαν υπερβολικό. Όμως η αγάπη που μαθαίνουμε στην εκκλησία δεν έχει προσωπικές επιλογές, δεν έχει όριο, ενώ η κοσμική αγάπη έχει πολλές φορές συμφέρον, έχει προτιμήσεις». Η απάρνηση, όμως, της άλλης ζωής; «Έχει μια ομορφιά αυτό, ξέρετε. Απαρνείσαι, π.χ., το να κάνεις δική σου οικογένεια, μπαίνεις όμως σε μια ευρύτερη. Όταν αργότερα κάναμε περιοδείες στα χωριά και βλέπαμε παιδιά μέσα στην κακομοιριά, να καπνίζουν τ' αποτσιγάρα που μάζευαν από την πλατεία και αποφασίζαμε να τους φτιάξουμε ένα σπίτι, να τους δώσουμε φαγητό, παιχνίδι, την ευκαιρία να σπουδάσουν, εμείς οι κληρικοί βλέπαμε στο πρόσωπο καθενός από τα παιδιά αυτά ένα γέννημα, έναν άνθρωπο καινούργιο. Όλα αυτά τα παιδιά σήμερα έχουν διαπρέψει. Όχι ότι η "άλλη ζωή" δεν έχει την αξία της... Είναι όμως σαν να αρνείσαι το καλό για το καλύτερο».

Το 1981, σε ηλικία 43 ετών, ο Ιερώνυμος εκλέγεται παμψηφεί Μητροπολίτης Θηβών και Λεβαδειάς. Λίγα χρόνια αργότερα, όταν ο πατέρας του πεθαίνει από εγκεφαλικό, ο δεσπότης παίρνει κοντά του στη Λιβαδειά τη μητέρα του, μια εξόχως διακριτική και ταπεινή γυναίκα (ζήτημα αν καθόταν ποτέ δημοσίως πλάι του), στην οποία έτρεφε ιδιαίτερη αδυναμία.

Σε λίγο καιρό η Μητρόπολη Θηβών (με το ρεκόρ μοναστηριών!) θα είναι από τις πλέον οργανωμένες της επικράτειας.

Από τον μητροπολιτικό του θρόνο θα εξαπολύσει δριμύ πόλεμο στους Μάρτυρες του Ιεχωβά που έχουν ιδρύσει υπερσύγχρονο κέντρο στη Βοιωτία. Απομονώνοντάς τους (με τη διοργάνωση συλλαλητηρίων κ.τ.λ.) από την τοπική κοινωνία θα τους τρέψει σύντομα σε φυγή. Επιπλέον αποπειράται με πρωτοποριακές πρωτοβουλίες να αναπληρώσει τις χαοτικές ελλείψεις του κράτους πρόνοιας σε μια περίοδο που η Εκκλησία εξακολουθεί να είναι (με τις εθνοσωτήριες κορόνες της επταετίας ακόμη νωπές) βαθύτατα πληγωμένη. Θα συνδράμει πρωτίστως γέροντες, παιδιά, τοξικομανείς, ανθρώπους με ειδικές ανάγκες. Όπως καταθέτει σήμερα ο διάδοχός του στη Μητρόπολη κ. Γεώργιος: «Καλλιέργησε στην τοπική κοινωνία την ευαισθησία να στηρίζει, π.χ., τους ανθρώπους με πνευματικές αναπηρίες. Θυμάμαι με πολλή συγκίνηση το 1989, τότε που ο άγγλος δημοσιογράφος μάς είχε κάνει διεθνώς ρεζίλι αποκαλύπτοντας το κολαστήριο ψυχών της Λέρου, ο σημερινός Αρχιεπίσκοπος πήρε από εκεί 187 ανθρώπους και έκανε το πρώτο κέντρο ψυχικής υγείας στη Λιβαδειά. Καλλιέργησε την αλληλεγγύη, όταν σε άλλα μέρη της Ελλάδας που πήγαν τους ανθρώπους αυτούς τους φώναζαν "μιάσματα"».

Η τοπική κοινωνία θα τον αγκαλιάσει. «Δεν ήταν ποτέ δογματικός» λέει ο Γιάννης Ξηρογάννης, έμπορος και μετέχων στα κοινά της Λιβαδειάς. «Σεβόταν την άποψη ακόμη και κάποιων από εμάς που "αριστεροφέρναμε". Αυτό ήταν το προσόν του. Να συνδιαλέγεται με όλους, κυρίως με εκείνους που είχαν αντίθετη άποψη». «Δεν είμαι θρήσκος, αλλά αυτός ο άνθρωπος είχε ένα

κύρος, ενέπνεε σεβασμό» συμπληρώνει ο κ. Μάκης Χόρτης, διευθυντής (1993-1998) της Δημοτικής Επιχείρησης Πολιτισμού και Ανάπτυξης της Λιβαδειάς. «Είχα για αυτόν την εικόνα του επισκόπου-πατέρα και του καλού "μάνατζερ". Δεν ζητούσε να επιβληθεί με τον θεσμικό του ρόλο, μπορούσε να "πεισει" τους ανθρώπους με τρόπο ήρεμο και αποτελεσματικό και να πετύχει στο έργο του. Η αντίληψή του έφτανε πολύ πιο πέρα από τα εκκλησιαστικά πράγματα, ποτέ όμως δεν παρέμβαινε διχαστικά στην τοπική κοινωνία. Δεν αναμείγνυε την Εκκλησία με την πολιτική, δεν μπέρδευε τα του Θεού με τα των ανθρώπων».

Θα το αποδείξει ακόμη και στη σοβαρότατη περιπέτεια της υγείας του το 1994 (μελάνωμα του δέρματος): «Θυμάμαι όταν θα φεύγαμε για την επέμβαση στην Αμερική. Την παραμονή το βράδυ τον βρίσκω μπροστά στο τζάκι με μια ντάνα φακέλους, να τακτοποιεί χαρτιά. "Τι κάνετε;" του λέω. "Πρέπει να φτιάξουμε τις βαλίτσες μας, φεύγουμε το πρωί". Μου λέει: "Κοίταξε, δεν ξέρουμε καν αν θα γυρίσω και όλα αυτά είναι φάκελοι των αδελφών μας στη Μητρόπολη...". Δεν ήταν για να τακτοποιηθούν τα χαρτιά. Ήταν για να μη μείνουν εκκρεμότητες που θα μπορούσαν να αδικήσουν ανθρώπους... Ακόμη και στο νοσοκομείο, την παραμονή της επέμβασης, και ενώ είχε φυσικά μια ανησυχία ανθρώπινη, με φώναξε στο δωμάτιο να μου πει τι να κάνω αν κάτι δεν πήγαινε καλά στο χειρουργείο. Είναι σαν μη χάνει ποτέ την αναφορά του σε κάτι...» λέει ο π. Αδαμάντιος Αυγουστήδης, Αναπληρωτής Καθηγητής της Θεολογικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών - Ψυχίατρος, γενικός διευθυντής σήμερα στο Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμορφώσεως.

«Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος έχει έναν απλό αλλά ουσιαστικό λόγο, επιτελεί σεμνά και αθόρυβα σοβαρό κοινωνικό έργο» λέει ο πρώην υπουργός, πρόεδρος της Δημοκρατικής Αναγέννησης Στέλιος Παπαθεμελής. «Επιβάλλεται με τη σιωπή σε αντίθεση με τον προκάτοχό του που επιβαλλόταν με τον λόγο του και διέθετε μέγα επικοινωνιακό εκτόπισμα. Ο Χριστόδουλος ήταν ηγέτης, σε μια περίοδο ανυπαρξίας ηγετών, η οποία εξακολουθεί να υφίσταται. Ήταν δημοφιλής, του άρεσε η δημοσιότητα, συχνά θυμάμαι του έλεγα "Μη χαραμιζέσθε σε καθημερινές δηλώσεις", ενώ χαιρόμουν τη συνειδησιακή διείσδυσή του σε ψυχές και χώρους εκ πρώτης όψεως αδιάφορους προς την Εκκλησία, π.χ. τα νέα παιδιά με τα σκουλαρίκια και τα τατουάζ».

Ο διευθυντής σήμερα του Γραφείου Τύπου της Αρχιεπισκοπής Χάρης Κονιδάρης, ο μοναδικός στενός συνεργάτης του μακαριστού Χριστόδουλου που θα παραμείνει στον στενό κύκλο των επιτελών του νυν Αρχιεπισκόπου, σπεύδει να τονίσει: «Είχαν άλλη επικοινωνιακή πολιτική. Ο μακαριστός Χριστόδουλος πιο συναισθηματικός. Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος πιο στρατηγικός. Κοινό τους γνώρισμα, πέρα από την αγάπη τους για την Εκκλησία, ότι είναι αμφοτέρωθεν βαθιά πολιτικά όντα. Υπό την έννοια ότι και οι δύο, με τελείως βέβαια διαφορετική προσέγγιση και ιδιοσυγκρασία αλλά και σε τελείως διαφορετικές συνθήκες, ενδιαφέρθηκαν να καλλιεργήσουν τη σχέση της Εκκλησίας με την κοινωνία και τον πολίτη, ως απαραίτητο όρο για τη συνέχιση της Εκκλησίας μέσα στον χρόνο».

Όλους τους δέχεται. Τον φτωχό, τον άνεργο, τον βιοπαλαιστή, τον επιστήμονα. Τον έχοντα κοσμική εξουσία. Τον διανοούμενο άνθρωπο της τέχνης. Διαλέγεται χωρίς αποκλεισμούς.

...

Η καυτή αρχιεπισκοπική ατζέντα

Στα έξι χρόνια της αρχιεπισκοπείας του οι εκκλησιαστικοί συντάκτες οιμώζουν γιατί «δεν υπάρχουν πια ειδήσεις». Η διακονία του, λένε οι γνώστες των διοικητικών, είναι ένα κράμα του «ανταρτόπαπα του ΕΔΕΣ» Σεραφείμ (ψυχραιμία, ρεαλισμός) και του πνευματικού του πατέρα Νικόδημου (πραότητα, συναίσθηση των ορίων). Όταν τον Φεβρουάριο του 2008 ο Κωστής Δήμτσας (γενικός διευθυντής σήμερα της «Αποστολής», της ΜΚΟ της Αρχιεπισκοπής) τον ρώτησε πού θέλει να κριθεί η θητεία του, «η απάντηση που πήρα ήταν "στο προνοιακό έργο". Από την πρώτη στιγμή είπε ότι θα στηρίξει ανθρώπους ανεξαρτήτως χρώματος, θρησκείας και φυλής. Υψηλή διορατικότητα, δεδομένου ότι δεν είχε καν ξεκινήσει η οικονομική κρίση». Ο Αρχιεπίσκοπος Ιερώνυμος πρεσβεύει ότι ο άμβωνας δεν μπορεί να χρησιμοποιείται για πολιτικολογία (η όποια εμπλοκή της Εκκλησίας με το πολιτικό γίνεσθαι είναι πολύ χαμηλής πτήσεως ή υπόγεια).

Σε δύο πυλώνες συνοψίζεται ο αγώνας του Αρχιεπισκόπου, εξηγεί ο 38χρονος Επίσκοπος Διαυλείας και αρχιγραμματέας της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου Γαβριήλ Παπανικολάου («τα μάτια, τ' αφτιά και το στόμα» του κ. Ιερώνυμου στο Συνοδικό Μέγαρο της Μονής Πετράκη): «Ο πρώτος είναι να περάσει το μήνυμα στην κοινωνία ότι η Εκκλησία είναι ένας κατεξοχήν φιλανθρωπικός παράγοντας, ο οποίος δεν στέκεται μόνο τώρα στην κρίση δίπλα της αλλά καλλιεργεί στον ελληνικό λαό την παιδεία που χρειάζεται για να βρει τη σχέση και με την ιστορία του και με το μέλλον του, ώστε να μπορέσει να αποκτήσει ξανά ανάπτυξη, πνευματική και οικονομική. Και ο δεύτερος να βοηθήσει την ίδια την Εκκλησία να αντιληφθεί ότι πρέπει, μέσω της διαφανούς πλέον αξιοποίησης της περιουσίας της, και να ενισχύσει αυτό το φιλανθρωπικό έργο αλλά και να σταθεί στα πόδια της, να μην έχει ανάγκη το οποιοδήποτε κράτος-δεκανίκι. Οτιδήποτε γίνεται πλέον θα βγαίνει προς τα έξω, τίποτε δεν θα μείνει κρυφό (ήδη έχουν γίνει βήματα προς αυτή την κατεύθυνση με την Εταιρεία Αξιοποίησης Εκκλησιαστικής Ακίνητης Περιουσίας ΑΕ που κάναμε). Βασική αρχή είναι η αυτάρκεια. Αλλά πάντα με διαφάνεια».

Από τις βασικές προτεραιότητες στην αρχιεπισκοπική ατζέντα η μόρφωση και η ποιότητα των κληρικών (ήδη από τα χρόνια στη Βοιωτία κυνηγά ρασοφόρους να κάνουν διδακτορικά). Για να μην υπάρχουν παπάδες ακαλλιέργητοι και επαγγελματίες της Εκκλησίας με μεσαιωνικές αντιλήψεις. Εξού και το Ίδρυμα Ποιμαντικής Επιμορφώσεως. *«Εδώ έχουμε έναν αγώνα τεράστιο» υπογραμμίζει σήμερα ο ίδιος. «Τους ιερείς κανονικά οφείλει να τους σπουδάξει η Εκκλησία και όχι το κράτος. Έχουν ήδη γίνει αρκετά βήματα συνεργασίας Εκκλησίας και κράτους. Η Εκκλησία οφείλει να διαπαιδαγωγεί τα στελέχη της, να μην έχουν νοοτροπία δημοσίου υπαλλήλου. Σήμερα, μάλιστα, που υπάρχει τεράστια ανεργία, σου λέει ο άλλος "Γιατί να μη γίνω ιερέας; Θα πάρω έναν μισθό, υπάρχουν και κάτι 'τυχερούλια'"... Έτσι δημιουργείται μια "καριερίστικη" νοοτροπία και μειώνεται αρκετά ο ρόλος της αυτοθυσίας. Η επιμόρφωση είναι απαραίτητη και για την αντιμετώπιση των σύγχρονων προβλημάτων. Ένα παράδειγμα, ένα παιδί στην επαρχία έχει κάποιο πρόβλημα. Ο παπάς (που είναι, σας διαβεβαιώ, ακόμη και σήμερα ο πρώτος που μαθαίνει ένα οικογενειακό πρόβλημα) πρέπει να είναι σωστά καθοδηγημένος, να είναι κοντά στην πραγματικότητα, να μπορεί να διακρίνει ότι το παιδί χρειάζεται επιστημονική στήριξη, και όχι να αρκεστεί στα "φέρτε το να το διαβάσουμε" και τις μεταφυσικές τιμωρίες».*

Προσεγγίζοντας ευσεβείς και «αλιβάνιστους»

Ο Μακαριότατος θα δηλώσει επανειλημμένως ότι η Εκκλησία δεν είναι «ηθικοπλαστικό σχολείο», την ίδια στιγμή όμως βγαίνουν σκληρές ανακοινώσεις της Ιεράς Συνόδου (όπως εκείνο το «πορνεία» για το σύμφωνο ελεύθερης συμβίωσης). Σε έναν κόσμο που τα κοινωνικά μοντέλα ανατρέπονται (που υπάρχουν, π.χ., μονογονεϊκές οικογένειες και ομόφυλα ζευγάρια που υιοθετούν παιδιά) η Εκκλησία δεν οφείλει να συμπορευτεί; *«Αυτό δεν είναι συμπόρευσις, είναι γκρέμισμα. Στόχος της Εκκλησίας είναι το ενδιαφέρον και η αγάπη για τον άνθρωπο. Οι επιλογές του καθενός είναι και ευθύνες του. Την οποιαδήποτε πράξη εκτροπής την καταδικάζουμε, τον άνθρωπο τον αγαπούμε. Τέτοιου είδους συμπεριφορές δεν μπορεί να γίνουν πρότυπο για τη ζωή, δεν μπορεί με νόμο, χωρίς εξουσιοδότηση του λαού, να επικυρώνει η Βουλή. Είναι πάρα πολύ λεπτά θέματα αυτά. Κρύβουν πολύ πόνο. Η εκκλησιαστική ζωή δεν είναι μόνο διδασκαλία. Είναι βίωμα. Την πράξη μπορεί να την καταδικάζω, αλλά στο πρόσωπο δεν μπορώ να πω δεν σ' αφήνω να μπει στην Εκκλησία. Τότε εγώ είμαι παράνομος».*

Αντί επιλόγου

Ο 2ος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος δίνει πρωτίστως την εντύπωση του ανθρώπου και του θρησκευτικού ηγέτη που εν πλήρει συνειδήσει, χωρίς ποτέ να συμβιβαστεί αλλά και χωρίς να αφήσει ποτέ τίποτε στην τύχη, ακολούθησε μέχρι τέλους εκείνο για το οποίο προοριζόταν. Το ανθρωποκεντρικό όραμά του απέχει από το πρότυπο του «εθνικού χριστιανισμού» που υπηρέτησε με πάθος ο προκάτοχός του. Δεν είναι μόνο θέμα εποχής, είναι θέμα φιλοσοφίας. Επί αρχιεπισκοπείας Ιερωνύμου η Εκκλησία δεν είναι ιδεολογία, δεν έχει μεσσιανικό χαρακτήρα για τη σωτηρία του έθνους ούτε παρεμβατικό ρόλο στα εγκόσμια, όπως το νοούσε ο Χριστόδουλος. Είναι πρωτίστως βίωμα και όριο των διακριτών ρόλων Εκκλησίας - Πολιτείας θέτει τον άνθρωπο.

«Η Εκκλησία πρέπει να είναι αυτάρκης, να έχει την ελευθερία της» κλείνει ο κ. Ιερώνυμος τη συνομιλία του. *«Να μη στέκεται στη γωνία της φοβισμένη, να τρέμει τι θα πει η εσωτερική ή η εξωτερική τρόικα».* Όλα, πάντως, δείχνουν ότι εν έτει 2014, σε έναν κόσμο που ανατρέπει κοινωνικά μοντέλα, σε μια ορθόδοξη πίστη που απομακρύνεται από τη λαϊκή ευσέβεια του Παπαδιαμάντη, σε μια εποχή που οι έλληνες αρχιερείς διαθέτουν προσωπικά blogs και που ακόμη και ο «πλέον ανθρώπινος» Πάπας Φραγκίσκος επικοινωνεί με το ποιμνίό του με selfies, η Ελλαδική Εκκλησία επιβάλλεται να διεκδικήσει για τον εαυτό της μια άλλη πορεία και μια άλλη ποιμαντική. Ο πρώτος μεταξύ των επισκόπων (και πρόεδρος της Ιεράς Συνόδου) καλείται να διοικήσει «εις Τύπον και τόπον Χριστού» έναν θωρακισμένα κλειστό, «απελπιστικά δυσκίνητο οργανισμό» (όπως τον περιέγραφε ο προκάτοχός του, μακαριστός Χριστόδουλος). Με μια ιερά παράδοση αιώνων. Με αισίως 82 Μητροπόλεις και πάνω από 10.000 κληρικούς όλων των βαθμίδων. Και αυτό το «κλειστό σύστημα» καλείται την ίδια ώρα να το «ανοίξει» και να το οδηγήσει σχοινοβατώντας κοντά σε μια πολυπολιτισμική κοινωνία που πάσχει.⁸

⁸

<http://www.tovima.gr/vimagazino/interviews/article/?aid=585881&wordsinarticle=%CE%99%CE%95%CE%A1%CE%A9%CE%9D%CE%A5%CE%9C%CE%9F%CE%A3>

Το κοινωνικό έργο της Εκκλησίας

Οι Ι. Μητροπόλεις, οι Ι. Ναοί και τα Εκκλησιαστικά Ιδρύματα, από συστάσεως του ελληνικού κράτους μέχρι και σήμερα, χωρίς διακοπή, και φυσικά ιδιαίτερος τώρα που ο λαός μας δοκιμάζεται, αναπτύσσουν πλήθος δράσεων και φιλανθρωπικών πρωτοβουλιών για την ανακούφιση όσων έχουν ανάγκη. Σήμερα η Εκκλησία της Ελλάδος λειτουργεί: 2.325 φιλόπρωχα ταμεία, 10 βρεφονηπιακούς σταθμούς, 10 παιδικούς σταθμούς, 19 στέγες γερόντων στην Ι. Αρχιεπισκοπή Αθηνών και 66 στις Ι. Μητροπόλεις, 13 θεραπευτήρια χρονίως πασχόντων, 8 ιδρύματα για άτομα με ειδικές ανάγκες, 10 νοσοκομεία - ιατρεία, 7 ιδρύματα ψυχικής υγείας, 6 ξενώνες για αστέγους, 1 ξενώνα για φιλοξενία συνοδών ασθενών, 36 οικοτροφεία - ορφανοτροφεία, πολλά ιδρύματα παιδικής προστασίας, πάνω από 200 κέντρα δωρεάν σίτισης με συνεχή αύξηση των προσφερομένων μερίδων φαγητού, κοινωνικά παντοπωλεία, σημεία δωρεάν διανομής ειδών ένδυσης και υπόδησης και φοιτητικά οικοτροφεία.

Οι φιλοξενούμενοι στις πάσης φύσεως κοινωνικές υποδομές της Εκκλησίας κατά το έτος 2011 (διαμονή, σίτιση, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη) ανήλθαν στον αριθμό των 5.862 ατόμων. Λειτουργούν επίσης 54 κατασκηνώσεις, όπου φιλοξενούνται ετησίως περισσότερα από 15.000 παιδιά. Επιπλέον, λειτουργεί υπηρεσία της Ιεράς Συνόδου για την υποδοχή των μεταναστών και την παροχή νομικής τους υποστήριξης στην υποβολή αιτήματος ασύλου. Ακόμη ας ληφθεί υπόψη ότι χορηγούνται καθημερινά χρηματικά βοηθήματα σε απόρους και υποτροφίες σε Έλληνες και αλλοδαπούς φοιτητές. Συνολικά κατά το έτος 2010 όλοι οι φορείς της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Ελλάδος δαπάνησαν για το φιλανθρωπικό και κοινωνικό τους έργο το ποσό των 96.234.510,47 ευρώ.⁹

«Χριστιανική Αλληλεγγύη» της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών

Η Υπηρεσία "Χριστιανικής Αλληλεγγύης" ασχολείται με το Κοινωνικό και Φιλανθρωπικό έργο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών. Τα προγράμματά της απευθύνονται σε όλες τις ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, με σεβασμό στην προσωπικότητα, την ελευθερία και το δικαίωμα κάθε ανθρώπου να τύχει κοινωνικής προστασίας, ανεξάρτητα από φυλή, φύλο, ηλικία, θρήσκευμα και εθνικότητα.

Στις δύσκολες σημερινές οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες, οι στόχοι της Χριστιανικής Αλληλεγγύης είναι δύο:

⁹. Επιστολή του αρχιεπισκόπου Ιερώνυμου στον Α. Σαμαρά
<http://www.aganargyroi.gr/index.php/2011-07-02-05-10-51/1498-2013-03-02-07-39-39.html>

α) Η άμεση παροχή κάθε υλικής ή άλλης βοήθειας σε άτομα και ομάδες που βιώνουν συνθήκες φτώχειας, οικονομικού και κοινωνικού αποκλεισμού.

β) Η καταπολέμηση των αιτίων που προκαλούν τη φτώχεια, τον κοινωνικό και οικονομικό αποκλεισμό - στο μέτρο του δυνατού - με την υλοποίηση σχετικών ειδικών προγραμμάτων.

Οι δράσεις της Χριστιανικής Αλληλεγγύης πραγματοποιούνται μέσω του Γενικού Φιλόπτωχου Ταμείου και των 145 Ενοριακών Φιλόπτωχων Ταμείων της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αθηνών.

Ανάμεσα στις δράσεις, που εξυπηρετούν περίπου 73.000 άτομα ή οικογένειες ετησίως ξεχωρίζουν οι εξής:

- Τα 71 Κέντρα Ενοριακής Αγάπης προσφέρουν καθημερινή σίτιση με 2.900 μερίδες φαγητού ημερησίως
- Λειτουργούν 2 ενοριακοί ξενώνες και ένα συμβεβλημένο ξενοδοχείο ολιγοήμερης φιλοξενίας
- Λειτουργούν 2 Βρεφονηπιακοί σταθμοί με 200 νήπια και βρέφη
- Το Πρόγραμμα «Ταβιθά» παρέχει είδη ιματισμού, ένδυσης και υπόδησης
- Το Πρόγραμμα «ΚΙΒΩΤΟΣ ΑΓΑΠΗΣ», πρόκειται για κινητή μονάδα διανομής φαγητού σε αστέγους
- «Κίνημα Αγάπης» για την αξιοποίηση και αναδιανομή παλαιών ειδών και χαρτιού¹⁰

¹⁰ . <http://www.tovima.gr/afieromata/solidarity/solidarity-organizations/place/?placeid=74>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

Το κοινωνικό έργο της εκκλησίας στα Ιωάννινα

1. Ι. Μ. ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ι) Σπυρίδων Βλάχος

Γεννήθηκε στη Χηλή της Βιθυνίας, αλλά η οικογένειά του καταγόταν από τη Ρουσιά του Πωγωνίου Ιωαννίνων. Σπούδασε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή και το 1895 εισήλθε στη Θεολογική Σχολή Χάλκης, από την οποία απεφοίτησε το 1899. Χειροτονήθηκε διάκονος και διορίστηκε θεολόγος καθηγητής και ιεροκήρυκας στον Γαλατά της Πόλης, ενώ αργότερα υπηρέτησε ως αρχιερατικός επίτροπος Καβάλας. Εκεί οργάνωσε την περιοχή και αναμίχθηκε στην κίνηση του Μακεδονικού Αγώνα που μόλις άρχιζε. Στην Καβάλα συνεργάστηκε με τον Ίωνα Δραγούμη και δύο άλλους διπλωμάτες που η Ελλάδα είχε στείλει για να οργανώσουν την αντίδραση στους Βούλγαρους κομιτατζήδες, τον Ευθύμιο Κανελλόπουλο και τον Νικόλαο Μαυρουδή.

Τον Αύγουστο 1906 ο Σπυρίδων χειροτονήθηκε Μητροπολίτης Βελλάς και Κονίτσης και στάλθηκε στην Ήπειρο για να αναλάβει την εθνοθηρησκευτική του αποστολή. Εκεί, στη Βελλά, ίδρυσε το ομώνυμο ιεροδιδασκαλείο και ταυτόχρονα συνέβαλε στην ίδρυση στην Αθήνα της «Ηπειρωτικής Εταιρείας». Κατά τον απελευθερωτικό πόλεμο 1912-13 έδρασε εθνικά στην Κόνιτσα, όπου συνελήφθη από τον στρατηγό Τζαβίτ πασά, ο οποίος τον παρέπεμψε στο στρατοδικείο. Ο Σπυρίδων καταδικάστηκε σε θάνατο για τη δράση του και η εκτέλεσή του απετράπη μόνον ύστερα από προσωπικό ενδιαφέρον του τότε Διαδόχου Κωνσταντίνου, ο οποίος ήταν Αρχιστράτηγος του Ελληνικού Στρατού. Ο Σπυρίδων, μετά την απελευθέρωση της Ηπείρου, κλήθηκε στην Κωνσταντινούπολη ως συνοδικός του Οικουμενικού Πατριαρχείου. Συνέβαλε στην οργάνωση του κινήματος στη Βόρειο Ήπειρο και έπεισε τον τότε πρωθυπουργό Ελευθέριο Βενιζέλο να αναθέσει την αρχηγία της προσωρινής κυβερνήσεως της Βορ. Ηπείρου στον Γεώργιο Χρ. Ζωγράφο και το υπουργείο Εξωτερικών στον Αλέξανδρο Καραπάνο, ενώ ο ίδιος ανέλαβε υπουργός Εκκλησιαστικών και Παιδείας. Μετά το τέλος του Βορειοηπειρωτικού Αγώνα, ο Σπυρίδων επανήλθε στην Κόνιτσα, περιοριζόμενος εκ των πραγμάτων στα θρησκευτικά του καθήκοντα. Εκεί παρέμεινε μέχρι το 1916, οπότε εξελέγη Μητροπολίτης Ιωαννίνων και η πνευματική επιρροή του ήταν πολύ ευρύτερη από τον τίτλο του. Στον μητροπολιτικό θρόνο της ηπειρωτικής πρωτεύουσας παρέμεινε μέχρι την εκλογή του ως Αρχιεπισκόπου Αθηνών τον Ιούνιο 1949, με εξαίρεση μια διετή περίοδο (1922-24), όταν ανέλαβε τη Μητρόπολη Αμασειάς. Ίδρυσε πλήθος σχολείων και φιλανθρωπικών ιδρυμάτων, συγκέντρωσε και οργάνωσε αποδοτικότερα τα ηπειρωτικά κληροδοτήματα, ενώ ενδιαφέρθηκε ζωτικά για τη δημιουργία της Ζωσιμαίας Παιδαγωγικής Ακαδημίας και την ίδρυση του περιοδικού «Ηπειρωτικά Χρονικά». Όταν πραγματοποιήθηκε η ιταλική επίθεση της 28ης Οκτωβρίου 1940, ο Σπυρίδων

ενθάρρυνε πολλαπλώς τους μαχόμενους στρατιώτες του Μετώπου και είδε τη Βόρειο Ήπειρο να απελευθερώνεται από τον Ελληνικό Στρατό, αλλά τον Απρίλιο 1941, όταν η αντίσταση που προέβαλλε η Ελλάδα εξαντλήθηκε, τάχθηκε υπέρ της ανακωχής και του σχηματισμού ελληνικής κυβέρνησης για να μειωθούν τα δεινά της Κατοχής.

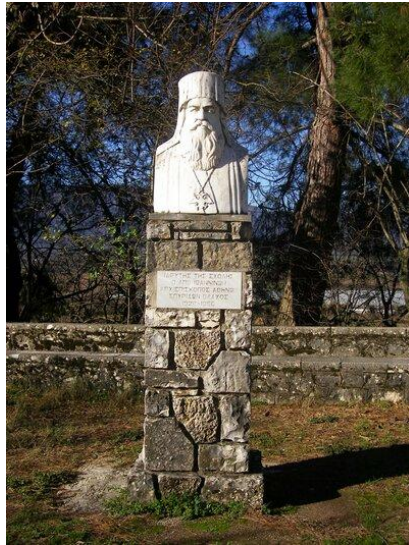
Κατά την Κατοχή, ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων Σπυρίδων υπήρξε πρόεδρος του «Οργανισμού Δημοσίας Αντιλήψεως Κοινωνικής Προνοίας Ηπείρου» και απετέλεσε το στήριγμα για κάθε διωκόμενο και δοκιμαζόμενο Ηπειρώτη. Για τη γενικότερη εθνική δράση του, καταδικάστηκε ερήμην σε θάνατο από ιταλικό στρατοδικείο του Αργυροκάστρου, ενώ από τους Γερμανούς ετέθη σε περιορισμό. Μόνο χάρη στην προσωπική παρέμβαση του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού προς τον Γερμανό πρεσβευτή στην Αθήνα, κατορθώθηκε να αρθεί ο περιορισμός του και οι τυχόν περαιτέρω ενέργειες σε βάρος του. Πολλαπλή ήταν η συμμετοχή του στην Εθνική Αντίσταση κατά την περίοδο της Κατοχής. Σε όλα αυτά τα δύσκολα χρόνια για τον Ελληνισμό, ο Σπυρίδων παρέμεινε ακλόνητος βράχος και στήριξε το πνευματικό του τέκνο, το Ιεροδιδασκαλείο της Βελλάς.

Μετά τον θάνατο του Αρχιεπισκόπου Δαμασκηνού στις 20 Μαΐου 1949, αν και υπήρξε προς στιγμήν η σκέψη για την αποκατάσταση του πρώην Αθηνών Χρυσάνθου, εξελέγη ο Ιωαννίνων Σπυρίδων με 42 ψήφους από τους 56 Μητροπολίτες που ψήφισαν. Ο 11^{ος} Αρχιεπίσκοπος της Εκκλησίας της Ελλάδος βρέθηκε επί κεφαλής της σε δύσκολες εποχές και επιτέλεσε σημαντικό έργο. Από την πρώτη ημέρα της εκλογής του, δραστηριοποιήθηκε δημιουργικά. Αμέσως μετά την ήττα των ανταρτών, ενδιαφέρθηκε με θέρμη για την αποκατάσταση των θυμάτων του Εμφυλίου και ίδρυσε την «Επιστράτευση της αγάπης» και την αποστολή του «Δέματος επαναπατρισμού», αναθέτοντας στον τότε Αρχιμανδρίτη Ιερώνυμο Κοτσώνη τη διεύθυνση αυτού του έργου, ενώ με διαμαρτυρία του προς τους αρχηγούς κρατών και εκκλησιών κατήγγειλε το «παιδομάζωμα» και ζήτησε την παλιννόστηση των ελληνόπουλων που είχαν απομακρυνθεί από την Ελλάδα.

Σε ό,τι αφορά τη δράση του εντός του εκκλησιαστικού πλαισίου, ο Αρχιεπίσκοπος Σπυρίδων κατέβαλε ενέργειες για την ίδρυση του Θεολογικού Οικοτροφείου της Αποστολικής Διακονίας στη Μονή Πετράκη, μερίμνησε ώστε να αποκτήσει σύγχρονο τυπογραφείο η Αποστολική Διακονία για την έκδοση πολλών έργων εκκλησιαστικού και θεολογικού περιεχομένου, ενώ ίδρυσε νέα περιοδικά («Ο Εφημέριος», «Το Χαρούμενο Σπίτι», «Τα Χαρούμενα Παιδιά» και «Η Φωνή του Κυρίου»). Τον Σεπτέμβριο 1952 υπέγραψε σύμβαση με την Ελληνική Πολιτεία, στην οποία η Εκκλησία παραχωρούσε μοναστηριακά κτήματα προς αποκατάσταση ακτημόνων καλλιεργητών.

Ιδιαίτερα σημαντική ήταν η συμπαράστασή του προς τον ενωτικό αγώνα των Κυπρίων, στον οποίο ο ίδιος πρωτοστάτησε. Βρέθηκε με εξαιρετική

δραστηριότητα στην πρώτη γραμμή, αναλαμβάνοντας και επίσημα την προεδρία της Πανελληνίου Επιτροπής Αυτοδιαθέσεως Κύπρου.¹¹

Η προτομή του Σπυρίδωνα Βλάχου

ii) Ο Ιωαννίνων Θεόκλητος

Ο Μητροπολίτης Ιωαννίνων Θεόκλητος (Σετάκης) γεννήθηκε το 1930 στη Θεσσαλονίκη. Σπούδασε θεολογία στην Αθήνα. Χειροτονήθηκε το 1958 Διάκονος και το 1960 Πρεσβύτερος. Από το 1968 διετέλεσε Πρωτοσύγκελλος της Ι. Μ. Ιωαννίνων. Εξελέγη Μητροπολίτης το 1975.

Ο Θεόκλητος (Σετάκης), που έβαλε τη δική του σφραγίδα στα θρησκευτικά, αλλά και στα κοινωνικά δρώμενα της περιοχής, συχνά επεσήμαινε την ανάγκη «να έρθει πιο κοντά στον λαό η Εκκλησία», κάτι που ο ίδιος αθόρυβα είχε εφαρμόσει, ενώ στάθηκε κριτικά και απέναντι σε λογικές «εκκλησιαστικού λάιφ στάιλ». Υπήρξε χαρισματικός Ιεράρχης με ανθρωπιά και μαχητικότητα για την υπεράσπιση των αδύναμων. Όσοι τον γνώρισαν μέσα από την προσφορά του, μιλούν για την ανιδιοτέλεια και τη γενναιοδωρία του. Ως Μητροπολίτης υπήρξε προοδευτικός και καινοτόμος, με ριζοσπαστικές ιδέες και συνέβαλε καθοριστικά ώστε η εκκλησία να αποτελεί ένα ζωντανό κύτταρο της κοινωνίας. Αφουγκράστηκε τις αγωνίες και τις ανάγκες της κοινωνίας και στάθηκε δίπλα της, ως άξιος ποιμενάρχης. Ανοιχτός στη συνεργασία με όλους τους φορείς και ειδικά με το Δήμο, έδειξε το δρόμο για να επιλυθούν σοβαρά κοινωνικά προβλήματα και να αντιμετωπιστούν ανάγκες που δημιούργησε η οικονομική κρίση.

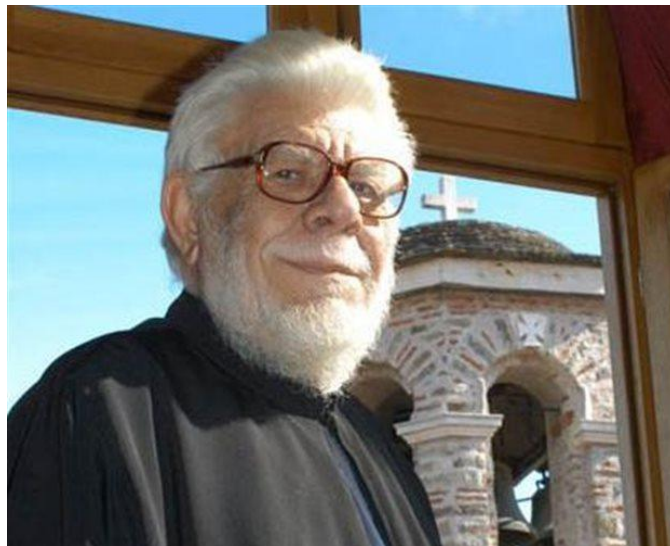
Πνευματικός ηγέτης, με κύρος, εκκλησιαστικό φρόνημα και πλούσια κοινωνική δράση. Μαχητής και λόγιος, που με τις ρηξικέλευθες ιδέες του άφησε το δικό του στίγμα στην Εκκλησία.

Υπήρξε μια ξεχωριστή θρησκευτική και πνευματική φυσιογνωμία με ελεύθερη κρίση και άποψη, με παρρησία και θάρρος της γνώμης, υπερασπιζόμενος το δίκαιο και το σωστό, χωρίς δισταγμούς και υπεκφυγές. Αντιτιθέμενος σε ακραίες τάσεις, αποτέλεσε έναν συνενωτικό παράγοντα για

¹¹ . Για τον Σπυρίδωνα Βλάχο βλ. http://www.epirusblog.gr/2012/08/blog-post_9812.html
<http://bioarchive.blogspot.gr/2012/06/1949-56.html>

τους κατοίκους της Μητρόπολης Ιωαννίνων ανεξάρτητα από την θρησκευτική τους πίστη και τα φρονήματά τους. Διέθετε εξαιρετική θεολογική παιδεία, με ανοιχτούς ορίζοντες ως προς την προσέγγιση θρησκευτικών και κοινωνικών ζητημάτων. Ο Μητροπολίτης Θεόκλητος με την συνεισφορά του και την έμπρακτη στήριξη του στη δημιουργία δομών που αφορούν την εκπαίδευση και την υγεία δημιούργησε ένα σημαντικότατο κοινωνικό έργο, έχοντας πάντα την έγνοια της προσφοράς στους γέροντες και τους κοινωνικά ασθενέστερους.

Αξιοσημείωτη είναι η αγάπη του προς το Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Το πλούσιο έργο του, έργο πνευματικό, κοινωνικό και πολιτισμικό συνέδεσε την Εκκλησία με την κοινωνία και απάντησε σε βασικές ανάγκες της. Τα οράματά του και οι ιδέες του, ιδέες προοδευτικές και καινοτόμες, η επιμονή του και η μαχητικότητά του για αυτές, αποτελούν παρακαταθήκη. Ήσυχια και διακριτικά, όπως αρμόζει σε πνευματικό ηγέτη, άσκησε μεγάλο και ποικίλο ποιμενικό, κοινωνικό αλλά και πολιτιστικό και συγγραφικό έργο. Εκοιμήθη το απόγευμα της Κυριακής των Βαΐων, στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του Νοσοκομείου Ιωαννίνων σε ηλικία 84 ετών.¹²

¹² . http://www.proinanea.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=41914:2014-04-15-15-19-09&catid=23:2011-11-04-09-40-25&Itemid=7.

iii) Αγαθοεργά Καταστήματα Ι. Μητρόπολης Ιωαννίνων

Η θέσπιση των Αγαθοεργών καταστημάτων ανάγεται πολύ πριν το 1806 όταν ο Ευεργέτης Ζώης Καπλάνης εμπιστεύεται "στους επιτρόπους των τεσσάρων Εκκλησιών και του κοινού Νοσοκομείου" την εκπλήρωση των σκοπών της Διαθήκης του. Τα Αγαθοεργά Καταστήματα ή Ελέη της πόλεως των Ιωαννίνων διαχειρίζονται χρήματα από δωρεές, εμβάσματα ευπόρων Ιωαννιτών της διασποράς, περιουσίες των Μεγάλων Ευεργετών όπως της Αδελφότητας των Ζωσιμάδων (Διαθήκη του Ευγενούς Γραικού και ιππότη του Τάγματος του Σωτήρος, ΝΙΚΟΛΑΟΥ Π. ΖΩΣΙΜΑ 18 Μαρτίου 1841 εν Νίζνη της Ρωσικής Αυτοκρατορίας), κληροδοσίες και κληρονομίες νέων Ευεργετών όπως του "Κων/νου Κατσάρη", "Ιωάννου Καμπέρη" κ.ά.

Τα Αγαθοεργά Καταστήματα από το 1806, με την ίδρυση και λειτουργία της "Καπλανείας Σχολής" στα Ιωάννινα έως και το 1964 (μισόν αιώνα μετά την απελευθέρωση των Ιωαννίνων από τον Τουρκικό ζυγό) έχουν την ευθύνη της παιδείας στην Πόλη των Ιωαννίνων. Το ελληνικό κράτος κτίζει το πρώτο Σχολείο στα Ιωάννινα το 1964 ενώ το 50 % και πλέον των διδακτηρίων της πόλεως στα οποία σπουδάζουν σήμερα 4.300 περίπου μαθητές έχουν οικοδομηθεί και αποδοθεί δωρεάν στο Υπουργείο Παιδείας από τα Αγαθοεργά Καταστήματα Ιωαννίνων. Το Γηροκομείο Ιωαννίνων, ο Βρεφονηπιακός Σταθμός "Πολυξένη Μολυβάδα" (πρώτος στην Ήπειρο), υποτροφίες σε απόρους και αριστούχους φοιτητές, ιατροφαρμακευτική περίθαλψη ενδών, προικοδοτήσεις απόρων κοριτσιών, αποφυλακίσεις, οικονομικές ενισχύσεις απόρων και ασθενών, είναι μερικές από τις δραστηριότητες του Εκκλησιαστικού αυτού Ιδρύματος.

Προεδρεύει του εικοσαμελούς Συμβουλίου του ή της κατά την παράδοση "Εφοροεπιτροπείας των Αγαθοεργών Καταστημάτων Ιωαννίνων" ο εκάστοτε Μητροπολίτης Ιωαννίνων. Στις αρμοδιότητες της Εφοροεπιτροπείας είναι και η διοίκηση των Εκκλησιών και Παρεκκλησιών της Πόλεως των Ιωαννίνων.

Ο θεσμός αυτός περισσότερο από δύο αιώνες κατόρθωσε να βρίσκεται πνευματικά και οικονομικά παρών, να ενισχύει τις προσπάθειες των πνευματικών ανθρώπων και όλων όσων δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες και ευκαιρίες στη ζωή. Θεωρείται σήμερα ένας από τους παλαιότερους θεσμούς στην ελληνική κοινωνία, διασώζει το "κοινοτικό πνεύμα της Ρωμιοσύνης", έχει το σπουδαιότερο Αρχιερατικό υλικό στον Ηπειρωτικό χώρο (π.χ. πλήρη λογιστικά βιβλία από το έτος 1856, κώδικα αλληλογραφίας και αποφάσεων την κρίσιμη περίοδο 1833-1856, πρακτικά του Σώματος από το 1872 κ.ά.). Εκδίδει ένα από τα παλαιότερα επιστημονικά περιοδικά με διεθνή ενδιαφέρον και μεγάλη πνευματική προσφορά, τα "ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ", με την ευθύνη καθηγητών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων. Έχει επίσης σπάνιες εκδόσεις οι οποίες κοσμούν την Ηπειρωτική Πνευματική διάσταση και ενεργό παρουσία.¹³

¹³ . <http://www.philanthropinos.gr/foreis1.htm>

2. Ενορίες

ι) Ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου Αγοράς στην πόλη των Ιωαννίνων

Για το Ναό του Αγίου Νικολάου της Αγοράς Ιωαννίνων κατά καιρούς έχουν γίνει αναφορές σε άρθρα περιοδικών. Η πιο συγκροτημένη σχετική εργασία είναι του Δημήτρη Σαλαμάγκα, από την οποία αντλούμε το μεγαλύτερο όγκο των πληροφοριών. Ο Δ. Σαλαμάγκας θεωρεί ότι πιθανώς πρόκειται για την πρώτη ενορία, που οικοδομήθηκε από τις σημερινές που υπάρχουν στα Ιωάννινα μετά το κίνημα του 1611, ύστερα από το οποίο καταστράφηκαν από τους Τούρκους όλοι οι Ναοί εντός και εκτός του κάστρου.

Στα 1820 οι σκληρές και αιματηρές συγκρούσεις ανάμεσα στον Αλή-πασά και στο σουλτάνο θα έχουν ως αποτέλεσμα ο Αλή-πασάς να δολοφονηθεί στο Νησί και η πόλη να γνωρίσει μια πρωτοφανή καταστροφή και λεηλασία, από την οποία δεν ξέφυγαν ούτε οι ναοί, μεταξύ των οποίων και ο Άγιος Νικόλαος Αγοράς. Η ηρεμία στην πόλη επανήλθε μόλις μετά το 1830. Τότε περίπου άρχισε για δεύτερη φορά η ανοικοδόμηση του Αγίου Νικολάου με χρήματα που στέλνουν οι αδελφοί Ζωσιμά από τη Μόσχα. Όμως, όπως αναφέρεται στην αλληλογραφία των Ζωσιμάδων, τα χρήματα αυτά «εξωδεδύθησαν κακήν κακώς, η δε Εκκλησία αποπερατώθη ύστερα έτι χρημάτων του αιμνήστου Χατζηκώστα».

Πράγματι ο Γεώργιος Χατζηκώστας, ο ιδρυτής και του παράπλευρου νοσοκομείου, θα αποπερατώσει το ναό.

Για τη μεταγενέστερη ιστορία του ναού, πέρα του 1842, έχουμε ελάχιστες πληροφορίες.

Στον προαύλιο χώρο του ναού, νοτιοδυτικά της εκκλησίας, σήμερα υπάρχει η αίθουσα τελετών του ναού. Το ανακαινισμένο «Φαρμακείο των Ελεών» χώρος από τον οποίο σε δύσκολα χρόνια οι κάτοικοι της πόλεως και όχι μόνο προμηθεύονταν δωρεάν τα φάρμακα που τους χρειάζονταν. Σήμερα στο χώρο αυτό λειτουργούν τα συσσίτια των απόρων της ενορίας με την ευλογία και τη φροντίδα του Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Ιωαννίνων κ.κ. Θεοκλήτου και την εθελοντική προσφορά των ενοριτών μας. Επίσης πλησίον του ναού κτίζεται και το Πνευματικό Κέντρο με σκοπό την πνευματική στήριξη των νέων ειδικότερα αλλά και όλων των μελών της ενορίας και της πόλεως γενικότερα.¹⁴

ii) Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Κοπάνων

Ο Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου («εις Κοπάνους») στα Γιάννινα πήρε το όνομά του από το «κοπάνισμα» των ρούχων, που έπλεναν οι γυναίκες στη λίμνη. Πότε πρωτοκτίστηκε η εκκλησία δεν είναι γνωστό. Ο Παναγιώτης Αραβαντινός στη «Χρονογραφία της Ηπείρου» (1856) αναφέρει τον Άγιο Νικόλαο «εις Κοπάνους» σαν έναν από τους διασωθέντες ναούς από την τουρκική κατάκτηση του 1430.

Χρησιμοποιήθηκε σαν αρχηγείο των Σουλιωτών υπό το Νότη Μπότσαρη κατά του Αλή Πασά, κάτι που γνωστοποιείται και από τη σχετική εντοιχισμένη επιγραφή. Ο ναός κάηκε τότε και ξαναχτίστηκε από το Νούσια (Ιωάννη) Χρυσό το Μάρτιο του 1845.

Στις σύγχρονες δραστηριότητες του Αγίου Νικολάου συμπεριλαμβάνονται η καθημερινή παροχή συσσιτίων σε πενήντα και πλέον άπορες οικογένειες

¹⁴ . <http://www.romiosini.org.gr/6dob41b9.el.aspx>

της ενορίας, καθώς και η, εδώ και οχτώ χρόνια, ανελλιπής λειτουργία ενός Ενοριακού Πνευματικού Κέντρου, με σκοπό την πολλαπλή πνευματική στήριξη της νέων ανθρώπων της περιοχής.¹⁵

Ο τοπικός τύπος για το κοινωνικό έργο των εκκλησιών των Ιωαννίνων

Τα συσσίτια των Εκκλησιών γέμισαν, δυστυχώς, από απόρους, με αποτέλεσμα σε κάποιες περιπτώσεις να τελειώνουν με το... καλημέρα οι μερίδες και οι αρμόδιοι να ψάχνουν τρόπους για να τις αυξήσουν (υπολογίζεται, ότι πανελλαδικά η Εκκλησία εξασφαλίζει καθημερινά τροφή για 500.000 και πλέον συνανθρώπους!). Γενικότερα, ο κοινωνικός ρόλος των Εκκλησιών ήταν, είναι και όπως φαίνεται θα είναι και το 2013 πολύ μεγάλος. «Όσο υπάρχουν συμπολίτες, που δεν μπορούν να εξασφαλίσουν ούτε καν τα στοιχειώδη, η Εκκλησία οφείλει να τους στηρίξει. Για αυτό το λόγο υπάρχει άλλωστε...» σημειώνουν κληρικοί.

Και βέβαια, στα παραπάνω δεν υπολογίζονται οι μεμονωμένες προσπάθειες ανθρώπων, που επιθυμούν να διατηρούν την ανωνυμία τους, προσφέροντας όμως τροφή, στέγη, ρούχα και ό, τι άλλο μπορούν σε ανθρώπους που τα έχουν ανάγκη. Κάθε κίνηση προσφοράς είναι θεμιτή, φθάνει βέβαια και αυτός που την κάνει να μην χρησιμοποιεί την κοινωνική αλληλεγγύη μόνο για να προβληθεί!¹⁶

...

Στην ίδια συνεδρίαση, η Εκκλησία, με τους εκπροσώπους της από τρεις ενορίες (Περίβλεπτος, Άγιος Νικόλαος Αγοράς και Άγιος Νικόλαος Κοπάνων), ήρθε για να θυμίσει σε όλους ότι τα περί φτώχειας δεν είναι γι' αυτήν κάτι καινούριο. Ότι φτωχές οικογένειες πάντα υπήρχαν. «Εμείς εδώ και χρόνια έχουμε παιδιά που προέρχονται από άπορες οικογένειες. Έχουμε επαφές με φροντιστήρια ζητώντας καλύτερες τιμές ενώ κάποιες φορές πληρώνουμε εμείς τα έξοδα των παιδιών» είπε ο εκπρόσωπος της Ενορίας Περιβλέπτου –τα ίδια είπαν και οι άλλοι εκπρόσωποι Ενοριών.¹⁷

...

Πολύς κόσμος στα συσσίτια

Μεγαλύτερο βάρος δέχονται το τελευταίο διάστημα τα συσσίτια που διοργανώνουν εκκλησίες της πόλης, για δύο λόγους: αφενός λόγω της κακής οικονομικής κατάστασης όλο και περισσότερων πολιτών, αφετέρου λόγω της κατάργησης των συσσιτίων του δήμου Ιωαννίνων. Ο υπεύθυνος για τα συσσίτια στον Άγιο Νικόλαο Αγοράς, πατέρας **Ιωάννης**, λέει στον «Η.Α.»: «Μετά το κλείσιμο των συσσιτίων του Δήμου, ήρθε πολύς κόσμος». Αυτή τη στιγμή, η εκκλησία με τις υποδομές της μπορεί να υποστηρίξει συσσίτιο για 55 άτομα, το πολύ 57. «Στην αναμονή υπάρχουν αυτή τη στιγμή 25 οικογένειες ακόμα. Άλλοι έρχονται και φεύγουν, μη θέλοντας να μπουν στις λίστες αναμονής», συνεχίζει ο πατέρας Ιωάννης.

Αντίστοιχα μεγάλοι είναι και οι αριθμοί στην Περίβλεπτο. Η ενορία έχει συσσίτιο με 65 άτομα στα μαγειρεμένα γεύματα, αλλά και 136 οικογένειες συνολικά που σε τακτά χρονικά διαστήματα τροφοδοτούνται με διάφορα είδη πρώτης ανάγκης και κυρίως, τρόφιμα. «Οι αριθμοί έχουν μεγαλώσει το τελευταίο διάστημα» λέει ο πατέρας **Χρήστος**, ο οποίος συμπληρώνει ότι η ενορία συντρέχει και ανθρώπους οι οποίοι αποδεδειγμένα αδυνατούν να ανταποκριθούν σε λογαριασμούς, ενώ φροντίζει και για φάρμακα σε αρρώστους.¹⁸

¹⁵ . http://eiskopanous.blogspot.gr/2009/01/blog-post_25.html

¹⁶ . <http://www.proinoslogos.gr/component/content/article/33-2010-05-06-15-13-02/16100--lr---2013>

¹⁷ . <http://www.agon.gr/news/117/ARTICLE/18637/2012-09-21.html>

¹⁸ <http://www.agon.gr/news/117/ARTICLE/14760/2011-12-28.html>

...

Για το κοινωνικό και πνευματικό έργο της ενορίας μας δεν είμαι ο αρμοδιότερος ώστε να το αναδείξω επαρκώς.

Μου αρκεί η γνώση για τα εκατοντάδες καθημερινά συσσίτια σε απόρους και οικονομικά ασθενείς ενορίτες μου, η σπουδαία δουλειά – κατήχηση των αγοριών και των κοριτσιών της περιοχής μας. Οι καταπληκτικές εκδηλώσεις της εκκλησίας, με πρωταγωνιστές τα παιδιά, κάθε χρονιά. Εκδηλώσεις που αποσπούν δίκαια συγχαρητήρια και τους επαίνους όσων έχουν την τύχη να τις παρακολουθήσουν.

Γνωρίζω την άμεση και αμέριστη συμπαράσταση των ιερέων και των υπαλλήλων της εκκλησίας σε όσους απευθύνονται σ' αυτούς για υλική ή ηθική και πνευματική βοήθεια.

Παραλείπω πολλά και σημαντικά απ' όσα έγιναν και γίνονται. Εύχομαι και ελπίζω και άλλοι ναοί να μπορούν να ανταποκριθούν με όμοιο τρόπο προς το εκκλησίασμά τους¹⁹

3. Ι.Μ. Ντουραχάνης – ο Παπά-Θανάσης

Το ξακουστό μοναστήρι της Παναγίας της Ντουραχάνης χτίστηκε από τον Ντουραχάν πασά της Θεσσαλίας γιατί το 1434 πέρασε νύχτα με το στρατό του την παγωμένη λίμνη χωρίς να το καταλάβει και το θεώρησε θαύμα της Παναγίας (υπήρχε ένα εικόνισμα της Παναγίας εκεί). Είναι άγνωστο πότε πήρε τη σημερινή του μορφή το μοναστήρι μια και το 1611 έγιναν από τους Τούρκους καταστροφές στα θρησκευτικά μνημεία.

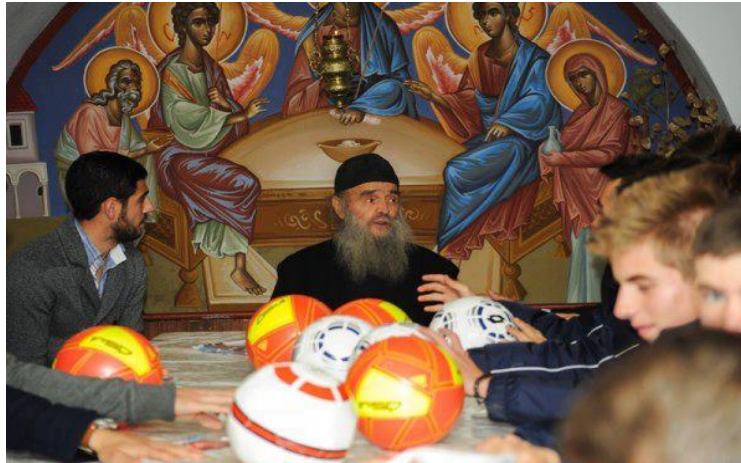
Το ιστορικό πρόσωπο εδώ είναι ένας απλός άνθρωπος, που με ήρεμη ανοχή και γλυκιά υπομονή μοιράζει αγάπη στον κάθε πιστό. Είναι ο καλόγερος του μοναστηριού, ο παπα-Θανάσης, ο παπάς του λαού. Η ελπίδα του απλού και ταπεινού ανθρώπου, του φτωχού μεροκαματιάρη αλλά και κάθε χριστιανού. Διάκονος της αγάπης, εργάτης της προσευχής, εργολάβος ενός ατέλειωτου κοινωνικού έργου, με προσφορά στο ορφανό, στο φτωχό και το δυστυχισμένο παιδί, ο σεμνός αυτός καλόγερος με το κόκκινο κεντημένο σταυρό στο σκούφο του αγωνίζεται μαζί με το λαό για το λαό.

Έξω από το χώρο του μοναστηριού σε μια σειρά από πολυάριθμα κτίρια στεγάζεται και λειτουργεί το ίδρυμα: δημοτικό σχολείο, γυμνάσιο, οικοτροφείο, γηροκομείο, βιβλιοθήκες, αναγνωστήρια, αίθουσες ψυχαγωγίας. Εκατοντάδες άνθρωποι βρίσκουν εκεί ψωμί, ύπνο, εκπαίδευση, στοργή και αγάπη. Το εργαστήρι της αγιογραφίας, ο ραδιοφωνικός σταθμός και το λαογραφικό μουσείο, δίνουν μια άλλη διάσταση στο ατέλειωτο έργο των ανθρώπων του μοναστηριού.

Εκεί γίνεται η μοιρασιά της αγάπης στους πονεμένους ανθρώπους. Μπροστάρης ο καλόγερος, και παραπίσω οι εθελοντές του - καθηγητές, δάσκαλοι, μάγειροι, οδηγοί, εργάτες, μαθητές - απλοί άνθρωποι της προσφοράς που θυσιάζουν καθημερινά τη ζωή και την ψυχή τους για τη ζωή και την ψυχή των άλλων. Η προσφορά και η βοήθεια τους φτάνει από το απλό σπίτι του φτωχού Έλληνα μέχρι την προσφυγιά της Σερβίας. Από το παρατημένο παιδί της χωρισμένης οικογένειας μέχρι την πληγωμένη Αλβανία. Από τον ελεύθερο πολίτη μέχρι και το φυλακισμένο εγκληματία. Έργο κοινωνικό, έργο αγάπης, παραδεκτό και αναγνωρισμένο από όλους.²⁰

¹⁹ . <http://www.proinoslogos.gr/component/content/article/35/20424>

²⁰ . <http://www.logades.gr/MoniNtouraxanis.html>

"Ο καλόγερος του λαού" στο θρυλικό μοναστήρι της Ντουραχάνης

Ο παπαθανάσης, στην αντίπερα όχθη της Παμβώτιδας, λιθαράκι λιθαράκι έχτισε τη μικρή, αλλά μεγάλη σε συμβολισμό, κοινωνία προσφοράς, εθελοντισμού και αγάπης

«Στο δίλημμα, αν θα είμαι κοντά στον κόσμο ή να φύγω σε ησυχαστήριο -είχα στον νου μου, εκείνο του Αγίου Σάββα στους Αγίους Τόπους- υπερίσχυσε η κοινωνική αποστολή. Ήθελα, να έχω τη χαρά της δημιουργίας, να είμαι κοντά στον άνθρωπο, να προσφέρω». Με απλά λόγια, ο υπερήλικας καλόγερος, πατέρας Αθανάσιος, αποτυπώνει το στίγμα για τη μεγάλη απόφαση ζωής, που πήρε ως νέος μοναχός το 1974. Τότε, το εγκαταλειμμένο Μοναστήρι της Παναγίας της Ντουραχάνης που παραχωρήθηκε στον καλόγερο, είχε μόνο βράχια και πέτρες.

Ο πατέρας Αθανάσιος το ανέστησε με τα χέρια του. Η θέλησή του, τον έκανε πολυτεχνίτη και έδωσε πνοή στα χαλάσματα, όπου, πριν από 32 χρόνια, φύτεψε το «Άνθος», ένα Φιλανθρωπικό Ίδρυμα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα. Πρόκειται για ένα οικοτροφείο- καταφύγιο, ένα Δημοτικό Σχολείο και ένα Γυμνάσιο, που λειτουργούν με πολύ κόπο αλλά ισχυρή θέληση, σε χώρο δίπλα από τη Μονή και προσφέρουν τη ζεστασιά και τη φροντίδα σε παιδιά, ηλικίας 6 έως 18 ετών. Στις εγκαταστάσεις λειτουργούν, επίσης, βιβλιοθήκες, αναγνωστήρια, αίθουσες ψυχαγωγίας. Εκεί βρίσκουν φαγητό, ύπνο, εκπαίδευση, στοργή και αγάπη, εκατοντάδες άνθρωποι που το έχουν ανάγκη. Το εργαστήρι της αγιογραφίας, ο ραδιοφωνικός σταθμός και το λαογραφικό μουσείο, μεγιστοποιούν το έργο των ανθρώπων του Μοναστηριού, που δεν είναι άλλοι από τους εθελοντές συνεργάτες του Γέροντα, οι οποίοι αφιέρωσαν τη ζωή τους, στην προσφορά και την αγάπη για τον συνάνθρωπο. Ο Γέροντας της Ντουραχάνης, στην αντίπερα όχθη της Παμβώτιδας, αντικριστά με τα τζαμιά του κάστρου των Ιωαννίνων, λιθαράκι λιθαράκι έχτισε τη μικρή, αλλά μεγάλη σε συμβολισμό, κοινωνία προσφοράς, εθελοντισμού και αγάπης. Δάσκαλοι, καθηγητές, εργάτες, μάγειροι, απλοί πολίτες, προσφέρουν καθημερινά, ακούραστα τις υπηρεσίες τους. Το κοινωνικό τους έργο φτάνει ακόμη και στα κρατητήρια της Αστυνομικής Δ/σης Ιωαννίνων, καθώς καθημερινά εξασφαλίζουν φαγητό για τους κρατούμενους.

Ο πατέρας Αθανάσιος, κατά κόσμον Σωτήρης Χατζής, γεννήθηκε στην ορεινή Βοβούσα, στο Ανατολικό Ζαγόρι. Ο ίδιος λέει ότι είναι αγράμματος, όμως με τη φώτιση του Αγίου Πνεύματος, κατάφερε να διαβάσει αρχικά την Αγία Γραφή και στη συνέχεια όλα τα εκκλησιαστικά βιβλία. Δεν πήγε Δημοτικό, ούτε Γυμνάσιο, γιατί την περίοδο του Μεσοπολέμου στο χωριό του λειτούργησαν σχολεία με Ρουμάνους δασκάλους και αρνήθηκε να παρακολουθήσει το μάθημα. Μάλιστα, είχε ξεσηκώσει και άλλα παιδάκια από το χωριό να μην πηγαίνουν στο ρουμανικό σχολείο και όλοι μαζί κάθε μέρα πήγαιναν στο δάσος, όπως αφηγείται. «Στη Βοβούσα μάς δίχασαν,

είμαστε βλαχόφωνοι και είπαν να πάμε για σπουδές στο ρουμανικό σχολείο που άρχισε να λειτουργεί στο χωριό μας. Αντέδρασα σαν θηρίο.

Όταν τελείωσε ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος, ήμουν 12 στα 13 χρόνια. Τότε λειτούργησε ελληνικό σχολείο, μόνο για 25 μέρες, γιατί ξεκίνησε ο εμφύλιος και σταμάτησε. Με αγαπούσαν τα παιδιά πολύ, φεύγαμε από το χωριό στο δάσος, μέχρι το τέλος του εμφυλίου». Ο Γέροντας θυμάται σκοτεινές μέρες. Έγινε μάρτυρας στον Γυφτόκαμπο Ζαγορίου, ενός περιστατικού που παραμένει ζωντανό στη μνήμη του: «Είδα έναν στρατιώτη, που τον παρακολουθούσε ένας αντάρτης. Όταν ο αντάρτης σκότωσε τον στρατιώτη και πήγε να τον δει, αντίκρισε νεκρό τον αδελφό του και αυτοκτόνησε». Μέσα στο δάσος, κοντά σε άλλους συγχωριανούς έμαθε την τέχνη του ξυλοκόπου και άρχισε να δουλεύει σε μία οικογενειακή επιχείρηση. Ένα όραμα, όμως, άλλαξε για πάντα την ζωή του. «Μέχρι τα 18 μου χρόνια, περνούσα έξω από τις εκκλησίες, έκανα τον σταυρό μου, δεν είχα ακούσει τον Θεό. Έμεινα με οξείες ρευματισμούς για 3 μήνες στο κρεβάτι. Αρρώστησα πολύ και ήρθα στα Γιάννενα. Κάποια μέρα, που ήμουν ξαπλωμένος στην αποθήκη του μπάριμπα μου, ακούω μια φωνή. Θα σε επισκεφτεί το Πνεύμα το Άγιο. Είδα ένα καντήλι αναμμένο να τρεμοπαίζει και από τότε, πήρα τέτοια δύναμη, τέτοιο θάρρος, δεν φαντάζεσαι. Ανακοίνωσα στην οικογένεια, στα αδέρφια μου, ότι τους παραχωρώ το μερίδιό μου στην επιχείρηση και έφυγα. Νοίκιασα δύο σπίτια, για να φιλοξενήσω παιδιά που είχαν ανάγκη. Προσπάθησα να βοηθήσω φτωχούς μαθητές που γνώριζα, για να διαβάσουν και να βρουν καταφύγιο για τη νύχτα».

Όπως αναφέρει ο καλόγερος, εργαζόταν σε δύο και τρεις δουλειές καθημερινά, για να εξασφαλίσει το φαγητό και τη στέγη στα παιδιά. «Άρχισα να μαζεύω παιδιά που δεν είχαν τη δυνατότητα ακόμη και να παίξουν, νοίκιασα μια αίθουσα για να παίζουν και να διαβάζουν. Σ' ένα σπίτι με 2 δωμάτια και κουζίνα, έβαλα 6 παιδιά. Ένα βράδυ, που πήγα να δω τι κάνουν, τα σεντόνια τους, ήταν γεμάτα κοριοί. Τότε φύγαμε αμέσως από εκεί και την επόμενη πήγαμε σε άλλο χώρο». Τα παιδιά αυτά, έγιναν σπουδαστές επιστήμονες και επιχειρηματίες, αλλά δεν ξέχασαν ποτέ τον άνθρωπο που τα φρόντισε. Σήμερα, δίνουν χέρι βοήθειας και υποστήριξης στο κοινωνικό έργο του πατέρα Αθανάσιου, που αγαπούν και σέβονται. Το 1972, ένας βοηθός Επισκόπου στα Ιωάννινα, προέτρεψε τον Σωτήρη Χατζή -αναγνωρίζοντας την επιθυμία του- να γίνει μοναχός. Στη συνέχεια, χειροτονήθηκε διάκος και την επόμενη χρονιά ιερέας.

Ο θρύλος του Μοναστηριού

Αρχικά, του παραχωρήθηκε το Μοναστήρι του Προδρόμου, ενώ στη συνέχεια η Παναγία Ντουραχάνη. «Δεν υπήρχε ούτε δένδρο γύρω από το Μοναστήρι. Ξεκίνησα μόνος μου. Ότι έγινε, έγινε με τα χέρια» αναφέρει. Ο θρύλος λέει πως το Μοναστήρι είναι κτισμένο από έναν Τούρκο. Στις ρίζες του βουνού Μιτσικέλι, απέναντι από την πόλη των Ιωαννίνων, πριν από πολλούς αιώνες, υπήρχε ένα εικονοστάσι ταμένο στην χάρη της Παναγίας, στη θέση όπου βρίσκεται σήμερα το Μοναστήρι. Τον χειμώνα του 1434, ο Μπεϊλέρ-μπέης της Ρούμελης, ο Ντουραχάν Πάσας, πηγαίνοντας με τον στρατό του για πολεμική επιχείρηση, πέρασε από εκεί και άναψε ένα κερί, γιατί ήταν από γονείς χριστιανούς. Στη συνέχεια, μέσα στην ομίχλη και το χιόνι, έχασε τον προσανατολισμό του και πέρασε πάνω από την παγωμένη λίμνη, όμως χωρίς απώλειες. Το τι είχε συμβεί, το αντελήφθη όταν πάτησε στη στεριά. Συνέχισε την αποστολή μέχρι το Αργυρόκαστρο, όπου κέρδισε τη μάχη και κατά την επιστροφή, πήγε στο εικονοστάσι και έκτισε το Μοναστήρι. Για τους περισσότερους, ο θρύλος είναι μια καθαρή ιστορία.

Είναι άγνωστο, πάντως, πότε πήρε τη σημερινή της μορφή η Ιερά Μονή, καθώς το 1611 έγιναν από τους Τούρκους καταστροφές στα θρησκευτικά μνημεία της Ηλείου. Η συνομιλία με τον ρασοφόρο, που έχει κόκκινο κεντημένο σταυρό στον σκούφο του, αποκαλύπτει ένα άνθρωπο, σεμνό, απλοϊκό, αυθόρμητο που μηδενίζει τις αποστάσεις. Στην Ήπειρο, τον αποκαλούν «καλόγερο του λαού». Ζητήσαμε από τον Γέροντα, να κάνει, στο Αθηναϊκό Πρακτορείο Ειδήσεων, ένα σχόλιο για τη

σημερινή δύσκολη συγκυρία που διανύει η χώρα μας και εκείνος έστειλε το δικό του μήνυμα: «Είμαστε πάρα πολλοί που υποφέρουμε. Εκείνο που έχει σημασία για μένα, γιατί όπως σου είπα, είμαι αγράμματος, στήκετε και κρατείτε την Ορθοδοξία μας, στήκετε και κρατείτε την πατρίδα μας Ελλάδα, για να μπορέσουμε να αντιμετωπίσουμε τις σύγχρονες αυτές καταστάσεις, που δημιουργούν και θέλουν να μας κτυπήσουν. Να περιφρουρήσουμε την πίστη μας, την Ορθοδοξία μην την εγκαταλείψουμε».²¹

Παπάς προσφέρει φαγητό στους φυλακισμένους

Ένας παπάς - λεβέντης, ο παπά Θανάσης Χατζής, ηγούμενος στη Μονή Ντουραχάνης, δίνει καθημερινά φαγητό στους κρατούμενους της αστυνομικής διεύθυνσης Ιωαννίνων, που είναι κατά κύριο λόγο αλλοδαποί.

Σύμφωνα με τον περιφερειάρχη Ηπείρου Αλέκο Καχριμάνη, τούς πηγαίνει καθημερινά κανονικές μερίδες φαγητού.

Το... μυστικό αυτό δε το γνωρίζουν πολλοί.

Αυτό που θα έπρεπε να κάνει το κράτος, το κάνει με γενναιοδωρία ένας παπάς.

«Οι κρατούμενοι, δίκαια, τον θεωρούν φύλακα άγγελό τους» τονίζει ο κ. Καχριμάνης.²²

4. Η Κιβωτός του Κόσμου Παράρτημα Πωγωνιανής – ο Πατήρ Αντώνιος

Η «Κιβωτός του Κόσμου» είναι Μη Κερδοσκοπικός Οργανισμός Ειδικής Μέριμνας και Προστασίας Μητέρας και Παιδιού, που δραστηριοποιείται πάνω στη μέριμνα παιδιών που ζούσαν σε συνθήκες παραμέλησης και εγκατάλειψης, χωρίς ιατρική φροντίδα, χωρίς μέλλον, τα περισσότερα από μονογονεϊκές οικογένειες, και πολλά χωρίς γονείς. Η «Κιβωτός του Κόσμου» ιδρύθηκε το 1998 από έναν εικοσιεξάχρονο ιερέα, τον πατέρα Αντώνιο Παπανικολάου με όπλα την αγάπη του για τα παιδιά και την επιθυμία του για τη δημιουργία μιας φωλιάς στοργής και φροντίδας για τα παιδιά αυτά της «άλλης» Αθήνας.

Παιδιά που βίωναν καθημερινά την εγκατάλειψη, την αδιαφορία, το ρατσισμό και τον κοινωνικό αποκλεισμό σε μία από τις πιο υποβαθμισμένες περιοχές της Αθήνας, την Ακαδημία Πλάτωνος. Βλέποντας την ανείπωτη φτώχεια και την εξαθλίωση των παιδιών αυτών ο πατέρας Αντώνιος δε δίστασε να αφιερώσει τη ζωή του σε αυτό το έργο που εκτός από έργο αγάπης είναι για εκείνον έργο ζωής.

Μαζί με μια ομάδα εθελοντών που πλαισιώνουν ανιδιοτελώς τον πατέρα Αντώνιο και τα παιδιά με διάθεση προσφοράς και αγάπης, η «Κιβωτός του Κόσμου» συγκεντρώνει σήμερα περίπου τα 400 παιδιά, από βρέφη έως 18 ετών σχηματίζοντας έτσι μια κοινότητα ανθρωπιάς και αγάπης, που ανθεί και μεγαλουργεί στο κέντρο της Αθήνας.

Τα παιδιά, Ελληνόπουλα κυρίως, αλλά και από άλλες χώρες, βιώνουν σήμερα τη στοργή και την ειρήνη της «Κιβωτού του Κόσμου» μακριά από την πρότερη φτώχεια, την πείνα, το ρατσισμό και άλλες πληγές που μαστίζουν σήμερα την κοινωνία μας.

Με μοναδικό σύμμαχο την εν Χριστώ Αγάπη και με τα πενιχρά μέσα που διαθέτει, έχει αναλάβει την καθημερινή σίτιση των παιδιών, τις ανάγκες τους για ένδυση, υπόδηση, ιατροφαρμακευτική και οδοντιατρική περίθαλψη, αλλά και την εκπαίδευσή τους με φροντιστηριακά μαθήματα που παραδίδονται

²¹ . http://nefthalim.blogspot.gr/2014/01/blog-post_6651.html

²² . http://katanixis.blogspot.gr/2012/07/blog-post_4918.html

καθημερινά από εθελοντές καθηγητές, οι οποίοι προσφέρονται αφιλοκερδώς σε αυτό το έργο αγάπης, καθώς και πρόγραμμα επαγγελματικής κατάρτισης με εργαστήρια κεραμικής, αγιογραφίας και πληροφορικής, που με πολύ κόπο και μεράκι καταφέραμε να δημιουργήσουμε. Διδάσκονται επίσης ξένες γλώσσες, παραδοσιακοί χοροί και λαϊκά μουσικά όργανα. Επίσης λειτουργεί και παιδικός σταθμός. Το καλοκαίρι φροντίζει για τις διακοπές των παιδιών στην κατασκήνωση που διαθέτει καθώς και σε διάφορες περιοχές της Ελλάδας.

Η κοινωνική της υπηρεσία διαπραγματεύεται όλες τις αιτήσεις βοήθειας.

Στόχος του πατρός Αντωνίου είναι να μην ιδρυματοποιηθούν τα παιδιά, αλλά να παραμένουν μαζί με τη μητέρα τους. Για να επιτευχθεί αυτός ο σκοπός οι άστεγες, αλλά και άπορες μητέρες ενισχύονται μηνιαίως με οικονομικά βοηθήματα, πληρώνοντας μισθώματα μικρών κατοικιών και δίδοντας οικονομικά βοηθήματα στις μητέρες αυτές για λογαριασμούς νερού και ηλεκτρικού ρεύματος, και ταυτόχρονα βρίσκοντας εργασία στη μητέρα με απώτερο σκοπό να σταθεί στα πόδια της, να πάρει τη ζωή της στα χέρια της και την ευθύνη των παιδιών της.

Σε ένα δεύτερο χώρο ετοιμάστηκε και λειτουργεί από το 2008 ξενώνας δυναμικότητας 40 κλινών για τις άστεγες και κακοποιημένες μητέρες με τα παιδιά τους, επειδή προέκυψε μεγάλη ανάγκη για τη στέγαση αυτού του πληθυσμού που δεν είχε που την κεφαλή κλίνει.

Επίσης, επί καθημερινής βάσης κι επί σειρά ετών προσφέρει φαγητό σε 1.300 άτομα, ως επί το πλείστον άγαμες και άστεγες μητέρες με τα παιδιά τους.

Λόγω, λοιπόν του μεγάλου αριθμού των αστέγων μητέρων, προσφύγων και μη, η Κιβωτός του Κόσμου συνεχίζοντας την παράδοση αρωγής και στήριξης μητέρας και παιδιού, προχωρά στη δημιουργία νέου κέντρου υποδοχής και φροντίδας για την άστεγη και κακοποιημένη μητέρα.

Ακόμα, το Νοέμβριο του 2012 σε τριώροφο κτίριο στον Πειραιά ολοκληρώθηκαν οι επισκευαστικές εργασίες μικρής κλίμακας και χρησιμοποιείται ως ξενώνας – σπίτι για τη φιλοξενία ασυνόδευτων παιδιών δυναμικότητας 40 κλινών.

Επίσης το Νοέμβριο του 2012 ξεκίνησε η διανομή τροφίμων μέσα από το κοινωνικό παντοπωλείο, που εξυπηρετεί 150 οικογένειες.

Η Κιβωτός του Κόσμου, διεύρυνε τη δράση της σε ακριτικές περιοχές και συγκεκριμένα στην Πωγωνιανή Ιωαννίνων, στην Ήπειρο κοντά στα Ελληνοαλβανικά σύνορα, όπου δημιουργήθηκε και λειτουργεί ένα κέντρο παιδικής προστασίας, μία γεωργική σχολή κι ένα οικοτροφείο.²³

Ο πάτερ – Αντώνιος

Με όπλο το νεαρό της ηλικίας του καθώς ήταν μόλις 26 ετών, την εμπειρία του σε ιεραποστολές και την αγάπη του για τα παιδιά, ο πατήρ Αντώνιος το 1996 ξεκίνησε την ιερατική του δράση σε μια από τις πιο υποβαθμισμένες τότε περιοχές, στο Κολωνό στην Αθήνα. Από την πρώτη στιγμή που εγκαταστάθηκε, ένιωσε την ανάγκη να αντιδράσει σε ότι συνέβαινε γύρω του. Ο ίδιος, παρατηρούσε καθημερινά παιδιά που ενώ θα έπρεπε να ήταν στο σχολείο σύχναζαν σε πλατείες ή παιδιά που αποτελούσαν μέλη ομάδων υψηλού κινδύνου ενώ πάντα τα ίδια και οι οικογένειές τους βρίσκονταν σε ανάγκη. Σιγά σιγά, τα πλησίασε μέσω του μπάσκετ και της αποδοχής,

²³ . www.kivotostoukosmou.org

ανθρώπινα, προσπαθώντας να μιλήσει μαζί τους για τους προβληματισμούς τους, για την καθημερινότητά τους, προσπαθώντας να τους μιλήσει ως ίσος προς ίσον, χωρίς να τους κρίνει και χωρίς να τους νουθετεί και κυρίως να βρει τον τρόπο να σταθεί στο πλάι τους και να τα βοηθήσει στις ανάγκες τους. Με τον καιρό κέρδισε την αποδοχή τους και σταδιακά και την εμπιστοσύνη τους.

«Κάθισα να ακούσω τα παιδιά, τα αποδέχτηκα έτσι ακριβώς όπως είναι. Μοιράστηκα το σπίτι τους, τη πλατεία και το γήπεδο. Μέσα από τον αθλητισμό και τα πρωταθλήματα βγήκαν τα θετικά τους στοιχεία. Όταν κάποιος είναι τόσο απελπισμένος, όπως αυτά, τι να του πεις; Ότι ο Χριστός σώζει; Τα ακούει βερεσέ.»

Σε αυτό του τον αγώνα, πάντα στο πλάι του η σύντροφος και αρωγός, η σύζυγός του Σταματία Γεωργαντή, με την οποία τότε, όπως και τώρα μοιράζεται τις αγωνίες, τις δυσκολίες και φυσικά την ικανοποίηση του εγχειρήματος.

Η προσφορά του απλού κόσμου ξεκίνησε μετά από καιρό, εφόσον γνώρισαν το νεαρό ιερέα και συνειδητοποίησαν τις προθέσεις του. Οι κάτοικοι της περιοχής άρχισαν να έρχονται ο ένας μετά τον άλλο και εθελοντικά να παρέχουν τις υπηρεσίες τους. Δάσκαλοι άρχισαν να έρχονται και να κάνουν μαθήματα στα παιδιά, νοικοκυρές της περιοχής άρχισαν να φέρνουν πράγματα από τα σπίτια τους, τρόφιμα και ρούχα που δεν χρειάζονταν πια οι δικές τους οικογένειες.

Καθώς ο πληθυσμός που ζητούσε βοήθεια αυξανόταν με ταχείς ρυθμούς, ο πατέρας Αντώνιος βλέποντας τα παιδιά και τις ανάγκες ολοένα να αυξάνονται, θέλησε να στεγάσει την προσπάθεια σε ένα πρώην καφενείο και άρχισε να δημιουργεί προγράμματα υποστήριξης, με πρώτο στόχο να βοηθήσει τα μεγαλύτερα παιδιά της περιοχής να επιστρέψουν στο σχολείο και να ολοκληρώσουν την φοίτησή τους.

«Δεν είχα κάποιο σχέδιο όταν ξεκίνησα... το ένα έφερε το άλλο. Τα παιδιά ήταν άρρωστα. Και είπαμε ότι πρέπει να κάνουμε ένα μαγειρευτό φαγητό στη μία γωνία και στην άλλη γωνία να τους μαθαίνουμε γράμματα. Μετά ήρθαν οι άστεγοι, βάλουμε κρεβάτια. Μετά φτιάξαμε λουτρά για να πλένονται τα παιδιά και το ένα έφερε το άλλο.»

Το 1998, γεννήθηκε η «Κιβωτός του Κόσμου» και τα πράγματα πήραν το δρόμο τους, με τη μία ανάγκη να γεννά την επόμενη.

Η υποστήριξη, εκτός των Ελλήνων αλλά και των μεταναστών, αποτέλεσε σημαντικό ζήτημα προβληματισμού για πολλούς πολίτες αλλά και φορείς της ευρύτερης περιοχής, αφού πολλοί ήταν εκείνοι που υποστήριζαν ότι οι προσπάθειες του ιερέα θα πρέπει να εστιάζονται αποκλειστικά στους Έλληνες που έχουν ανάγκη και όχι στους αλλοδαπούς. Η αγκαλιά της «Κιβωτού» δέχεται όλους όσους έχουν την ανάγκη της ανεξάρτητα από εθνικότητα και θρησκεία. Ο πατέρας Αντώνιος έχει καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια να εξηγήσει και να πείσει την κοινότητα ότι η υποστήριξη των μεταναστών συμβάλλει στην ενίσχυση της ασφάλειας για όλους όσους ζουν στην περιοχή και ότι ουσιαστικά προστατεύονται και τα δικά τους παιδιά, αφού η περιθωριοποίηση και η απελπισία υποθάλλουν την εγκληματική συμπεριφορά. Βέβαια, το τελευταίο διάστημα τα Ελληνόπουλα αποτελούν το μεγαλύτερο ποσοστό των παιδιών και των οικογενειών.

«Πώς θα επιβιώσει ένας πρόσφυγας εάν δεν τον εκπαιδεύσεις και δεν τον βοηθήσεις να βρει το δρόμο του; Αναγκαστικά θα κλέψει! πλησίασα τα παιδιά των μεταναστών και των προσφύγων γιατί τους εξήγησα την ιστορία των παππούδων και των πατέρων μας... Ξέρουμε τι σημαίνει προσφυγιά,

ρατσισμός και θάνατος. Εάν ο καθένας έκανε κάτι στη γειτονιά του, δεν θα είχαμε αυτό το τεράστιο πρόβλημα με τους ξένους που δεν μπορούν να φύγουν από τη χώρα και αναγκαστικά περιθωριοποιούνται! Οπότε ή κλειδωνόμαστε στα σπίτια μας ή τους βοηθάμε να σταθούν στα πόδια τους»

Παρά τις δυσκολίες και τις αντιξοότητες, ο πατέρας Αντώνιος δεν έχασε ποτέ την αισιοδοξία του και την ελπίδα του ούτε την προσήλωσή του στο στόχο που είχε θέσει, βρίσκοντας πάντα τους τρόπους για να βοηθήσει όσο το δυνατόν περισσότερα παιδιά!

«Η αγάπη τρόπους μηχανεύεται και δεν έχει σύνορα και όρους»²⁴

Το ανθρωπιστικό έργο της «Κιβωτού του Κόσμου»...

Έχω την γνώμη πως το να εξυμνεί και να εγκωμιάζει κανείς πράξεις και έργα που γίνονται από αγάπη προς τους συνανθρώπους και από φιλευσπλαχνία προς τον πλησίον μας και να εξαίρει τους εμπνευστές και πρωτεργάτες τέτοιων έργων, είναι καθήκον και υποχρέωσή μας. Τέτοιες ευεργετικές και φιλάλληλες πράξεις είναι καλό να ελαιούνται και να προκαλούν παραδείγματα προς μίμηση.

Σε τέτοιες αγαθοεργές πράξεις εντάσσονται και οι λίγες αυτές γραμμές για τους κόπους και τις θυσίες του θεμελιωτή και δημιουργού της «Κιβωτού του Κόσμου», του αιδεσιμότατου πατέρα Αντωνίου Παπανικολάου και των συνεργατών του, που έχουν εγκολληθεί τη ρήση πως «όλα τα αγαθά, υλικά και πνευματικά είναι δώρα του Θεού και πρέπει ο άνθρωπος που προικίστηκε μ' αυτά, σαν καλός διαχειριστής, να τα διαθέσει στους έχοντας ανάγκη από φροντίδα και βοήθεια», πολύ περισσότερο όταν πρόκειται για παιδιά, που έχουν ανάγκη από στοργή, αγάπη και φροντίδα.

Πρόκειται για ανθρώπους με ευρύτητα σκέψεων, με ενοράσεις και οραματισμούς, αλλά και ρεαλιστές, ανθρώπους πρακτικούς, ως προς το τελικό αποτέλεσμα. Οι προικισμένοι αυτοί άνθρωποι πρέπει να προβάλλονται οι ίδιοι και το έργο τους.

Δεν ξέρω ποιο είναι το κριτήριο που κατατάσσει τους ανθρώπους σε μεγάλους και μικρούς ευεργέτες. Πιστεύω πως από όλα τα κριτήρια το πιο ασφαλές και μόνιμο είναι το έργο που κληροδοτούν στους επιγενόμενους. Είναι γνωστό ότι οι καιροί και οι άνθρωποι έρχονται και παρέρχονται, μένουν μόνο τα έργα και οι ευεργετικές διαθέσεις.

Η δημιουργία, πρώτα απ' όλα, χρειάζεται ιδέες. Όποιος μπορεί να ονειρεύεται και να σχεδιάζει, μπορεί και να δημιουργεί. Ο πατήρ Αντώνιος στο έργο του έχει βάλει την αγάπη, το μεράκι, δραστηριότητα, θέληση και ευγενικούς οραματισμούς. Κυριευμένος από τη «μέθη της προσφοράς» αισθάνεται την ανάγκη να μοιραστεί την

²⁴ . <http://kivotostoukosmou.org/kivotos/content/view/48/1/lang.el/>

αγάπη και με άλλους που συμμετέχουν σ' αυτή την προσφορά προς τα «παιδιά του Κόσμου» που χρειάζονται προστασία.

Ο πρωτεργάτης της «Κιβωτού του Κόσμου» και οι συνεργάτες του κατέχονται από τη δίψα της προσφοράς προς τους συνανθρώπους μας, χωρίς ταπεινωτικούς συμβιβασμούς, με μόνη αναγνώριση την ιδέα του σεβασμού της ζωής, την καταπολέμηση του πόνου και τη διευκόλυνση των πραγματικών ανθρώπινων σχέσεων. Σιωπηλός και αποδοτικός ο ιδρυτής της «Κιβωτού» με ήθος και σεμνότητα, σχεδιάζει και δημιουργεί εμπνέοντας εκτίμηση και σεβασμό.

Το Παράρτημα Πωγωνιανής

Παράρτημα της «Κιβωτού του Κόσμου» λειτουργεί στην Μαθητική Εστία της Πωγωνιανής. Και το Παράρτημα της Πωγωνιανής καθιερώθηκε στη συνείδηση των ανθρώπων και έτυχε ευρείας αποδοχής και αναγνώρισης. Η Εστία της Πωγωνιανής είναι μια όαση, ένας τόπος, όπου μπορούν να βρουν καταφύγιο τα όνειρα και οι ελπίδες των παιδιών. Χάρη στις δωρεές και στις χορηγίες ανθρώπων με ευαισθησίες το Παράρτημα αναβαθμίζει συνεχώς τις υποδομές και τη λειτουργία του, με ορατά άριστα αποτελέσματα.

Στον αγώνα πολλοί συμπαραστάθηκαν και βοήθησαν τον πατέρα Αντώνιο και τους συνεργάτες του, πράγμα που αποτελεί τη χαρά, την ικανοποίηση και το κέρδος. Επώνυμοι και ανώνυμοι, γνωστοί και άγνωστοι, εμπιστεύονται και στηρίζουν έμπρακτα το θεάρεστο έργο της «Κιβωτού». Ομολογουμένως, είναι συγκινητική η αποδοχή και συμπάρασταση των ανθρώπων ιδιωτών και άλλων, οι οποίοι μέσω της Κιβωτού αγκαλιάζουν τα παιδιά και στηρίζουν τα βήματά τους στη ζωή.

Οι αξίες που θεραπεύει η «Κιβωτός» είναι ο σεβασμός στο παιδί – άνθρωπο και στην προσωπικότητά του, με κύριο άξονα τη φροντίδα ώστε να αναπτύξει τις σωματικές, ψυχικές και πνευματικές του ικανότητες.

Σήμερα που η ζωή όλο και διασπάται και παραμορφώνεται και λόγω της κοινωνικής και οικονομικής κρίσης που έπληξε τη χώρα, το φιλανθρωπικό έργο της «Κιβωτού» αποκτά βαθύτερο νόημα. Οι άνθρωποι που θεωρούν τις όποιες προσπάθειές τους σαν φυσική και όχι εξαιρετική ηρωική πράξη, μονάχα αυτοί είναι σταυροφόροι. Ήρωες υπάρχουν μόνο στην αυταπάτηση, στην αυτοθυσία και τον πόνο. Οι δυνάμεις της φιλανθρωπίας που ενεργούν αθόρυβα, ενσαρκώνονται σ' εκείνους που αφιερώνουν την ύπαρξή τους στην υπηρεσία προς τον συνάνθρωπο. Άξιοι είναι εκείνοι, οι οποίοι σπρωγμένοι από δύναμη εσωτερική, αγωνίζονται να ξεπεράσουν τις όποιες δυσκολίες και μέσα στην έντονη προσπάθειά τους, είναι έτοιμοι να δέχονται μαθήματα ταπεινοφροσύνης.

Δεν υπάρχει πιο όμορφο πράγμα από το να παρακολουθείς τα παιδιά της «Κιβωτού» να μας δίνουν και να ζητούν την αγάπη μας.

Τελικά, ό,τι και όσα μαθαίνουμε για τις ανθρώπινες σχέσεις και το νόημα της προσφοράς και της αγάπης προς τα παιδιά, το οφείλουμε, κατά ένα μεγάλο μέρος, στην «Κιβωτό του Κόσμου»²⁵

²⁵ .Νίκος Υφαντής, <http://www.proinoslogos.gr/component/content/article/35/24865>

Σε μια εποχή που κυριαρχούν τα λόγια και όχι οι πράξεις, όπου οι «πολλοί» παρακολουθούν τον «έναν», αναζήτησα την εξαίρεση, έναν άνθρωπο που έχει μάθει να ρισκάρει και να εκπέμπει φως εκεί όπου οι άλλοι βλέπουν μόνο σκοτάδι. Βρέθηκα στην Κιβωτό του Κόσμου και συνομίλησα με τον Πατέρα Αντώνιο, ενώ κατά την διάρκεια της συνέντευξης οι ήχοι που εισχωρούσαν από τα γέλια των παιδιών σου υπενθύμιζαν τι σημαίνει πραγματική αγάπη. Λίγο πριν τον αποχαιρετήσω, δεσμεύτηκα να κάνουμε πράξη αυτό που μου ζήτησε για μετά το Πάσχα, να ταξιδέψουμε μαζί στην ακριτική Κιβωτό του, προκειμένου να μου δείξει από κοντά αν γίνονται ακόμα μικρά θαύματα.

-Πάτερ Αντώνιε, πιστεύετε ότι είμαστε στην αρχή του τέλους της κρίσης ή στο τέλος της αρχής;

-Νομίζω ότι είμαστε στην μέση της κρίσης και αυτό από την εμπειρία που έχω, αφού όλο και περισσότεροι καθημερινά, μας χτυπούν την πόρτα ζητώντας βοήθεια. Δυστυχώς, δεν βλέπω ακόμα φως.

-Γιατί στους περισσότερους ανθρώπους το φόντο της ζωής τους είναι γκριζο;

-Διότι η παιδεία που λαμβάνουμε είναι υλιστική, δηλαδή 'έχω, είμαι, δεν έχω, δεν είμαι τίποτα'. Δεν είναι όμως μόνο το αν έχουμε αλλά και το 'είναι' μας. Από εκεί και πέρα βέβαια πιστεύω ότι έχουμε περάσει πολύ δυσκολότερες στιγμές, τις οποίες και ξεπεράσαμε γιατί ήμασταν γαντζωμένοι στις παραδόσεις μας, στην πίστη μας και τις αξίες μας. Αυτό είναι που πρέπει να κοιτάξει ο καθένας μας, ειδικά αυτοί που έχουν την δύναμη, πρέπει να βοηθήσουν ώστε ο λαός μας να μορφωθεί ουσιαστικά.

-Γιατί σε μια κοινωνία όπως η ελληνική η «Κιβωτός του Κόσμου» είναι η εξαίρεση αντί για τον κανόνα;

-Πολλές φορές ισχύει αυτό που λέτε. Αντί να είναι ο κανόνας το να ανοίγουμε την πόρτα μας σε όλους, να αγκαλιάζουμε όλο τον κόσμο και ειδικά τα παιδιά, αυτά αποτελούν την εξαίρεση. Δυστυχώς όμως για όλα αυτά θεωρώ ότι ευθύνεται η κρίση αλλά και το γεγονός ότι έχουμε απομακρυνθεί από τις αρχές και τις αξίες μας οι οποίες έχουν γίνει σκουριές.

-Είμαστε ένας λαός με πολλούς ικανούς και ελάχιστους πρόθυμους;

-Χρειάζεται κάποιος να δώσει το παράδειγμα. Θα σας πω κάτι. Πριν ένα χρόνο μου ζήτησαν να δώσω συνέντευξη από το γερμανικό «Der Spiegel». Ήρθαν λοιπόν εδώ και αυτό που κατάλαβα αμέσως είναι ότι ήθελαν να δείξουν αίμα, ότι ο ελληνικός λαός πεινάει, αφήνει τα παιδιά του, ότι πεθαίνουν από την πείνα, ότι υπάρχει μιζέρια, κατάντια και κακομοιριά. Εγώ όμως ήθελα να τους καθοδηγήσω προς το δικό μου δρόμο, όσο αυτοί το πήγαιναν προς τα εκεί και τους λέω ελάτε να σας δείξω μια άλλη Ελλάδα που εσείς δεν γνωρίζετε. Τους πάω και τους κάνω βόλτα εδώ στην Κιβωτό σε ώρα αιχμής. Τους έδειξα όλο το χώρο, τις αίθουσες διδασκαλίας, την τραπεζαρία που διαβάζουν τα παιδιά, τους εθελοντές μας που αφήνουν τα σπίτια τους και έρχονται όσες ώρες χρειάζονται, χωρίς να κρατούν ρολόι. Άνθρωποι που έρχονται να διαβάσουν τα παιδιά, να τα πάνε στους γιατρούς, να καθαρίσουν, να μαγειρέψουν, να πλύνουν. Έχουμε πολλές γιαγιάδες που δεν μπορούν να βγουν από τα σπίτια τους και τους στέλνουμε εκεί μικρά τσουβαλάκια με ρούχα για να τα πλύνουν, να τα σιδερώσουν και να τα μπαλώσουν. Φυσικά, τα είδαν αυτά οι Γερμανοί, εντυπωσιάστηκαν αλλά δεν τους πολυάρεσε αυτό, γιατί ήθελαν να δείξουν μια άλλη εικόνα, πιο μίζερη. Εγώ λοιπόν προτίμησα να τους δείξω την ευαισθησία, την θυσία και το φιλότιμο του απλού κόσμου.

-Αρα δεν ζούμε την κυριαρχία της αδιαφορίας;

-Δεν το πιστεύω αυτό με τίποτα. Αλλά χρειάζονται και άλλοι πόλοι ανθρωπιάς, αγάπης και στοργής. Να κινητοποιηθούμε περισσότερο και να δώσουμε το καλό παράδειγμα, ώστε να ακολουθήσουν και οι υπόλοιποι. Αν δεν καεί κάποιος δεν μπορεί να δώσει το φως, αν δεν μπει εσύ στην αρχή, δεν μπορείς να τραβήξεις και τους άλλους. Εμείς εδώ έχουμε 500 εθελοντές και εξωτερικούς συνεργάτες που ξεπερνούν τους 2500, φοβερά νούμερα.

-Σε ένα κόσμο που συνεχώς αποξενώνεται, τι είναι αυτό που μπορεί ακόμα να ενώσει;

-Το να νοιάζεται ο ένας τον άλλο. Θα πρέπει να σκεφτούμε το διπλανό μας, να τον δούμε με αγάπη και να πετάξουμε από την μέση τον φόβο μας. Μου λένε πολλές φορές τα παιδιά όταν επιστρέφουν από το μπάσκετ, ότι λένε 'καλημέρα' στον κόσμο και τους αγριοκοιτάζουν, τραβιούνται ότι θα τους αρπάξουν τίποτα. Απλό δείγμα μιας μουντής κοινωνίας.

-Σήμερα είναι πιο εύκολο ή πιο δύσκολο, να αγαπάμε και να μας αγαπούν;

-Νομίζω ότι είναι πιο εύκολο, διότι υπάρχει αρκετός κόσμος πλέον που έρχεται και σου χτυπάει την πόρτα. Δεν ήξερε ο Έλληνας να ζητάει και ίσως η κρίση είναι μια μεγάλη ευκαιρία για να ενωθεί περισσότερο ο κόσμος, να γνωρίσει ο ένας τον άλλο.

-Είναι καλύτερο όταν δίνεις να ξεχνάς και όταν παίρνεις να θυμάσαι;

-Αυτό είναι κανόνας. Όπως λέει και το Ευαγγέλιο, ότι έχει ο καθένας μας, από κάπου το έχει λάβει, άρα και πρέπει να το προσφέρει και αυτός με την σειρά του, για να έχει αξία.

-Τι είναι αυτό που δίνει νόημα και περιεχόμενο στην ζωή μας;

-Το να σκεφτούμε ότι δεν είμαστε το κέντρο του κόσμου και ότι μόνο εμείς υποφέρουμε. Τον εγωκεντρισμό που έχουμε μέσα μας και δεν μπορούμε να βγούμε από αυτόν. Αυτό προσπαθούμε να μεταφέρουμε και στα δικά μας παιδιά και μιλάμε

για πολύ δύσκολες περιπτώσεις. Παιδιά με γονείς που θα έπρεπε να είναι παρόντες για να τα στηρίξουν, αλλά δυστυχώς είναι αδιάφοροι. Οπότε, εμείς λέμε στα παιδιά να παλεύουν, να αγωνίζονται, τους βοηθάμε να συγχωρούν και πως μπορούν και οι ίδιοι να δημιουργήσουν την δική τους ιστορία. Τους μαθαίνουμε ότι είμαστε ένα σε αυτή την κοινωνία. Ακόμα και αυτόν που μας πληγώνει και δεν μπορούμε να τον καταλάβουμε, δεν πρέπει να τον απομονώνουμε, απλώς με τον δικό μας τρόπο, να του δείχνουμε την αγάπη μας και να αφήνουμε την πόρτα μισάνοιχτη.

-Τα σημαντικά βρίσκονται σε ό,τι πετάμε ή σε ό,τι κρατάμε;

-Σίγουρα σε ό,τι αλαφρώνουμε, δεν θα έλεγα πετάμε, αλλά προσφέρουμε. Υπάρχουν βέβαια και πράγματα που πρέπει να πετάξουμε αλλά εγώ πιστεύω περισσότερο ότι μπορούμε να μεταμορφώνουμε την ζωή μας, να αλλάζουμε το λάθος, το ελάττωμα και το πάθος μας. Προχθές ένας εθελοντής μας, μου έφερε ένα κομοδίνο από τα σκουπίδια. Το οποίο το πήρε, το έβαψε, το μαστόρεψε και το έκανε καινούργιο. Έρχεται λοιπόν και μου λέει «σας το έφερα εδώ για εσάς, γιατί έχει συμβολική σημασία». Κάτι που εμείς είχαμε για πέταμα, κοιτάζτε πόσο λειτουργικό μπορεί να γίνει, αρκεί να το δεις με άλλο μάτι, με στοργή και αγάπη. Έτσι κάνουμε και εμείς με τα παιδιά, όταν έρχονται εδώ είναι μαραμένα, δεν μπορούν να γελάσουν, δεν μπορούν να παίξουν και η αυτοεκτίμησή τους είναι στο πάτο, εκεί είναι που εμείς πρέπει να τα ξανακάνουμε παιδιά, δείχνοντας πως μπορούν να μεταμορφώσουν την ζωή τους. Πάντα τους λέω να μην τσιγκουνεύονται τον καλό λόγο.

-Πώς η απελπισία μετατρέπεται σε ακλόνητη ελπίδα;

-Όταν δείξεις στον διπλανό σου και του φανερώσεις ότι έχει ο ίδιος την δύναμη και δεν χρειάζεται να την ψάξει στον άλλο. Εντός μας είναι όλα τα μέσα για να σωθούμε.

-Πρέπει κάποιος να περπατήσει αρκετά στο σκοτάδι, για να αναζητήσει το φως;

-Ναι, αυτό είναι μεγάλη αλήθεια. Θα πρέπει να έχει προηγηθεί το σκοτάδι, να φτάσεις στον πάτο για να χτυπήσουν τα πόδια σου κάτω και να ανέβεις. Έρχονται άνθρωποι απελπισμένοι και πάντοτε τους λέω ότι όλα χρειάζονται πολύ δουλειά και πρώτα από όλα να αναγνωρίσεις τα λάθη σου και να αγαπήσεις τον εαυτό σου.

-Τι είναι ευτυχία για εσάς;

-Για μένα ευτυχία είναι να λειτουργώ στο Άγιο Θυσιαστήριο με αναπαυμένη την συνείδηση μου, να προσπαθώ έστω στο ελάχιστο να μιμηθώ τον Κύριο μας. Να είμαι χρήσιμος για το διπλανό μας, να βλέπω αυτό το μαραμένο παιδί που μας έρχεται, να μπορεί να ανθίζει και να βλέπει με αισιοδοξία το μέλλον.

-Πείτε μου μια εικόνα που είναι βαθιά χαραγμένη στην μνήμη σας.

-Πάρα πολλές. Ειδικά τα πρώτα χρόνια, όπου πολλά παιδιά εγκαταλελειμμένα δεν πλησιάζονταν καν. Μιλάμε για έφηβους που έπρεπε να πάνε να μαζέψουν την μάννα τους από το δρόμο. Δεν θα ξεχάσω ποτέ, όταν ένα βράδυ γύρω στη 1, ήρθε ένα παιδί και μας ζήτησε να πάμε να σπάσουμε την πόρτα της τουαλέτας στο σπίτι του για να βγάλουμε την μαμά του από μέσα, όπου ήταν με τις σύριγγες, ναρκωτικά... και σε αυτό το παιδί εγώ θα έπρεπε να του δώσω όραμα για την συνέχεια. Όταν δεν μπορεί να σε αγαπήσει κάποιος, πρέπει εσύ να αγαπήσεις τον εαυτό σου».

-Έλεγε ένας Αμερικάνος συγγραφέας ότι «η λύπη κοιτάζει πίσω. Ο φόβος κοιτάζει τριγύρω. Η πίστη κοιτάζει ψηλά». Τι είναι η πίστη; Δοκιμασία ή καταφύγιο;

-Η πίστη δεν είναι μόνο καταφύγιο, αλλά και η ίδια η σωτηρία μας. Ότι πιστέψω εγώ για μένα, αυτό θα συμβεί, αυτό καθορίζει όλη την ζωή μας. Η πίστη σώζει. Αν σωθείς εσύ, θα δώσεις και ένα χέρι στον διπλανό σου.

-Ποια είναι η φύση της αμαρτίας;

-Αμαρτία είναι η αστοχία, ότι χάνω το σκοπό και το κέντρο της ζωής μου. Να αναλωνόμαστε σε πράγματα που δεν έχουν ουσία, να ξοδέψεις μέρος της ζωής σου σε πράγματα που δεν έχουν αξία. Μιζεριάζουμε με χίλια δύο δήθεν προβλήματα ενώ μπορούμε να χαρούμε με πολύ πιο απλά πράγματα.

-Έχετε αναρωτηθεί ποτέ γιατί υπάρχει πόνος και δυστυχία;

-Υπάρχει πόνος και δυστυχία, γιατί αυτονομούμαστε από τον Θεό και από τους γύρω μας. Κάποτε ένας μεγάλος Έλληνας ζωγράφος όταν ήταν στα τελευταία χρόνια της ζωής του, αρκετά άρρωστος, σηκώθηκε μια μέρα και ενώ είχε χάλια καιρό, να πάει σε μια γιορτή. Η νοσοκόμα που είχε σπίτι, τρέχει πίσω του και του φωνάζει: 'κ. Τσαρούχη, θα πεθάνετε, που πάτε;' και τότε της απαντά: 'ε, επειδή θα πεθάνω, να μην ζήσω;'. Οι περισσότεροι λοιπόν την ζωή μας δεν την ζούμε, προσέχουμε απλώς να μην πεθάνουμε. Συμβιβάζομαστε, δεν ρισκάρουμε και μόνο προσέχουμε, καταλήγοντας να μην ζούμε. Ο έρωτας, η ζωή είναι ταυτόσημα με τον κίνδυνο και τον θάνατο.

-Από πού πηγάζει η ομορφιά της ψυχής μας;

-Είναι θεϊκή, ο άνθρωπος είναι η ψυχή του. Φτιάχτηκε από τον θεό για να μην πεθαίνει.

-Έχει αξία σήμερα η συγχώρεση ή έχουμε χαθεί μέσα στα Εγώ μας;

-Έχει πολύ μεγάλη αξία, παρότι έχουμε χαθεί στα εγώ μας. Είναι η μόνη μας ελπίδα.

-Έχει γράψει ο Χαλίλ Γκμπράν «να πιστεύεις στα όνειρα γιατί σε αυτά είναι κρυμμένη η πύλη της αιωνιότητας». Τι όνειρα κάνετε;

-Συμβουλευώ και τα παιδιά να ονειρεύονται, να τα ακολουθούν και να παλεύουν για αυτά. Ανεξάρτητα τι θα γίνει. Και εδώ η Κιβωτός ένα όνειρο ήταν για μένα και είναι πολύ σπουδαίο να μοιράζονται τα όνειρα σου. Μέσα από την προσφορά σου στον άλλο, μπορείς να αναγεννηθείς.

-Η Κιβωτός επεκτάθηκε πρόσφατα με νέο παράρτημα στα ελληνοαλβανικά σύνορα, στην Πωγωνιανή Ιωαννίνων. Γίνονται θαύματα σήμερα;

-Γίνονται πάρα πολλά που δεν τα παίρνουμε χαμπάρι. Για να μπορείς να κάνεις κάτι δεν πρέπει να σκέφτεσαι ότι ας μου πέσει πρώτα το λαχείο και μετά. Έχεις πάντα και μπορείς να δώσεις, διάθεση θέλει, όχι μόνο αγαθά. Να είμαι χρήσιμος σε κάτι. Στην Πωγωνιανή για παράδειγμα, ποιος θα το περίμενε, όταν μας καλούσαν από την Θεσσαλονίκη, την Πάτρα για να κάνουμε κάτι εκεί. Όμως είπα, αν κάτι αξίζει να ρισκάρω είναι εκεί στα σύνορα και επειδή είπαμε για όνειρα, κάτι που θα ήθελα να γίνει, είναι μια Γεωργική Σχολή. Εκεί λοιπόν ανακαίνισαμε μια πρώην μαθητική εστία, ερείπια ήταν και φτιάξαμε ένα πολύ ωραίο χώρο. Κάνανε για πρώτη φορά παρέλαση μετά από τόσα χρόνια, δείξαμε ότι υπάρχει ζωή, ασχολούνται με την γεωργία και την κτηνοτροφία, έχουν το δικό τους χωραφάκι. Έχουν γίνει ένα με την φύση, την αγαπούν τόσο πολύ και τους έχει βοηθήσει πάρα πολύ, γιατί ήταν παιδιά ταλαιπωρημένα. Πήραμε το ρίσκο και ελπίζω όλη αυτή η δημιουργία να συνεχίσει, γιατί υπάρχουν πάρα πολλοί που θέλουν να βοηθήσουν. Πίστη στα όνειρα χρειάζεται και να μην τα προδίδουμε. Η πίστη δεν έχει λογική, ίσως και για αυτό κάνει θαύματα.

-Ο Γιάννης Ρίτσος έχει γράψει «Δεν θα φύγουμε από τον κόσμο να το ξέρεις πριν να αγαπήσουμε όσο ζητά η καρδιά μας, πριν τραγουδήσουμε όσο ζητά η αγάπη. Περπάτα. Περπάτα». Σε ποιους πιστεύετε ότι ανήκει το μέλλον;

-Σε όλους τους ανθρώπους, σε αυτούς που έχουν στερηθεί την ζωή, στους αδικημένους. Ο καθένας μπορεί να κάνει θαύματα, αρκεί να βγει έξω από τον πόνο του. Εμείς τον χιτίζουμε αυτόν τον πόνο, με τα δικά μας υλικά και τις σκέψεις ενώ

μπορούμε να κοιτάξουμε ψηλά και να δούμε τι αξίζουμε. Η ελευθερία ανήκει σε εμάς για το αν θα σωθούμε ή αν θα αυτοκαταστροφούμε.²⁶

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, προσπαθήσαμε να καταγράψουμε με πληρότητα και συντομία το κοινωνικό έργο που επιτελεί σήμερα η Εκκλησία στην κοινωνική πρόνοια και την υγεία, αρχικά στην Ελλάδα γενικά και στη συνέχεια στην τοπική κοινωνία των Ιωαννίνων. Το έργο της αξιολόγησης της Εκκλησίας ως φορέα παροχής κοινωνικών υπηρεσιών, δεν είναι εύκολο, διότι δεν υιοθετεί, ή τουλάχιστον δεν πρέπει να υιοθετεί, το ρόλο μιας κοινωνικής υπηρεσίας, δεδομένου ότι εντάσσει την αγαθοεργία όχι ως αυτοσκοπό αλλά ως έργο καθήκοντος, δίνοντάς της θεολογικό και αξιολογικό περιεχόμενο.

Το κοινωνικό έργο της Εκκλησίας είναι πολύπλευρο, αλλά κινείται παραδοσιακά στον άξονα προστασία ορφανών, ηλικιωμένων και απόρων. Τα τελευταία χρόνια υπάρχει μια δραστηριοποίηση για την ανάπτυξη της κοινωνικής προστασίας προς τις λεγόμενες ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, όπως τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι φυλακισμένοι και οι αποφυλακισθέντες, οι μετανάστες και πρόσφυγες, οι ναρκομανείς, οι αλκοολικοί, οι άστεγοι αλλά και οι κακοποιημένες γυναίκες και οι μονογονεϊκές οικογένειες, γεγονός που αποδεικνύει ότι η Εκκλησία, ως φορέας παροχής προνοιακών υπηρεσιών, είναι ακόμα «ζωντανή» και αντιλαμβάνεται τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα. Βέβαια η αποτελεσματικότητα των έργων της δεν είναι συχνά ικανοποιητική, λόγω και της περιορισμένης απήχησης και αποδοχής που έχει στις κοινωνικές ομάδες που απευθύνεται.

Η συνηθέστερη μορφή παρέμβασης της Εκκλησίας είναι, ήδη από την πρωτοβυζαντινή εποχή, η ιδρυματική περίθαλψη, που βασίζεται τόσο σε ιστορικά ερείσματα όσο και σε προσωπικά κίνητρα. Η ιδρυματική περίθαλψη πάντως αποτελεί μια παρωχημένη μορφή κοινωνικής προστασίας, κατάλληλη, ή έστω ανεκτή και επιτρεπτή, σε ορισμένες μόνο ομάδες υποκειμένων κοινωνικής προστασίας. Αντίθετα, σήμερα η επιστήμη της κοινωνικής πολιτικής στρέφεται σε δομές και δράσεις ανοικτής προστασίας, που δεν είναι όμως ακόμα ιδιαίτερα διαδεδομένες στο χώρο των εκκλησιαστικών κοινωνικών έργων. Στο φαινόμενο αυτό συμβάλλει και η περιορισμένη συνεργασία των εκκλησιαστικών προνοιακών φορέων με τους αντίστοιχους της Πολιτείας και των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Αξίζει να επισημάνουμε ακόμα ότι ελλείπει κάποιου κεντρικού οργανωτικού φορέα, οι αποφάσεις του οποίου να είναι δεσμευτικές, και λόγω της διοικητικής και οικονομικής αυτοτέλειας των περιφερειακών διοικητικών της οργάνων, η Εκκλησία είναι ένας από τους πλέον αποκεντρωμένους φορείς κοινωνικής προστασίας. Το γεγονός αυτό οδηγεί στη λήψη μεμονωμένων πρωτοβουλιών σύμφωνα με τις ανάγκες της Μητρόπολης ή τις προτεραιότητες του Μητροπολίτη. Οι αποσπασματικές αυτές δράσεις συμβάλλουν στη μερική και όχι ευρύτερη κάλυψη κάποιων σημαντικών κοινωνικών αναγκών και την τοπική ανομοιογένεια.

Ένας καθοριστικός παράγοντας επιτυχίας των εκκλησιαστικών προνοιακών έργων είναι οι εθελοντές. Με την εργασία και την προσφορά τους μειώνουν το λειτουργικό κόστος των προνοιακών δραστηριοτήτων και με τις

²⁶ . <http://grekamag.gr/6993/>

δωρεές τους εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητά του. Ωστόσο, όσο φιλόνηρωπα και ανιδιοτελή και αν είναι τα κίνητρα αυτά, οι άνθρωποι αυτοί, τις περισσότερες φορές, στερούνται της ειδικής εκπαίδευσης και της διεπιστημονικής προσέγγισης που απαιτεί ο χειρισμός πολύπλοκων κοινωνικών περιστατικών, με αποτέλεσμα να αποδεικνύονται ανεπαρκείς ή ακόμα και ακατάλληλοι. Είναι πάντως ενθαρρυντικό ότι ολοένα και περισσότεροι ειδικοί επιστήμονες απασχολούνται με έμμισθη σχέση στα έργα της Εκκλησίας, προωθώντας την ποιοτική και ποσοτική αναβάθμιση των προσφερόμενων υπηρεσιών.

Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας που συμβάλλει στην ευρεία αποδοχή ενός έργου είναι η απόδειξη της αποδοτικότητάς του, και συγκεκριμένα των αποτελεσμάτων που αποφέρει με την ορθολογική διαχείριση των συγκεκριμένων πόρων που διαθέτει.

Παρ' όλες τις ελλείψεις, ελλείψεις που άλλωστε υπάρχουν σε κάθε φορέα κοινωνικής προστασίας, πρέπει να επισημάνουμε ότι η Εκκλησία επιτελεί με συνέπεια ένα διαχρονικό και αποτελεσματικό κοινωνικό έργο, με αποδέκτη τον άνθρωπο ως ψυχοσωματική ολότητα. Έτσι μεριμνά τόσο για τον πνευματικό καταρτισμό και την ηθική και πνευματική κάλυψη του ανθρώπου, όσο και για την ικανοποίηση των κοινωνικών του αναγκών, προστατεύοντάς τον από τους κοινωνικούς κινδύνους. Παρεμβαίνει επομένως και καλύπτει σφαιρικά το σύνολο των κοινωνικών προβλημάτων του ανθρώπου, σε μια προσπάθεια όχι μόνο να ανταποκριθεί στις πρόσκαιρες βιοτικές του ανάγκες, αλλά κυρίως να εξασφαλίσει το αιώνιας διάρκειας μέλλον του.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1) Συνέντευξη που παραχώρησε ο εφημέριος του Ι.Ν. Περιβλέπτου, π. Φίλιππος Τζούμας, στους μαθητές:

-Για πόσα άτομα ετοιμάζετε συσσίτιο;

- Καθημερινά σιτίζονται 60-65 άτομα, στα οποία πηγαίνουμε εμείς το φαγητό, γιατί έχουμε ένα μειονέκτημα, ο ναός μας είναι λιγάκι απόμερα.

-Υπάρχει άλλη κοινωνική προσφορά της ενορίας σας εκτός από τα συσσίτια;

- Εκτός από τα συσσίτια έχουμε και τις νεανικές συνάξεις. Υπάρχουν 300 παιδιά από Γ' Δημοτικού μέχρι και Πανεπιστήμιο, τα οποία παρακολουθούν μαθήματα μουσικών οργάνων, μαθήματα σκάκι, πληροφορικής, απ' όπου παίρνουν και πτυχίο, το οποίο είναι πιστοποιημένο και όλοι αυτοί οι καθηγητές πληρώνονται από την εκκλησία. Επίσης υπάρχει και η ΜΕΡΙΜΝΑ, η οποία αποτελείται από 100 γυναίκες, που μας βοηθάνε και οι οποίες κάθε χρόνο πληρώνουν μία συνδρομή γύρω στα 10 ευρώ, τα οποία πάνε στις φιλανθρωπίες.

-Υπάρχει διάθεση προσφοράς από τον κόσμο;

Υπάρχει. Αυτοί που έχουν σχέση με την εκκλησία, ό,τι μπορούν και ό,τι τους ζητήσουμε το δίνουν με μεγάλη ευχαρίστηση.

-Τα είδη επαρκούν σε καθημερινή βάση; Είχατε ποτέ έλλειψη;

Μέχρι στιγμής δεν είχαμε ποτέ έλλειψη και αν καμιά φορά τελειώνουν τα είδη, τότε με μία ανακοίνωση που κάνει ο εφημέριος του Ναού, μαζεύονται.

-Σας βοηθάνε οι τοπικοί επιχειρηματίες;

Μερικά Super Market, όπως η κ. Παπαϊωάννου, η οποία είναι και στη ΜΕΡΙΜΝΑ και άλλα.

-Πόσα χρόνια το κάνετε αυτό;

Αρκετά χρόνια. Να φανταστείτε ότι εγώ είμαι εδώ 7 χρόνια και τα είχα βρει έτοιμα!

-Υπάρχει έλεγχος στα συσσίτια;

Μπορώ να πω ότι το 99% το ελέγχουμε. Όμως ο κάθε κανόνας έχει και μια εξαίρεση. Αν κάποιος άγνωστος μπει, θα του δώσουμε φαγητό. Αν μπήκε μόνο για το δωρεάν, κακό δικό του.

-Κάνετε διασταύρωση στοιχείων μέσα από κάποια φορολογική δήλωση ή από άλλα μέσα;

Συνήθως τους περισσότερους τους γνωρίζουμε αλλά ρωτάμε και κάπου για όποιον δεν γνωρίζουμε.

-Προβάλλετε επαρκώς το έργο σας;

Σκοπός μας δεν είναι να διαφημίσουμε το έργο μας. Σκοπός μας είναι να ευαισθητοποιήσουμε τον κόσμο. Όποιος θέλει μας πιστεύει και μας ακολουθεί και όποιος δεν θέλει δεν μας ακολουθεί.

2) Συνέντευξη που παραχώρησε ο εφημέριος του Ι.Ν. Αγίου Νικολάου Αγοράς, π. Κων/νος Σιόντης, στους μαθητές:

-Με ποιους τρόπους η ενορία σας βοηθάει τις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες;

Ο Άγιος Νικόλαος Αγοράς είναι η πρώτη εκκλησία που ξεκίνησε συσσίτια στα Γιάννενα πριν από 18 χρόνια. Ο προϊστάμενος του ναού είδε ότι υπήρχαν κάποιες φτωχές οικογένειες κι έτσι έπρεπε να υπάρξει μια μορφή βοήθειας. Τότε, βέβαια, δεν ήταν οργανωμένα κατά τον τρόπο που γίνονται σήμερα. Σε έναν ειδικά διαμορφωμένο χώρο έρχονταν και τους παρείχε η εκκλησία το φαγητό τους. Πολύ αργότερα, όταν προέκυψε το θέμα με τα συσσίτια, ο Ι.Ν. Αγίου Νικολάου άρχισε να φτιάχνει μεγαλύτερες ποσότητες συσσιτίων. Σήμερα παρασκευάζονται 30-50 μερίδες φαγητού καθημερινά εκτός από τις Κυριακές και για τους ανθρώπους που έχουν κινητικά προβλήματα αναγκαζόμαστε να τους τα πηγαίνουμε.

- Πώς εξασφαλίζετε τα υλικά για την παρασκευή των συσσιτίων;

Υπάρχουν πάρα πολλοί άνθρωποι της Εκκλησίας που βοηθούν οικονομικά και υλικά. Όταν περισσεύουν φαγητά από κάποια εκδήλωση ή σε μεγάλες γιορτές θα μας πάρουν τηλέφωνο.

-Με ποιον τρόπο εντολίζετε τους ανθρώπους που έχουν πραγματική ανάγκη και χρειάζονται βοήθεια;

Κάποια στιγμή μάς ζητήθηκε να συγκεντρώσουμε απ' όλους τους ανθρώπους που έρχονταν εδώ στα συσσίτια τα προσωπικά τους στοιχεία. Αυτό είχε διπλό στόχο. Και να δούμε την πραγματικότητα της ένδειας αυτών των ανθρώπων αλλά και για να γίνει μια διασταύρωση από πού έπαιρναν φαγητό και πού ήταν γραμμένοι. Τότε πέσαμε από τα σύννεφα! Πρώτα απ' όλα υπήρχε πολύ μεγάλος αριθμός ατόμων που δεν ήταν γραμμένοι στην ενορία μας. Δεύτερον, υπήρχαν άνθρωποι, οι οποίοι ήταν γραμμένοι ταυτόχρονα σε τρεις ενορίες. Πήγαιναν και στις τρεις και όπου έβρισκαν το καλύτερο, το έπαιρναν. Δεν αξιοποίησαν, δηλαδή, ποτέ αυτή την προσφορά, παρά μόνο κοιτάζαν να την εκμεταλλευτούν. Με αποτέλεσμα σήμερα να έχουμε γίνει τυπολάτρες και να αξιολογούμε δικαιολογητικά και αιτήσεις. Βέβαια η Εκκλησία δεν προτίθεται να αδικήσει κανέναν. Έρχονται μερικές φορές άνθρωποι ρακένδυτοι που είναι έτοιμοι να πέσουν κάτω από την πείνα. Μπορεί να έχουν τα χαρτιά που να αποδεικνύουν ότι έχουν εισοδήματα, η πραγματικότητα όμως είναι διαφορετική. Μπορεί να ήταν επιχειρηματίες, ή να πήραν πολλά δάνεια, τους τα πήραν όλα κι έμειναν κυριολεκτικά στο δρόμο. Άλλος έμενε σε μια αποθήκη, τον πέταξαν κι από εκεί κι έμενε στο αυτοκίνητο. Από την Όαση τους έβγαζαν και τους πήγαν στις παλιές φυλακές, κάτω από το Dulac. Επίσης έχουμε μεγάλο πρόβλημα με τους Roma. Παρόλο που δεν έρχονται στην εκκλησία τους βοηθάμε. Η εκκλησία δεν κοιτάει φυλή, μόνο να βοηθάει.

-Ποιοι άνθρωποι συμμετέχουν στην παρασκευή των συσσιτίων;

Πρόκειται για κυρίες της ενορίας μας που έρχονται συγκεκριμένες ημέρες και βοηθούν πάντα εθελοντικά. Δεν επιδιώκουμε τη συμμετοχή περισσότερων ατόμων γιατί θα δημιουργούνταν μεγαλύτερο πρόβλημα. Σ' αυτές τις περιπτώσεις δεν μπορείς να επιτρέψεις στον καθένα να προσφέρει, γιατί από λάθος ή αδυναμία μπορεί να προκαλέσει κάποιο κακό. Δεν είναι μόνο να θέλεις να προσφέρεις αλλά να είσαι και ικανός.

-Άλλες κοινωνικές δράσεις έχει να επιδείξει η ενορία σας εκτός από τα συσσίτια;

Έχουμε τις Νεανικές Συνάξεις όπου υπάρχει μεγάλη απήχηση και σ' αυτές συμμετέχουν πολλοί εθελοντές. Αυτό είναι το μεγαλύτερο έργο που κάνουμε. Αυτή τη στιγμή έρχονται 30 παιδιά που θέλουμε να πιστεύουμε ότι στο μέλλον θ' αυξηθούν. Υπάρχουν τμήματα όπου τα παιδιά μαθαίνουν υπολογιστή, μπιλιάρδο, πινκ-πογκ, χορό κ.τ.λ. Φέτος είναι πιο δύσκολη η οικονομική κατάσταση. Του χρόνου ευελπιστώ ότι θα έχουμε περισσότερες δραστηριότητες. Στο μέτρο που μπορούμε κάνουμε κάποιες εκδρομές για τα παιδιά, μπαζάρ με χειροτεχνήματα. Η εκκλησία κυρίως προσπαθεί να δημιουργήσει ένα χώρο για τα παιδιά που να τον νιώθουν δικό τους. Επιπλέον, στις νεανικές συνάξεις έχουμε πολλούς εθελοντές. Πολλά δικά μας παιδιά που τελειώνουν τις πανελλήνιες εξετάσεις έρχονται εδώ και βοηθούν τα μικρότερα παιδιά. Υπάρχουν πολλοί εθελοντές συνεργάτες μας, δάσκαλοι, γυμναστές, μουσικοί κι άλλοι που έρχονται εδώ συγκεκριμένες ώρες και μέρες και κάνουν μάθημα στα παιδιά. Βλέπετε, προσπαθούμε μέσα από την Εκκλησία να διδάξουμε την αξία της εθελοντικής προσφοράς. Όλα τα παιδιά που έχουν περάσει από την εκκλησία είναι σήμερα εθελοντικοί συνεργάτες μας σε ειδικευμένους τομείς.

-Από τον κόσμο βλέπετε να υπάρχει καχυποψία όσον αφορά το έργο της εκκλησίας;

Σίγουρα υπάρχουν άνθρωποι με θετική αύρα κι άλλοι με αρνητική.

-Με ποιον τρόπο προβάλλετε το έργο σας ώστε να κινητοποιήσετε περισσότερους ανθρώπους για εθελοντική προσφορά;

Στόχος μας δεν είναι να μάθει ο κόσμος τι κάνει η εκκλησία. Όσοι βρίσκονται στο χώρο της εκκλησίας το γνωρίζουν αυτό. Όποιος ενδιαφέρεται έρχεται. Εξάλλου όλα αυτά δεν γίνονται για ν' ακουστεί το όνομά μας. Όσο περισσότερα δίνουμε τόσο περισσότερο γεμίζουμε την ψυχή μας με αγάπη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Σιδηράς, Ιωάννης, «Αρχιεπίσκοπος Σεραφείμ, 100 έτη από την γέννησή του (1913-2013) – Ο αντιστασιακός της Ελληνικής Εκκλησίας»,

<http://www.enromiosini.gr/arthrografia>

Τρίτος, Μιχαήλ «Ο Αρχιεπίσκοπος Χριστόδουλος και η εθνική μας ιδιοπροσωπία...»,

<http://aftonomi.gr/apopseis/item/3393-o-arxiepiskopos-xristodouλος-kai-i-ethniki-mas-idioprosopia.html>

Υφαντής, Ν., <http://www.proinoslogos.gr/component/content/article/35/24865>

Χαντζή, Δεσπούλα, http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/16/12/901.pdf

<http://www.ethnos.gr>

<http://www.orthodoxia.gr>

<http://www.theodromion.com/arthra>

http://e-theologia.blogspot.gr/2013/12/blog-post_22.html

<http://www.archxristodouλος.gr/>,

<http://www.taxydromos.gr/>

<http://www.tovima.gr/vimagazino>

<http://www.aganargyroi.gr/index.php/2011-07-02-05-10-51/1498-2013-03-02-07-39-39.html>

http://www.epirusblog.gr/2012/08/blog-post_9812.html

<http://bioarchive.blogspot.gr/2012/06/1949-56.html>

<http://www.proinanea.gr/>

<http://www.philanthropinos.gr/foreis1.htm>

<http://www.romiosini.org.gr/6dob41b9.el.aspx>

http://eiskopanous.blogspot.gr/2009/01/blog-post_25.html

<http://www.proinoslogos.gr/>

<http://www.agon.gr>

<http://www.logades.gr/MoniNtouraxanis.html>

http://nefthalim.blogspot.gr/2014/01/blog-post_6651.html

http://katanixis.blogspot.gr/2012/07/blog-post_4918.html

www.kivotostoukosmou.org

<http://grekamag.gr/6993/>